

Programmabegroting 2024 en Meerjarenperspectief 2025-2027

GEMEENTE
HAAKSBERGEN

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Aanbieding	4
Leeswijzer	7
Financieel- en beleidskader	8
Centrale thema's	19
0. Bestuur en ondersteuning	28
1. Veiligheid	31
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	34
3. Economie	36
4. Onderwijs	38
5. Sport, cultuur en recreatie	40
6. Sociaal Domein	45
7. Volksgezondheid en milieu	50
8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	53
Paragraaf Lokale heffingen	56
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	60
Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen	68
Paragraaf Financiering	71
Paragraaf Bedrijfsvoering	76
Paragraaf Verbonden partijen	80
Paragraaf Grondbeleid	89
Paragraaf Taakstellingen en reserveringen	91
Financiële begroting per taakveld	93
Totaaloverzicht baten en lasten per programma	104
Financiële uitgangspunten	109
Incidentele baten en lasten en structureel saldo	111
Bijlage 1 Reserves en voorzieningen	112
Bijlage 2 Geprognosticeerde balans	115
Bijlage 3 Algemene dekkingsmiddelen	116
Bijlage 4 Gemeentefonds	117
Bijlage 5 Interbestuurlijk toezicht	118
Bijlage 6 Trendontwikkeling indicatoren 'Haaksbergen Ster(ker) in Ontwikkeling'	124
Bijlage 7 Portefeuillehouders verdeling	129
Bijlage 8 Afkortingenlijst	131

Aanbieding

Aan de leden van de gemeenteraad,

Na de raadsverkiezingen van 16 maart 2022 heeft u uw kaderstellende taak opgepakt door collectief raadsafspraken te maken ([link raadsafspraken](#)). Dit betreft enkele dossiers waarin u vaart wilt maken en gaat daarnaast om stappen ter verbetering van de verhouding tussen raad en college en tussen de fracties onderling. Deze raadsafspraken zien wij nog steeds als belangrijk uitvoeringskader en lijn voor beleidsbepaling.

Basis voor het opstellen van de begroting

De 'Toekomstvisie 2030' ([link bestand](#)), die we met de Haaksbergse gemeenschap hebben opgesteld, is het langjarige vergezicht voor het beleid en toekomst van Haaksbergen. Bij het opstellen van deze langetermijnvisie is eerst goed gekeken naar waar de kracht van Haaksbergen ligt en vervolgens zijn uitgangspunten en ambities opgesteld. Ook wordt in dit lange termijn document duidelijk aangegeven dat, om op het gewenste punt te komen, zo snel mogelijk scherpe keuzes gemaakt moeten worden. Deze uitgangspunten en ambities zijn een belangrijke kapstok.

Ook is het meerjarig programma '*Haaksbergen Ster(ke) in Ontwikkeling*' ontwikkeld. Dit programma heeft als doel het vertrouwen van de samenleving in de gemeente Haaksbergen te herstellen en de verbinding met de samenleving te versterken. Om dit te bereiken worden ook in 2024 diverse projecten uitgevoerd om de financiën en risicobeheersing op orde te krijgen, een effectief samenspel te creëren en een stabiele en veerkrachtige organisatie te bouwen.

De raadsafspraken, toekomstvisie en het meerjarig programma zijn als basis gebruikt voor het opstellen van de Kadernota 2024 ([Link kadernota 2024](#)), die door u met een viertal moties ([1 Minimabeleid](#), [2 Duurzaam behoud voorzieningen](#), [3 Zoutwinning](#) en [4 HAL](#)) unaniem is aangenomen op 12 juli 2023.

Financieel vertrekpunt

De Kadernota 2024 en de Meicirculaire 2023 zijn het financieel vertrekpunt voor de Programmabegroting 2024 en het meerjarenperspectief 2025-2027. Uit de voorjaarsnota van het Rijk blijkt dat we vanaf 2026 structureel ongeveer € 3.000.000 minder krijgen om onze taken uit te voeren. Hierdoor zien we dat taken en middelen vanaf 2026 niet meer in balans zijn. Het gebrek aan structurele financiering heeft onvermijdelijk gevolgen voor het voorzieningenniveau, de leefomgeving, de zorg en de ondersteuning die wij onze inwoners kunnen bieden.

De ontwikkelingen, onzekerheden en hoeveelheid opgaven hebben ons bij het opstellen van de kadernota gedwongen moeilijke keuzes te maken en prioriteiten te stellen. Om tot keuzes te komen, hebben wij als bestuur het standpunt ingenomen om vanuit een maatschappelijke invalshoek onze afweging te maken. Dus niet sec vanuit een financiële invalshoek. Hierin hebben wij ook meegenomen welke opgaven wettelijk verplicht zijn, welke opgaven wij primair noodzakelijk achten voor de inwoners van Haaksbergen en wat op zijn minst nodig is voor de samenleving van Haaksbergen. Een belangrijk onderdeel van de in de kadernota gemaakte afweging is de voorzieningendiscussie. Vervolgens hebben wij op basis van de financiële aspecten en risico's bepaald welke structurele en incidentele verplichtingen wij realistisch en haalbaar achten.

Met pijn en moeite konden we bij de Kadernota 2024 tot een sluitende meerjarenbegroting komen.

Uitgangspunten Begroting 2024

Na de vaststelling van de kadernota hebben zich de nodige autonome ontwikkelingen voorgedaan. Een aantal ontwikkelingen heeft een groot negatief financieel effect. Het negatief financieel effect tezamen met minder structurele middelen vanuit het Rijk (vanaf 2026) maakt dat opnieuw scherpe keuzes gemaakt moeten worden. De scherpe keuzes moeten gevonden worden in structurele uitgaven. Ons streven is nog steeds een sluitende begroting aan uw raad voor te leggen. In die afweging hebben wij twee uitgangspunten centraal gesteld:

1. we willen, gezien de financiële onzekerheden vanaf 2026, geen maatregelen met een groot maatschappelijk effect nemen die niet ongedaan gemaakt kunnen worden. Met andere woorden, de maatregel moet indien mogelijk omkeerbaar zijn.
2. ook willen we op dit moment geen structurele verplichtingen aangaan die ons in de toekomst dwingen grootschalige bezuinigingen door te voeren. Wij kunnen het ons maatschappelijk gezien niet veroorloven een hypotheek op de toekomst te leggen.

Beide uitgangspunten kunnen botsen in de afweging. Enerzijds willen we voorkomen dat de financiële onzekerheid van nu ons dwingt maatregelen te nemen die een structureel negatief effect in de samenleving teweeg brengt. Anderzijds willen we voorkomen dat we nu structurele kosten maken, die in de toekomst tot grote bezuinigingen gaan leiden. Dat vraagt van ons om nu reëel en met het oog op de toekomst te begroten. In deze afweging komen wij dan ook tot de conclusie dat het momenteel niet reëel is tot een sluitend meerjarenperspectief te komen voor 2026 en 2027. Het presenteren van een sluitend meerjarenperspectief zou in onze optiek, gelet op uitgangspunt 1, grote effecten voor de Haaksbergse samenleving hebben. Een sluitende meerjarenbegroting blijft wel onze doelstelling voor de toekomst, vandaar de keuze geen nieuwe structurele uitgaven aan te gaan. Wel stellen we voor met incidentele middelen in de eerste twee jaren (2024-2025) een aantal belangrijke maatschappelijke opgaven uit te voeren.

Het gaat hier onder andere (niet limitatief) om economisch promotionele evenementen, subsidiebijdrage cultuur, De Wilder, het Odensehuis en organisatorische knelpunten in capaciteit.

De kanttkening die wij daarbij plaatsen is de volgende; op het moment dat er meer zicht is op de financiële toekomst (vanaf 2026) kan integraal afgewogen worden of, en zo ja waar, we tot structurele inzet kunnen en willen overgaan. Daarmee doen wij zowel recht aan uitgangspunt 1 als aan uitgangspunt 2. Dit heeft wel tot gevolg dat voorsnog enkele taken en ambities voor slechts twee jaar in de begroting zijn verwerkt, waarbij continuering na deze twee jaar alleen mogelijk is na een integrale financiële afweging. Alleen bij verbetering van het financieel perspectief kunnen we structureel extra lasten nemen, anders zal bij nieuwe structurele lasten op andere structurele lasten moeten worden bezuinigd.

In de voorliggende begroting geven wij tevens gehoor aan de motie over het zwembad. Het openhouden van het huidige zwembad is als incidentele uitgave in de begroting opgenomen met als dekking een onttrekking uit de algemene reserve.

Een hele lastige afweging is de motie harmonisatie minimabeleid. Wij willen ons graag extra inzetten voor de minima in onze gemeente en met ons beleid ook op gelijke voet met omliggende gemeenten komen. Wij zien echter binnen de huidige middelen geen ruimte dit structureel te dekken. Zoals aangegeven willen we op dit moment gezien de financiële onzekerheid na 2026 geen extra structurele lasten aangaan. Dit betekent dat we momenteel geen mogelijkheid zien invulling te geven aan de harmonisatie van het minimabeleid.

Mogelijke ingrijpende maatregelen in de toekomst

In deze begroting kunnen wij helaas nog niet alle effecten van de (mogelijk) nog door te voeren bezuinigingen zorgvuldig in beeld brengen en overzien. De onzekerheid over de middelen die in de toekomst vanuit het Rijk (vanaf 2026) beschikbaar worden gesteld is momenteel groot. In aanloop naar de Kadernota en Begroting 2025 brengen we in beeld welke mogelijke bezuinigingen onvermijdelijk zijn. Nieuwe uitdagingen zullen de komende tijd een beroep doen op onze gemeentebegroting. Wij zien op dit moment uitdagingen voor de instandhouding van gemeentelijk vastgoed voor bijvoorbeeld onderwijshuisvesting,

waaronder Het Assink en sporthallen. Ook deze ontwikkeling vraagt van ons dat wij nu verstandig begroten en geld opzij gaan zetten om deze grote uitgaven in de toekomst te kunnen dragen.

Afrondend

Concreet betekent dit dat in de nu voorliggende begroting, wij voor de jaren 2026 en 2027 een negatief saldo voorstellen. We volgen hiermee het VNG begrotingsadvies ([begrotingsadvies VNG](#)) waarin wordt geadviseerd de nadelige financiële gevolgen op te nemen in de meerjarenramingen 2026 en 2027. Dit begrotingsadvies is gegeven door de VNG door middel van de aangenomen resolutie tijdens het VNG congres 2023 ([link resolutie VNG](#)). De resolutie en het begrotingsadvies zijn voor ons niet de aanleiding een negatief saldo voor te stellen. De aanleiding ligt in het doorzetten van ons huidige beleid zonder nieuwe (extra) structurele uitgaven te doen. Wij zien in de resolutie en het begrotingsadvies een legitimatie voor de afweging die wij hebben gemaakt.

Het college van burgemeester en wethouders,

Rob Welten
Johan Niemans
Pieter van Zwanenburg
Jan-Herman Scholten

Leeswijzer

In het kader van het verbeteren van de P&C cyclus, onderdeel van "Haaksbergen Ster(ker) in Ontwikkeling", hebben wij vanaf de Begroting 2023 een aantal verbeteringen doorgevoerd in de opzet van de begroting, zodat deze meer structuur en overzicht geeft. Hierover is de raad in juli 2022 geïnformeerd. Het gaat om de onderstaande verbeteringen:

- in het beleidsdeel informeren wij op programmaniveau (bijvoorbeeld programma 6. Sociaal Domein) en niet meer versnipperd naar subcategorieën die één-op-één gekoppeld zijn aan de financiële taakvelden (6.71 Maatwerkdienstverlening 18+, 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-, etc.)
- de relatie van maatschappelijk effect (Waar doen we het voor?) naar doelstellingen (Wat willen we bereiken?) en naar acties (Wat gaan we ervoor doen?) is verder versterkt.

De voorliggende Begroting 2024 heeft dezelfde opzet als de Begroting 2023.

Zowel de individuele bedragen als tellingen in de financiële tabellen sluiten aan op de onderliggende financiële administratie. Echter door afronding op € 1.000 kan het in de presentatie van sommige tabellen lijken dat de tellingen met € 1.000 of € 2.000 afwijken van de som van de individuele bedragen daarboven. Wij passen hier geen handmatige correctie toe om de aansluiting met de financiële administratie te behouden en administratieve handelingen te beperken.

Financieel- en beleidskader

Hier worden de financiële beleidskaders uitgewerkt. Ook is een overzicht toegevoegd met alle mutaties ten opzichte van de Kadernota 2024. Tot slot is, in lijn met het VNG begrotingsadvies, een overzicht 'problematie niet-taakgebonden kortingen Rijk' opgenomen (onderwerpen die beleidsmatig en financieel geen plek hebben gekregen in deze begroting).

Centrale thema's

Hier zijn een aantal belangrijke thema's opgenomen, die meerdere programma's raken.

Programma's

Ieder programma is in een apart hoofdstuk opgenomen. Per programma is het maatschappelijk effect in een doelstelling geformuleerd en wordt ingegaan op wat we willen bereiken en wat we hiervoor doen in 2024. Daarnaast zijn de begrote middelen op programmaniveau opgenomen. Voor een aantal indicatoren heeft de raad nog geen norm vastgesteld. Deze zijn aangegeven met het *-teken. Aan het thema "normering van prestatie-indicatoren" wordt binnen het programma "Haaksbergen Ster(ker) in Ontwikkeling" aandacht geschonken.

Paragrafen

De verplichte paragrafen zijn in aparte hoofdstukken opgenomen.

Financiële begroting per taakveld

De financiële Begroting 2024 en het meerjarenperspectief 2025-2027 is in dit hoofdstuk per taakveld opgenomen. Hierbij wordt een toelichting gegeven op de belangrijkste ontwikkelingen ten opzichte van de Begroting 2023, na vaststelling van de Eerste bestuursrapportage 2023.

Totaaloverzicht baten en lasten per programma

Hier is een totaaloverzicht opgenomen van alle baten en lasten per programma.

Financiële uitgangspunten

In dit hoofdstuk zijn de financiële uitgangspunten opgenomen, op basis waarvan de financiële begroting is opgesteld.

Overzicht en toelichting incidentele baten en lasten

De incidentele baten en lasten en een toelichting hierop zijn opgenomen in dit hoofdstuk.

Financieel- en beleidskader

Het uitgangspunt voor deze begroting is de op 12 juli 2023 vastgestelde Kadernota 2024. Na de vaststelling van de kadernota hebben zich de nodige autonome ontwikkelingen voorgedaan. Een aantal ontwikkelingen heeft een groot negatief financieel effect. Het negatief financieel effect tezamen met minder structurele middelen vanuit het Rijk (vanaf 2026) maakt dat opnieuw scherpe keuzes gemaakt moeten worden. De scherpe keuzes moeten gevonden worden in structurele uitgaven. Ons streven is nog steeds een sluitende begroting aan uw raad voor te leggen. In die afweging hebben wij twee uitgangspunten centraal gesteld:

1. we willen, gezien de financiële onzekerheden vanaf 2026, geen maatregelen met een groot maatschappelijk effect nemen die niet ongedaan gemaakt kunnen worden. Met andere woorden, de maatregel moet indien mogelijk omkeerbaar zijn.
2. ook willen we op dit moment geen structurele verplichtingen aangaan die ons in de toekomst dwingen grootschalige bezuinigingen door te voeren. Wij kunnen het ons maatschappelijk gezien niet veroorloven een hypotheek op de toekomst te leggen.

Beide uitgangspunten kunnen botsen in de afweging. Enerzijds willen we voorkomen dat de financiële onzekerheid van nu ons dwingt maatregelen te nemen die een structureel negatief effect in de samenleving teweeg brengt. Anderzijds willen we voorkomen dat we nu structurele kosten maken, die in de toekomst tot grote bezuinigingen gaan leiden. Dat vraagt van ons om nu reëel en met het oog op de toekomst te begroten. In deze afweging komen wij dan ook tot de conclusie dat het momenteel niet reëel is tot een sluitend meerjarenperspectief te komen voor 2026 en 2027.

Begroting 2024 en meerjarenperspectief 2025-2027

De begroting sluit in 2024 met een positief resultaat van € 506.000. Meerjarig laat de begroting in 2025 nog een positief resultaat zien van € 2.269.000. In 2026 laat de begroting een negatief resultaat zien van € 1.065.000 en in 2027 van € 1.045.000.

bedragen x € 1.000

Van kadernota naar begroting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Saldo kadernota	575	1.654	138	170
Mutaties na kadernota 2024	-69	615	-1.202	-1.215
Saldo begroting	506	2.269	-1.065	-1.045

Algemene reserve

De algemene reserve zal per 1 januari 2024 naar verwachting € 16.220.000 bedragen. Met de voorliggende begroting neemt de algemene reserve af naar € 14.169.000 per 31 december 2027. De stand van de algemene reserve ligt daarmee ruimschoots boven het niveau dat nodig is voor de benodigde weerstandscapaciteit.

bedragen x € 1.000

Ontwikkeling algemene reserve	2024	2025	2026	2027
Algemene reserve per 1 januari	16.220	16.326	17.813	15.723
Saldo begroting	506	2.269	-1.065	-1.045
Begrote onttrekkingen	-400	-781	-1.026	-509
Algemene reserve per 31 december	16.326	17.813	15.723	14.169

Mutaties na Kadernota 2024

Het vertrekpunt voor de Programmabegroting 2024 en het financieel meerjarenperspectief 2025-2027 is de Kadernota 2024. Onderstaande tabel geeft inzicht in de autonome mutaties en de aanvullende voorstellen die na de Kadernota 2024 zijn doorgevoerd in de

voorliggende Begroting 2024 en het meerjarenperspectief 2025-2027. In deze tabel hebben min-bedragen een negatief effect op het saldo, plus-bedragen hebben een positief effect op het saldo.

Een toelichting op de belangrijkste financiële ontwikkelingen op taakveldniveau is opgenomen in het hoofdstuk "Financiële begroting per taakveld".

Mutaties Begroting 2024 tov kadernota 2024

(Bedragen x € 1.000)

		2024	2025	2026	2027
A	Saldo kadernota	575	1.654	138	170
		voordeel	voordeel	voordeel	voordeel
B	Autonome ontwikkelingen				
	<u>Prijsstijging</u>				
1 a	Sociaal Domein	-884	-911	-939	-967
1 b	Salarislasten	-786	-786	-786	-786
1 c	Verbonden partijen	-724	-724	-724	-724
1 d	Werkbudgetten	-300	-300	-300	-300
1 e	Subsidies	-179	-179	-179	-179
1 f	Contractueel	-87	-87	-87	-82
2	Mutatie op stelpost loon- en prijsontwikkeling 2025-2027	0	-692	-1.026	-2.066
	Subtotaal prijsstijging	-2.961	-3.680	-4.042	-5.105
	<u>Dekking prijsstijging</u>				
3	Dekking: stelpost meerjarige loon- en prijsontwikkeling	1.776	1.776	1.776	1.776
4	Dekking: meicirculaire 2023 accres	826	1.334	1.405	2.203
5	Dekking: indexatie overige baten	208	419	710	981
	Subtotaal dekking prijsstijging	2.810	3.529	3.891	4.959
	Effect prijsstijging t.o.v. kadernota	-151	-151	-151	-146
	<u>Overig autonoom</u>				
6	Nieuwe aanbesteding leerlingenvervoer	-738	-738	-738	-738
7	Ontwikkeling rentelasten	279	-21	-153	-177
8	Meerkosten omgevingsdienst twente (ODT)	-208	-208	-208	-208
9	Uitplaatsing ICT	0	-20	-184	-184
10	Bovenformatieve lasten	155	155	155	155
11	Bijstelling begroting uitvoeringsorganisatie werk en inkomen	-75	-74	-79	-86
12	Vennootschapsbelasting	-17	-17	-17	-17
13	Materiële instandhouding Het Palet	-17	-17	-17	-17
14	Areaaluitbreiding plantsoenen	-15	-15	-15	-15
15	ENSIA audit DigiD	-10	-10	-10	-10
16	Hogere uitgifte paspoorten vanaf 2024	-7	-7	-7	-7
17	Herinvoering eigen bijdrage WMO (2026)	0	0	0	0
18	Overige ontwikkelingen	-4	-7	-50	-50
	Subtotaal overig autonoom	-657	-980	-1.323	-1.354
	Totaal autonome ontwikkelingen	-808	-1.131	-1.474	-1.500
C	Algemene middelen				
1	Meicirculaire 2023 excl. accres	416	788	272	285
	Totaal algemene middelen	416	788	272	285
	Saldo	182	1.311	-1.065	-1.045
		voordeel	voordeel	nadeel	nadeel

(Bedragen x € 1.000)

		2024	2025	2026	2027
D	Knelpunten				
	<i>Nieuwe (wettelijke) taken</i>				
1	Vitalisering vakantieparken	-139	-139	0	0
2	Landelijke aanpak adreskwaliteit (LAA)	-28	-28	0	0
	Subtotaal nieuwe (wettelijke) taken	-167	-167	0	0
	<i>Overige knelpunten</i>				
3	Grondzaken specialist	-100	0	0	0
4	Odensehuis	-90	-90	0	0
5	Groot onderhoud Waarveld	-54	0	0	0
6	Opstellen van visie en beleid economie	-50	0	0	0
7	Vorbereidingskosten Woonvisie	-50	0	0	0
8	Vertaling ontwerp en plan Huis van Haaksbergen	-30	0	0	0
9	Keuring en belijning atletiekbaan / Reiniging atletiekba	-25	0	0	0
10	Economische promotie evenementen	-20	-20	0	0
11	Subsidiebijdrage Cultuur Algemeen	-15	-15	0	0
12	Toekomstvisie park De Blanckenborgh	-15	0	0	0
13	Werkbudget Nota Cultuurbeleid	-8	0	0	0
14	Verkenning mogelijkheid omnisportvereniging	-3	0	0	0
	Subtotaal overige knelpunten	-459	-125	0	0
	Totaal knelpunten	-626	-292	0	0

(Bedragen x € 1.000)

		2024	2025	2026	2027
E	Financieel beleid				
1	Behoedzaamheidsstelpost	750	750	0	0
2	Storting algemene reserve t.b.v. ravijnjaar 2026	250	250	0	0
3	OZB	0	0	0	0
	Totaal financieel beleid	1.000	1.000	0	0
F	Moties				
1	Motie jongerenwerk	-50	-50		
2 a	Motie voorzieningen: zwembad 2 jaar langer open houden - exploitatiebijdrage	0	-381	-626	-209
2 b	Motie voorzieningen: zwembad 2 jaar langer open houden - sloopkosten van 2025 naar 2027		300		-300
2 c	Motie voorzieningen: zwembad 2 jaar langer open houden - dekking uit algemene reserve		381	626	509
3	Motie minimabeleid	0	0	0	0
	Totaal moties	-50	250	0	0
	Saldo begroting 2024-2027	506	2.269	-1.065	-1.045
		voordeel	voordeel	nadeel	nadeel

A Saldo kadernota

Uitgangspunt voor de Begroting 2024 is het meerjarig saldo, zoals opgenomen in de Kadernota 2024.

B Autonome ontwikkelingen

Prijsstijgingen

B1. Prijsstijgingen

De gehanteerde prijsstijgingen die volgen uit contracten, wettelijke verplichtingen of financiële uitgangspunten zijn gebaseerd op de indexcijfers, zoals die zijn opgenomen in het Centraal Economisch Plan (CEP) 2023, verschenen in maart 2023.

Voor een nadere toelichting op de prijsstijging per onderwerp verwijzen wij naar het hoofdstuk 'Financiële uitgangspunten'.

B2. Mutatie op stelpost loon- en prijsontwikkeling 2025-2027

In onze begroting houden we rekening met lopende prijzen. Dat wil zeggen dat we rekening houden met toekomstige prijsstijgingen, zowel op de baten (zoals de algemene uitkering) als lasten. Om de verschillende jaarschijven op programma- en taakveldniveau onderling goed vergelijkbaar te houden, ramen we de lasten op budgetniveau op prijspeil 2024. De verwachte prijsstijgingen voor de jaren 2025-2027 worden geraamd op een centrale stelpost loon- en prijsontwikkeling meerjarig perspectief. De actualisatie van de verwachte indexcijfers in het CEP 2023 voor de jaren 2025-2027 leidt tot een bijstelling van deze stelpost. Vanaf deze begroting hebben we overigens een directe relatie gelegd tussen de verwachte indexatie van de baten (accres en eigen baten) en de mutatie op deze stelpost. Mocht bijvoorbeeld het accres in een toekomstig jaar naar beneden worden bijgesteld, dan leidt dat ook tot een verlaging van deze stelpost en vice versa. Op deze wijze hebben we altijd een actueel en reëel bedrag in onze begroting beschikbaar voor toekomstige loon- en prijsontwikkeling. Bij het opstellen van iedere nieuwe begroting valt de eerste jaarschijf van deze stelpost vrij ter dekking van de toegepaste indexaties in die nieuwe begroting (zie B3. hierna).

B3. Dekking: stelpost meerjarige loon- en prijsontwikkeling 2024

De in de begroting 2023-2026 opgenomen stelpost loon- en prijsontwikkeling voor het jaar 2024 is de belangrijkste dekking voor de verwerking van de prijsstijgingen op de posten B1-B7.

B4. Dekking: Meicirculaire 2023 accres

De verwachte indexaties voor de komende jaren zijn hoger dan een jaar geleden was voorzien. Dit leidt enerzijds tot hogere prijsstijgingen bij onze lasten, maar ook de algemene uitkering wordt via het accres verhoogd.

B5 Dekking: indexatie overige baten

De laatste dekking van de prijsstijgingen is de indexatie van de overige baten. Het gaat hierbij vooral om de OZB. De OZB wordt in 2024 verhoogd met 3,9%, gebaseerd op de index 'materiële overheidsconsumptie (IMOC)'. Deze stijging komt bovenop de verhoging die in de kadernota is voorgesteld ter dekking van het afschaffen van de hondenbelasting. In de paragraaf lokale heffingen gaan wij uitgebreider in op de ontwikkeling van de OZB en de overige lokale heffingen.

Overig autonoom

B6. Nieuwe aanbesteding leerlingenvervoer

In 2023 zijn nieuwe contracten afgesloten voor het doelgroepenvervoer, waaronder het leerlingenvervoer. Het nieuwe contract is op 1 augustus 2023 ingegaan. In het oude contract was een tarief per rit opgenomen, in het nieuwe contract een tarief per kilometer. Dit leidt tot een zeer forse kostenstijging voor de gemeente, die wij niet in deze omvang hebben voorzien. De effecten van het nieuwe contract kunnen als volgt worden weergegeven:

- volumetoename (meer leerlingen die gebruik maken van leerlingenvervoer), aandeel in kostenstijging = 4%
- indexatie (brandstof, zero emissie eisen, personeelskosten, etc.), aandeel in kostenstijging = 36%

- nieuwe bekostigingssystematiek (van rittarief naar opstarttarief + kilometertarief),
aandeel in kostenstijging = 60%.

Omdat wij als gemeente in verhouding met de andere gemeenten binnen het perceel een hoog gemiddeld aantal kilometers per rit hebben, valt deze nieuwe bekostigingssystematiek voor de gemeente Haaksbergen nadelig uit. Daarnaast is sprake van een sterke inflatie, waardoor onder andere de prijzen voor brandstoffen en grondstoffen flink gestegen zijn. Tenslotte is het aantal kinderen dat gebruik maakt van het leerlingenvervoer toegenomen. Al deze ontwikkelingen hebben geleid tot een forse toename van de kosten voor leerlingenvervoer.

B7. Ontwikkeling rentelasten

Op basis van onze financieringsbehoefte in de komende jaren in combinatie met de actuele rente-ontwikkelingen verwachten wij een stijging in de rentelasten op onze leningenportefeuille. Via de omslagrente wordt die verdeeld over alle geactiveerde investeringen, maar dit laat onverlet dat dit een nadelig effect heeft op onze totale begroting.

B8. Meerkosten Omgevingsdienst Twente (ODT)

Ten aanzien van de Omgevingsdienst Twente is in het traject herijking financiering de inschatting van de benodigde capaciteit gemaakt aan de hand van het regionaal vastgestelde VTH-beleid, de data die de afgelopen jaren opgebouwd zijn en de benchmark tussen verschillende omgevingsdiensten. De benodigde capaciteit per deelnemer vormt de basis voor de verdeling van de kosten. Voor de gemeente Haaksbergen leidt deze herijking tot een structurele extra last van € 208.000.

B9. Uitplaatsing ICT

Op 10 februari 2022 hebben wij uw raad geïnformeerd dat er vanaf 2023 extra middelen benodigd zijn, aflopend van € 210.000 in 2023 naar € 164.000 in 2025. Deze extra benodigde middelen zijn betrokken bij de Eerste bestuursrapportage 2022. In navolging op de Eerste bestuursrapportage 2022 worden de middelen in het meerjarenperspectief voor 2026 en 2027 verwerkt voor € 164.000.

Naast de loon- en prijsontwikkeling 2024 voorzien wij een toename van de kosten voor zowel de vaste- als de variabele lasten voor een bedrag van € 20.000 vanaf 2025, mede door het versterken van onze eigen organisatie.

B10. Bovenformatieve lasten

In lijn met de schriftelijke beantwoording van vragen van de auditcommissie over de Jaarrekening 2022 op 14 juni 2023, worden de bovenformatieve loonkosten structureel afgeraamd met € 200.000. Daartegenover begroten we de detacheringsinkomsten op basis van realisatie in de afgelopen jaren, waardoor we € 45.000 aan inkomsten aframesen.

B11. Bijstelling begroting Uitvoeringsorganisatie Hengelo, Borne en Haaksbergen

Het aantal bijstandscliënten was de afgelopen jaren laag. Dit houdt naar verwachting niet aan. We zien momenteel een stijging in het aantal bijstandscliënten en de verwachting is dat deze stijging de komende jaren blijft voortduren. Daarbij komt dat de bijstandsuitkering met 11 % verhoogd is. Dit leidt tot een nadeel van € 201.000.

Medio 2023 hebben wij vanuit de Uitvoeringsorganisatie Hengelo, Borne en Haaksbergen de kwartaalrapportage met de meest recente cijfers ontvangen, waaruit blijkt dat het aantal inwoners met een IOAW/IOAZ uitkering naar verwachting verder blijft dalen. Dit levert een structureel voordeel op van € 29.000.

Met ingang van 2022 worden gemeenten niet meer via het objectief verdeelmodel gefinancierd voor loonkostensubsidies, maar op basis van de laatst bekende gerealiseerde uitgaven. Door deze rekensystematiek zien wij hier een voordeel ontstaan van € 71.000.

Bij de Wsw zien we dat er een hogere Rijksbijdrage wordt uitgekeerd. Daarnaast zijn er lagere kosten voor medisch vervoer, hetgeen resulteert in een voordeel van € 23.000.

Per saldo leiden deze ontwikkelingen samen met nog enkele kleine afwijkingen bij bijzondere bijstand en arbeidsparticipatie tot een nadeel van € 75.000 in 2024 oplopend naar € 86.000 in 2027.

B12. Vennootschapsbelasting

Gemeenten dienen voor hun ondernemersactiviteiten vennootschapsbelasting (VPB) te betalen. Het gaat hier dan bijvoorbeeld om inzameling bedrijfsafval en inkomsten uit reclame-uitingen aan lantaarnpalen. Ook voor de grondexploitaties dienen we VPB af te dragen. Deze komt ten laste van de grexen.

We hadden tot vorig jaar veel compensabele verliezen, maar die zijn nu geheel ingezet voor de grexen, waardoor we vanaf 2024 jaarlijks VPB dienen af te dragen.

B13. Materiële instandhouding Het Palet

In 2023 en de jaren daarvoor heeft de gemeente de energielasten, het waterverbruik, schoonmaakkosten en overige onvoorziene uitgaven van de locatie aan de Holthuiserstraat voor haar rekening genomen. Hiervoor ontving de gemeente een bijdrage voor materiële instandhouding van Stichting Keender. Op begrotingsbasis leverde dit een voordeel op (onvoorziene uitgaven werden niet begroot). Met de sloop van het gebouw vervallen deze kosten en bijdrage, wat tot een nadeel leidt ter grootte van € 17.000.

B14. Areaaluitbreiding plantsoenen

Vanaf 2024 wordt er rekening gehouden met kosten voor onderhoud van areaal-uitbreidingen. Daarnaast zijn een aantal adoptie- en huurcontracten beëindigd, waardoor we meer groen in onderhoud krijgen. Om dit groen te kunnen onderhouden is het nodig het onderhoudsbudget voor plantsoenen met € 15.000 te verhogen.

B15. ENSIA audit DigiD

Vanaf 2024 zal bij de verantwoording van informatieveiligheid van de twee DigiD aansluitingen, niet alleen naar de opzet en bestaan worden gekeken, maar ook de werking worden getoetst. Dit heeft tot gevolg dat de kosten van de verplichte jaarlijkse ENSIA audit door een externe auditor verhoogd worden. De verhoging is een gevolg van de uitbreiding van de controle werkzaamheden op de werking.

B16. Hogere leges paspoorten vanaf 2024

Omdat we de komende jaren een piek verwachten wat betreft de uitgifte van paspoorten begroten we de inkomsten € 35.000 hoger. Dit bedrag komt na een opgestelde calculatie bovenop € 50.000 extra opbrengsten, die we in de vorige begroting al hadden geraamd vanaf 2024. Daartegenover staat dat deze piek extra capaciteit vergt. Daarom begroten we € 32.000 voor de inzet van een frontoffice medewerker ten gunste van de paspoortuitgave. Ook leidt dit tot de noodzaak voor een extra documentscanner (€ 10.000 per jaar).

B17. Herinvoering eigen bijdrage Wmo (2026)

Om de houdbaarheid van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) te verbeteren, heeft het kabinet besloten voor alle Wmo-voorzieningen waarvoor nu het abonnementstarief geldt (in 2024 € 20,60 per maand), een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren. Deze wijziging gaat in per 1 januari 2026. Het Rijk verwacht dat gemeenten vanaf 2026 meer inkomsten zullen genereren uit de inning van de eigen bijdragen, danwel een daling

van de kosten zullen zien. De opbrengsten van deze wijziging zijn door het Rijk in de Meicirculaire 2023 alvast gekort op de algemene uitkering vanaf 2026. Dit leidt voor ons tot een verlaging van de algemene uitkering van € 182.000. Tegenover de korting op de algemene uitkering hebben wij vooralsnog (in afwachting van definitieve wetgeving en nog te maken lokale keuzes) voor hetzelfde bedrag onder programma 6 een hogere opbrengst uit eigen bijdragen en lagere kosten bij huishoudelijke ondersteuning opgenomen.

B18. Overige ontwikkelingen

De overige autonome ontwikkelingen bestaan uit verschillende kleine ontwikkelingen verdeeld over de programma's, waaronder de actualisatie van kapitaallasten. Voor een nadere duiding verwijzen wij naar de toelichting op de belangrijkste financiële ontwikkelingen op taakveldniveau in het hoofdstuk "*Financiële begroting per taakveld*".

C Algemene middelen

Begin juli 2023 is de raad via een raadsinformatiebrief geïnformeerd over de effecten van de Meicirculaire 2023. De effecten worden in deze begroting verwerkt. Het accres is verwerkt bij punt B4 en de herinvoering eigen bijdrage Wmo onder B15. De overige effecten zijn verwerkt onder C.

D Knelpunten

Nieuwe (wettelijke) taken

D1. Vitalisering vakantieparken

Toerisme en recreatie is één van de speerpunten van onze gemeente.

Er liggen op dit moment opgaven op het vlak van het revitaliseren van vakantieparken/campings. De problemen in de verblijfsrecreatie nemen toe. Dit ligt met name op het gebied van ondermijning en illegaal gebruik. Onder andere permanente bewoning van vakantieparken staat deze revitalisering in de weg. Dit speelt ook bij de solitaire vakantiewoningen. De kwaliteit en vitaliteit van de sector moet bewaakt worden.

Op dit moment worden wij, in samenwerking met het Expertisecentrum Vitale Vakantieparken, ondersteund (tot eind 2023) door een externe projectleider. Hij stelt een plan van aanpak op over hoe de vakantieparken/campings in de toekomst een divers, vitaal, veilig en vraaggericht recreatief product kunnen bieden. Dit om de hierboven genoemde problematiek op te lossen en een verdere ontwikkelachterstand voor onze verblijfsrecreatieve sector te voorkomen. De projectleider Vitale Vakantieparken brengt, in samenwerking met een aantal medewerkers binnen de gemeente Haaksbergen, de problematiek en de te nemen stappen in beeld. In 2024 zal dit een vervolg krijgen voor wat betreft te nemen acties gemeente breed (o.a. door de teams LED, RO, MO, JZ en VT&OO). In dit kader is het denkbaar dat een aantal medewerkers (deels) vrijgemaakt moet worden om in dit project, wellicht voor meerdere jaren, te kunnen participeren. Vooralsnog is ingezet op een bedrag van € 139.000 voor 2024 en 2025.

D2. Landelijke aanpak adreskwaliteit (LAA)

Vanaf 15 mei 2023 zijn alle gemeenten verplicht aangesloten bij de landelijke aanpak adreskwaliteit (LAA). Het doel hiervan is de kwaliteit van de adresgegevens in de BRP te verhogen en waarborgen. Om deze taak goed uit te kunnen voeren, dienen wij naast het maken van beleid en het aanwijzen van toezichthouders ook adresonderzoek te doen. Dit is een nieuwe taak die opgepakt dient te worden en hier is capaciteit voor nodig. Vanuit het Rijk zijn er niet voldoende middelen beschikbaar gesteld. Daarom hanteren wij de lijn van de VNG die stelt dat we geen taken uitvoeren, waarvoor we niet gecompenseerd worden door het Rijk. We zien wel de toegevoegde waarde van deze ontwikkeling (LAA). Om toch in bepaalde mate inzet te kunnen plegen, zonder nog structurele verplichtingen aan te gaan, begroten we € 28.000 incidenteel voor 2024 en 2025.

Overige knelpunten

D3. Specialist grondzaken

We hebben ondersteuning nodig voor de versnelling van de woningbouwopgave. Hiervoor hebben we een specialist grondzaken nodig voor de voorbereidende werkzaamheden. Later kunnen de extra kosten die gemoeid zijn met de woningbouwopgave, meegenomen worden in de exploitatiebijdrages of een grondexploitatie.

D4. Odensehuis

Het Odensehuis is sinds januari 2023 een pilot. Een Odensehuis is een informatie-, advies- en ontmoetingsgroep voor mensen met (beginnende) dementie, mantelzorgers en hun familie en vrienden. De pilot is een succes gebleken, maar op dit moment zit het Odensehuis vol. Een structurele uitbreiding van dagdelen is wenselijk. Hiervoor is op 12 juli 2023 een aanvraag ingediend. De kosten hiervoor bedragen € 90.000. Met deze algemene voorziening beogen wij de doorstroom naar duurdere geïndiceerde voorzieningen te verminderen, hetgeen een kostenbesparing kan opleveren. Deze algemene voorziening draagt bij aan:

1. mantelzorgers worden ontlast en zij kunnen hun verhaal kwijt en delen met lotgenoten.
2. mensen met (beginnende) dementie kunnen blijven meedoen, voelen zich nuttig en kunnen hun talenten inzetten.

D5. Groot onderhoud Waarveld

De huidige halfverharding op de drie reguliere grafvelden op het Waarveld is aan onderhoud toe. In natte perioden zijn paden moeilijk begaanbaar en graven niet bereikbaar. Afgelopen winter oogden de velden op het Waarveld hierdoor bij enkele uitvaarten niet representatief. Dit past niet bij een toekomstbestendige begraafplaats en kan tot inkomstenverlies leiden. Nu we aan de slag gaan met natuurbegraven en dit tot een succes willen maken, dient de begraafplaats zelf ook een representatieve uitstraling te hebben. Het achterstallig onderhoud aan de halfverharding, dat tot op heden onvoldoende aandacht heeft gekregen, dient daarom hersteld te worden.

D6. Opstellen van visie en beleid economie

Voor de uitvoering van het opstellen van visie en beleid economie is in 2024 een werkbudget van € 50.000 nodig. Dit geld is nodig voor het versterken van het economische klimaat en een krachtig levendig centrum. Hiermee willen wij een duidelijke stip op de horizon zetten en ook duidelijke kaders scheppen. Met een goede visie is het ook mogelijk in de regio aan te sluiten bij verschillende opgaven en in aanmerking te komen voor subsidies. Daarnaast kunnen met een goede visie en duidelijke kaders de beschikbare capaciteit en middelen efficiënt ingezet worden. Deze visie wordt opgenomen in de Omgevingsvisie en kan op die manier bijdragen in het behalen van de doelen in de economische visie. Het betreft een eenmalige investering met een rendement voor de komende jaren.

D7. Voorbereidingskosten woonvisie

In 2023 is de woonvisie vastgesteld en in 2024 werken we verder aan het uitvoeringsprogramma. Om uitvoering te geven aan acties is een werkbudget benodigd voor bijvoorbeeld extra adviezen van derden en berekeningskosten. Hierbij kunt u denken aan specifiek onderzoek voor bepaalde doelgroepen.

D8. Vertaling ontwerp en plan Huis van Haaksbergen

Het door de raad gekozen scenario uit het onderzoek (van Xpertisezorg) naar de Kappen – Huis van Haaksbergen moet worden vertaald naar een ontwerp en een plan. Hiervoor moet specifieke expertise worden ingehuurd. Daarvoor ramen we incidenteel € 30.000 voor 2024.

D9. Keuring en belijning atletiekbaan/reiniging atletiekbaan

In 2024 dient de atletiekbaan opnieuw te worden gekeurd en de belijning te worden vernieuwd. Daarnaast dient de atletiekbaan gereinigd te worden via specialistisch onderhoud. Dit leidt tot incidentele kosten voor 2024 van € 25.000.

D10. Economische promotie evenementen

Evenementen die Haaksbergen op de kaart zetten voor zowel eigen inwoner als toerist. Dit stimuleert de leefbaarheid en versterkt het economisch klimaat. Ons doel daarbij is een gastvrij, bruisend Haaksbergen met een veelzijdig (evenementen) aanbod. Hiervoor ramen wij voor 2024 en 2025 een budget van € 20.000. Dit betreft een investering, waarbij ook spin off inkomsten ontstaan voor deelnemende/aanverwante partijen.

D11. Subsidiebijdrage cultuur algemeen

De cultuurcoalitie Haaksbergen is bezig met het vervullen van de netwerk- en platformfunctie voor alle culturele organisaties en kunstenaars in Haaksbergen. Om deze rol te kunnen vervullen, is er financiële ondersteuning nodig om het initiatief aan te kunnen jagen. Hiervoor begroten we incidenteel voor 2024 en 2025 € 15.000.

D12. Toekomstvisie park De Blanckenborgh

Park De Blanckenborgh vormt een van de entrees van ons dorp. Het dient als ons visitekaartje. Momenteel is er veel achterstallig onderhoud, mede veroorzaakt door het lage onderhoudsniveau naar aanleiding van het financieel herstelplan. Gebruikers en omwonenden van het park hebben verzocht het park op te knappen en meer allure te geven. Hiervoor is een toekomstvisie met herstelplan noodzakelijk. Daar is nu aanleiding toe door het project afwaardering oude N18 en de aanleg van een nieuwe rotonde voor de ingang van het park. Daarom begroten we €15.000 voor 2024.

D13. Werkbudget nota cultuurbeleid

Voor het opstellen van het nieuwe cultuurbeleid is extra inzet nodig en moeten er werksessies met het veld worden georganiseerd. Hiervoor is een werkbudget nodig. Daarom ramen we voor 2024 een werkbudget van € 7.500.

D14. Verkenning mogelijkheid omnisportvereniging

Vanuit de ambities van het sportakkoord starten we de verkenning naar de mogelijkheid tot een omnisportvereniging voor de (binnen)sport in Haaksbergen. Hiervoor zijn € 2.500 aan incidentele middelen begroot voor 2024.

E Financieel beleid

E1. Behoedzaamheidsstelpost

In de Begroting 2023-2026 hadden we voor de jaren 2023-2025 een behoedzaamheidsstelpost opgenomen vanwege twee onzekerheden ten aanzien van het gemeentefonds: het accres en de compensatie Jeugd.

De onzekerheid met betrekking tot het accres vangen we nu op via de stelpost prijs- en loonontwikkelingen meerjarig (zie bij B2.).

De onzekerheid met betrekking tot de compensatie Jeugd is voor de jaren 2024 en 2025 ook vervallen. In Meicirculaire 2023 zijn als gevolg van het principeakkoord over het financiële kader voor de Hervormingsagenda Jeugd voor de jaren 2024 en 2025 extra middelen beschikbaar gesteld.

Vanwege het vervallen van beide onzekerheden kan de behoedzaamheidsstelpost vrijvallen.

E2. Storting algemene reserve ten behoeve van ravijnjaar 2026

In de begroting 2023-2026 hebben we voor de jaren 2023-2025 een storting in de algemene reserve van € 250.000 per jaar opgenomen om het toenmalige tekort van

€ 688.000 in 2026 te kunnen opvangen. Deze stortingen hebben op dit moment geen toevoegde waarde. We hebben nog steeds geen zicht op structurele compensatie van het Rijk vanaf 2026, waarmee er met 2027 een tweede tekortjaar is bijgekomen. De hoogte van de stortingen kunnen het nu voorliggende tekort in 2026 en 2027 niet opvangen. Wij achten het verhogen van de stortingen niet noodzakelijk, omdat onze algemene reserve na de Jaarrekening 2022 van voldoende omvang is om het cumulatieve saldo van de voorliggende meerjarenbegroting te kunnen opvangen.

F Moties

F1. Motie jongerenwerk

In de raadsvergadering van 9 november 2022 is unaniem de motie jongeren aangenomen. Samen met de jongeren is eind 2022 een plan opgesteld. Het plan bevat de volgende activiteiten:

- ondersteunen en begeleiden 'hangplekken' en sportavond
- extra spelletjesavond
- huur van een gymzaal
- voortgang Afterschool
- training 7-stappenmodel voor jongerenwerk, jeugdconsulenten, politie en anderen.

Om uitvoering te geven aan het plan is voor de jaren 2024 en 2025 een bedrag in de begroting opgenomen ter grootte van € 50.000.

F2. Motie voorzieningen: zwembad 2 jaar langer open

In navolging van de unaniem aangenomen motie bij de Kadernota 2024, betrekken we de kosten om zwembad De Wilder tot mei 2027 open te kunnen houden in deze begroting. Daarvoor reserveren we vanaf 2025 tot 2027 € 381.000, € 626.000 en € 209.000 extra subsidie. De in de kadernota opgenomen sloopkosten ter hoogte van € 300.000 verplaatsen we van 2025 naar 2027. De kosten voor het langer open houden van het zwembad en de sloopkosten dekken we met een begrote onttrekking uit de algemene reserve.

F3. Motie minimabeleid

Bij de Kadernota 2024 is de motie over harmonisatie minimabeleid aangenomen. Echter, financieel is er op dit moment geen ruimte deze verplichting structureel aan te gaan. We stellen voor om vanuit het energiearmoedebudget € 125.000 over te hevelen naar 2024 en dit te besteden aan deze doelgroep. De daadwerkelijke budgetoverheveling vindt plaats in de Eindejaarsrapportage 2023. In de Kadernota 2025 komen we terug op de incidentele of structurele invulling van de harmonisatie minimabeleid.

Problematiek niet-taakgebonden kortingen Rijk

Bij de Kadernota 2024 hadden we als uitgangspunt een meerjarig sluitende begroting. In de aanbiedingsbrief en het begin van dit hoofdstuk zijn we tot de conclusie gekomen dat het momenteel niet reëel is tot een sluitend meerjarenperspectief te komen. We hebben daarbij aangegeven dat we nu geen structurele kosten gaan maken, die in de toekomst tot grote bezuinigingen zouden kunnen leiden. We zetten kortom de beleidslijn uit de kadernota door zonder nieuwe (extra) structurele uitgaven te doen. In lijn met het VNG begrotingsadvies ([begrotingsadvies VNG](#)) geven wij op de volgende pagina een overzicht van de keuzes, die wij in dit kader gemaakt en overwogen hebben. Dit overzicht bevat onderwerpen die bij de totstandkoming van de Kadernota en Begroting 2024 naar voren zijn gekomen en die beleidsmatig en financieel **niet** zijn opgenomen in deze begroting. Waar in de kolom 2024 en 2025 € 0 staat, wordt in die jaren incidenteel ingezet op dat onderwerp.

Overzicht problematiek niet-taakgebonden kortingen rijk

(Bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027
Niet opgenomen onderwerpen				
<i><u>Kadernota - niet opgenomen</u></i>				
Participatie: adviseur inwonerbetrokkenheid	0	0	-96	-96
Sociaal Domein: Optimalisering verbinding regionaal en gemeentelijk beleid	0	0	-93	-93
Vitalisering vakantieparken	0	0	-139	-139
Twente Milieu	0	0	-103	-103
Beleidskader armoede: harmonisatie minimabeleid (aangenomen motie bij kadernota 2024)	0	-125	-125	-125
Extern juridisch advies	-20	-20	-20	-20
Beleidsk. Armoede: Verhogen kwijtscheldingsnorm	pm	pm	pm	pm
Motie jongerenwerk	0	0	-50	-50
Toezichthouder groen	-71	-71	-71	-71
Subtotaal Kadernota	-91	-216	-697	-697
<i><u>Begroting 2024-2027 - niet opgenomen</u></i>				
Onderhoud en aanschaf bomen	-50	-50	-50	-50
Eikenprocessierups en zaaigoed	-15	-15	-15	-15
Odensehuis	0	0	-90	-90
ISO medewerker (information security officer)	-60	-60	-60	-60
Verplichting LAA (landelijke aanpak adreskwaliteit)	0	0	-28	-28
Communicatie werkbudget	-10	-10	-10	-10
Economische promotie evenementen	0	0	-20	-20
Subsidiebijdrage Cultuur Algemeen	0	0	-15	-15
Formatie team sociaal domein	pm	pm	pm	pm
Subtotaal Begroting	-135	-135	-288	-288
<i><u>Toekomstige ontwikkelingen - niet opgenomen</u></i>				
Zwembad na 1 mei 2027	pm	pm	pm	pm
IHP onderwijshuisvesting fase 2 (waaronder Het Assink Lyceum)	pm	pm	pm	pm
Noodzakelijke investering overig maatschappelijk vastgoed	pm	pm	pm	pm
Subtotaal toekomstige ontwikkelingen	pm	pm	pm	pm
Totaal niet opgenomen onderwerpen	-226	-351	-985	-985

Centrale thema's

PARTICIPATIE

Wat willen we bereiken?

Dichter bij elkaar brengen van inwoners, de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

De functionaris inwonersbetrokkenheid wordt in 2024 ingezet om participatie organisatiebreed (beter) te organiseren en vroegtijdig bij initiatieven/plannen het vastgestelde participatiebeleid uit te voeren. Deze functionaris vormt ook het aanspreekpunt voor de raad en zal zich niet enkel richten op participatie bij initiatieven (plannen en beleid) van de gemeente, maar ook vanuit de samenleving zelf. Participatie is al ondergebracht in de portefeuillevordering. De coördinatie van participatie is ondergebracht bij de burgemeester en wethouder van Zwanenburg is projectwethouder overheidsparticipatie.

Er wordt ingezet om met de raad toe te werken naar een participatieverordening die nog meer duidelijkheid biedt voor betrokkenen in een participatieproces.

Komende thema's:

Naast de lopende thema's, voorwaarden windenergie, vluchtelingen en nieuwkomers komen de volgende thema's voor 2024 aan bod;

- Omgevingswet
- Dienstverlening
- Integrale veiligheidsplan

Raadsafspraken

- Bij alle onderwerpen van de raadsafspraken een belangrijke plek voor participatie door inwoners in te ruimen waarbij het College de Raad faciliteert.

Belangrijk daarbij is begrijpelijke/toegankelijke taal en het begeleiden van de raad in de rol van meer en tijdiger met de samenleving in gesprek gaan. De werkgeverscommissie van de raad dient bij deze rol betrokken te worden. Het college dient aan te geven hoe participatie organisatie breed in de uitvoering van taken wordt betrokken.

EEN LEEFBAAR BUITENGEBIED

Wat willen we bereiken?

Het buitengebied van Haaksbergen ook in de toekomst leefbaar houden en leefbaarder maken.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

In 2024 gaan we een omgevingsvisie opstellen, waarin ook de visie voor het landelijk gebied nadrukkelijk wordt opgenomen. Daarnaast wordt op onderdelen ook al beleid geformuleerd zoals de visie op verblijfsrecreatie en de spelregels buitengebied. Voor de transitie in het landelijk gebied willen we gezamenlijk optrekken met onze (agrarisch) ondernemers in gebiedsprocessen en ondersteunen in de verduurzaming van de landbouw.

Ook hebben we een opgave op het gebied van landschap en biodiversiteit. Hiervoor willen we nieuwe en bestaande groene maatschappelijke initiatieven faciliteren. Denk aan de al ingezette boomdeeldagen en onderzoek naar afzet lokale voedselproductie. Dit doen we in samenhang met cluster duurzaamheid.

Raadsafspraken

- Verzoek aan het college om in een werksessie te bespreken of het conceptbeleid de 'regionale spelregels' voldoende invulling geeft aan Haaksbergse opvattingen/vraagstukken.
- In die werksessie met de raad moet ook aan de orde komen op welke manier de fracties in de periode 2022-2026 beter geïnformeerd kunnen worden over regionaal, provinciaal en landelijk beleid waarmee het buitengebied te maken krijgt zodat zij proactief kunnen reageren op plannen die op die niveaus spelen.
- In de bespreking moeten in ieder geval de economische, ecologische en recreatieve aspecten van het buitengebied aan de orde worden gesteld.

WONINGBOUW

Wat willen we bereiken?

Heldere kaders voor de woonruimteontwikkeling in de komende jaren, zodat bij langskomende nieuwbouwplannen kan worden getoetst of die plannen passen binnen de gestelde kaders.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

De woonvisie Goed Wonen in Haaksbergen is op 5 juli 2023 vastgesteld door de raad. In de woonvisie staat de kwalitatieve en de kwantitatieve woningbouwbehoefte beschreven. In de raadsinformatiebrief van 26 juni 2023 hebben we de raad geïnformeerd over het uitvoeringsprogramma woonvisie voor dit jaar. Hierin staan ook de woningbouwplannen benoemd. Het uitvoeringsprogramma voor de komende jaren stellen wij nog op. De nieuwbouwplannen voor woningbouw worden getoetst aan de nieuwe woonvisie.

Er is extra ambtelijke capaciteit aangetrokken voor de versnelling van de woningbouw. Daarnaast wordt gekeken naar wettelijke mogelijkheden om procedures te versnellen, zoals de crisis- en herstelwet.

Ter uitvoering van de motie "Kansrijke bouwlocaties aan de randen van Haaksbergen" wordt in 2024 een addendum bij de structuurvisie Haaksbergen 2030 ter vaststelling voorgelegd. In dit gebiedsgerichte onderzoek wordt de ontwikkeling van woningbouw op uitbreidingslocaties beschreven. Vervolgens zullen we projecten opstarten ter uitvoering van deze visie.

Zie ook begrotingsprogramma 8 (volkshuisvesting en ruimtelijke ordening).

Raadsafspraken

- Het college vragen haast te maken met de woonvisie en na het vaststellen van de woonvisie het college opdracht te geven een concreet uitvoeringsplan te maken waarin wordt aangegeven 'hoe' de visie uitgevoerd gaat worden.
- Het college vragen langskomende nieuwbouwplannen daarna expliciet te toetsen aan zowel de woonvisie als aan het uitvoeringsplan.
- Het college vragen voordat de woonvisie en uitvoeringsplan zijn aangenomen, al wat kan doen om woningbouw in Haaksbergen te stimuleren.

In het uitvoeringsplan zouden nadere afspraken moeten komen over hoe en waar wat gebouwd mag worden.

ZOUTWINNING

Wat willen we bereiken?

De raad in staat te stellen een weloverwogen besluit te nemen over de verklaring van geen bedenkingen, in overeenstemming met de motie d.d. 12 juli 2023. Zorgvuldigheid staat daarbij voorop.

Wat gaan we ervoor doen in 2023?

Op 15 juni 2022 is door middel van een raadsinformatiebrief antwoord gegeven op de vijf vragen zoals hiernaast weergegeven (link raadsinformatiebrief). Thans geven wij uitvoering aan de motie van de raad van 12 juli 2023, waarbij tezamen met EZK een opdracht voor een procesbegeleider is geformuleerd. Deze opdracht ziet erop toe het proces van besluitvorming door het ministerie van EZK over het winningsplan (instemmingsbesluit) en de besluitvorming van de raad van Haaksbergen over de verklaring van geen bedenkingen (vvgb) te begeleiden. Ten tijde van het opstellen van deze begroting wordt aan dat proces uitvoering gegeven.

Raadsafspraken

- Verzoek aan het college om te komen met een notitie waarin in ieder geval wordt aangegeven:
 - welk standpunt vanuit de gemeente over zoutwinning richting de verantwoordelijke staatssecretaris (Rijksoverheid) wordt doorgegeven en op welke manier dat zal gebeuren;
 - op welke manier het college de inwoners van Haaksbergen wil informeren over het verloop van de zoutwinning;
 - hoe het college wil monitoren wat de effecten zijn van zoutwinning voor de inwoners van Haaksbergen;
 - welke bevoegdheden de raad wel en niet heeft om zoutwinning en zoutwinning gerelateerde zaken te reguleren (bestemmingsplan);
 - Welke compensatie voor Haaksbergen mogelijk is.

VOORZIENINGEN

Wat willen we bereiken?

Het afronden van een voorzieningendiscussie.

Wat gaan we ervoor doen in 2023?

In 2022 is het procesvoorstel voor het voeren van de voorzieningendiscussie voorgelegd en besproken in de raad. In 2023 is uitvoering gegeven aan dit proces. Er is een burgerpeiling behouden, er is een participatieproces gestart en de raad heeft kennis kunnen nemen van een aantal onderzoeksrapporten betreffende de Kappen, de Wilder de MBS en Wijkkracht. De raad heeft tijdens de behandeling van de kadernota 2024 keuzes gemaakt en richting meegegeven. Deze keuzes richtingen zijn verwerkt in voorliggende begroting. In 2024 wordt aan deze keuzes uitvoering gegeven. Dit betreft de passende governance bij de kappen (onderzoek), behoud zwemvoorziening voor incidenteel twee jaar voor Haaksbergen (verlening behoud) huidige voorziening, toekomst MBS en Twente Marketing. Ook de onderwijshuisvesting Het Assink op Scholtenhagen in combinatie met zwemvoorziening krijgt in 2024 een vervolg.

Raadsafspraken

- Het proces van de voorzieningendiscussie te vervolgen door:
 - het college vragen een voorstel aan de raad voor te leggen over het te volgen besluitvormingsproces rondom de voorzieningen;
 - het onderwerp in de vergadering van september te agenderen voor een voorzieningendiscussie ten behoeve van de begroting van 2023;
 - in de voorzieningendiscussie de resultaten van de burgerpeiling te betrekken.

DUURZAAMHEID

Wat willen we bereiken?

Wij willen duidelijke doelstellingen en handelingsperspectief voor de verduurzaming van Haaksbergen. Doelstellingen die begrijpelijk, haalbaar en betaalbaar zijn voor onze inwoners en ondernemers en waarmee stapsgewijs maar doelgericht wordt toegewerkt naar een duurzamer Haaksbergen.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

Onze ambities voor de verduurzaming van Haaksbergen worden verwoord in een heldere visie die aansluit bij de Omgevingsvisie. Het uitvoeringsprogramma vloeit voort uit deze visie en wordt uitgebreid met tijdspad en begroting voor de korte én langere termijn. De transitie naar een circulaire economie krijgt daarin verder vorm en betekenis. De beleidsfase voor windenergie in Haaksbergen wordt afgerond. De ondersteuning voor onze ondernemers met zon op dak potentieel wordt gecontinueerd (in navolging van het Zon op dak project).

Concreet levert dit de volgende (beleids)stukken op:

- Visie Duurzaamheid
- Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid
- Beleid Windenergie
- RES 2.0

Raadsafspraken

- Het college op te dragen op korte termijn een participatietraject voor te stellen om te komen tot een plan voor de inpassing van windmolens in Haaksbergen.
- Dat het college, zodra het mogelijk is, regels opneemt in de toekomstige bestemmingsplannen om duurzame energieopwekking op grote daken af te dwingen.
- Het college op te dragen onderzoek te (laten) doen naar de mogelijkheden om lokale initiatieven tot versterking van verduurzaming (bijvoorbeeld in 'bouwteam' constructies) te ondersteunen.
- Het college vragen de raad te informeren over de voortgang van de gesprekken die door Losser worden gevoerd over de mogelijkheid gebruik te maken van de Duitse overcapaciteit.

MARKTPLAN/CENTRUMVISIE

Wat willen we bereiken?

Het dichteren van het 'Gat in de Markt'.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

Aan de raadsafspraken is in 2022 uitvoering gegeven. Voor de raadsvergadering van 21 december 2022 is de raad een notitie voorgelegd, waarin de gestelde vragen uit de raadsafspraken zijn beantwoord. Behandeling van het agendapunt heeft plaatsgevonden in de raadsvergadering van 25 januari 2023. Op deze datum heeft de raad de Actualiteitscheck Marktplan vastgesteld en besloten geen m.e.r.-procedure te doorlopen. Het bestemmingsplan voor het Marktplan is in voorbereiding.

Het is de planning dat het bestemmingsplan in het voorjaar van 2024 ter vaststelling aan de raad wordt aangeboden.

Raadsafspraken

- Het college vragen een heldere stand van zaken te geven over de besluitvorming rond het Marktplan, voordat de bestemmingsplanwijziging aan de orde wordt gesteld en daarbij in te gaan op de volgende punten:
 - hoelang laat het oordeel van de commissie m.e.r. (second opinion) nog op zich wachten?
 - in welke mate is de huidige besluitvorming gebaseerd op inmiddels achterhaald. marktonderzoek en heeft het zin te vragen om een update?
 - waarom denkt het college dat de provincie (anders dan in 2014-2018) nu wel akkoord zal gaan met een bestemmingsplanwijziging waarin een supermarkt aan de markt is opgenomen?
 - waarom denkt het college dat het NIET aanbieden van de grond aan een andere marktpartij ditmaal niet onderuit zal worden gehaald, gegeven recente uitspraken van onder meer de Raad van State?
 - Wat is de status van het contract (dat eerder aan de Raad is gestuurd)?

SOCIAAL DOMEIN

Wat willen we bereiken?

Betrokkenheid van de raad bij het regionale beleid.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

Begin 2024 worden de bestekken voor de inkoop Jeugdhulp en Wmo begeleiding en dagbesteding gepubliceerd. Waarna de inschrijvingen worden beoordeeld, gecontroleerd en/of getoetst en er wordt gegund. De gunning is voor beide voorzien per juni 2024. Vanaf juni 2024 start, zowel bij de gemeenten als de aanbieders, het proces van overdracht en implementatie van zorg, hulp en ondersteuning, zodat per 1 januari 2025 op basis van deze inkoop wordt gewerkt.

In 2022 en 2023 is de raad periodiek geïnformeerd over de inkoop van Jeugdhulp en Wmo. Dit doen wij ook in 2024.

Raadsafspraken

- Het college opdracht geven de raad halfjaarlijks te informeren over de uitvoering van het ingezette regionaal beleid en de raad tijdig te betrekken bij het opstellen van de kaders voor het regionale beleid.

Onderstaand uitvoeringsprogramma ter uitvoering van de raadsafspraken maakt deel uit van de Kadernota 2024 en wordt in de begroting verwerkt. In de kadernota is een toelichting gegeven op de afzonderlijke onderdelen.

(Bedragen x € 1.000)

Uitvoeringsprogramma raadsafspraken					
Nr	Onderwerp	2024	2025	2026	2027
1a	Participatie: adviseur inwonerbetrokkenheid	96	96		
1b	Participatie: Functioneel appl. Beheer	10	10	10	10
2a	Leefbaar buitengebied: Leader	25			
2b	Leefbaar buitengebied: Landschap en biodiversiteit (NLPG)	300	250	75	75
3	Zoutwinning	0	0	0	0
4	Woningbouw (incl grex)	PM	PM	PM	PM
5a	Voorzieningen: Taakstelling voorzieningendiscussie	245	445	445	445
5b	Voorzieningen: Invulling taakstelling voorzieningendiscussie	-245	-445	-445	-445
6a	Duurzaamheid Extra inzet (in 1e berap)				
6b	Duurzaamheid Extra middelen Rijk (in 1e berap)				
7	Marktplan	0	0	0	0
8	Sociaal Domein: Optimalisering verbinding regionaal en gemeentelijk beleid	93	93		
Totaal		524	449	85	85

2 Haaksbergen Ster(ker) in Ontwikkeling

'Haaksbergen Ster(ker) in Ontwikkeling' betreft een meerjarig programma voor de periode 2020-2026. De aanleiding is het onderzoek van Rijnconsult naar de toekomstbestendigheid en zelfstandigheid van de gemeente Haaksbergen.

Dit onderzoek resulteerde in een vijftal aanbevelingen, te weten:

1. Versterk de bedrijfsvoering door deze grotendeels te beleggen bij Enschede of Hengelo;
2. Maak op andere uitvoeringsonderdelen deelplannen om door middel van intensivering van de samenwerking met omliggende gemeenten te komen tot vermindering van de kwetsbaarheid;
3. Ga verder met het professionaliseren van de regievoering;
4. Zorg dat in de organisatie de basis verder op orde komt, het college kan daartoe een investeringsvoorstel doen aan de raad;
5. Maak in samenspraak tussen raad, college en ambtelijke organisatie een besturingsfilosofie, waarin de drie rollen helder worden beschreven, en gebruik dat als basis om te komen tot een effectief samenspel tussen deze drie gremia. Betrek hierbij ook de lokale samenleving.

Hiervoor zijn bestuurlijke en organisatorische ontwikkelingen noodzakelijk en wenselijk. Het programma 'Haaksbergen Ster(ker) in Ontwikkeling' is het middel en de paraplu om deze ontwikkelingen te regisseren. Dat gebeurt door uitvoering te geven aan diverse projecten, die in drie ontwikkelsporen zijn weggezet.

Ontwikkelsporen	Toelichting
1) Financiën en risicobeheersing op orde	Onder andere het herstel van de balans tussen ambities en financiële middelen met beheersing van risico's.
2) Effectief samenspel	Onder andere het versterken van het samenspel tussen gemeente, inwoners en externe partners in een duidelijke taak- en rolverdeling en het implementeren van een beleidsstelsel dat past bij de Haaksbergse samenleving en de gemeente die we willen zijn.
3) Stabiele en veerkrachtige organisatie	Onder andere het in de basis op orde brengen van de ambtelijke organisatie, het borgen van continuïteit en stabiliteit in de organisatie en het versterken toekomstbestendiger maken van de bedrijfsvoering als fundament voor het organisatievermogen.

Waar doen we het voor? (maatschappelijk effect)

Herstel in vertrouwen en verbinding met de samenleving om effectief en efficiënt de Haaksbergse samenleving te bedienen/faciliteren op basis van wettelijke plichten, behoeften en wensen.

Wat willen we bereiken? (vertaling maatschappelijk effect naar doelstellingen)

De looptijd van het meerjarig programma reikt tot in 2026, vandaar dat onderstaande subdoelen staan tot en met dat jaartal.

- Een toekomstbestendige en zelfstandig gemeente Haaksbergen om dicht bij de inwoners te staan en te besturen.
- Versterking van de bedrijfsvoering door deze grotendeels te beleggen bij de gemeente Hengelo, dan wel zelf te versterken (Rijnconsult-aanbeveling 1).
- Kwetsbaarheden verminderen door intensivering van samenwerking met omliggende gemeenten op basis van deelplannen op uitvoeringsonderdelen (Rijnconsult-aanbeveling 2).
- Verdere professionalisering van de regievoering (Rijnconsult-aanbeveling 3).
- De organisatie in de basis op orde brengen (Rijnconsult-aanbeveling 4).

- Een besturingsfilosofie met helder beschreven rollen in samenspraak tussen raad, college en ambtelijke organisatie, die als basis gebruikt wordt voor effectief samenspel waarbij ook de samenleving betrokken is (Rijnconsult-aanbeveling 5).

Wat gaan we ervoor doen in 2024? (vertaling doelstellingen naar concrete acties)
Onderstaande tabellen geven inzicht in de projecten die onder de paraplu van 'Haaksbergen Ster(ker) in Ontwikkeling' in uitvoering worden gebracht of lopend, die in 2024 gecontinueerd worden. In de tabel wordt verwezen naar de begrotingsprogramma's/taakvelden waar de projecten, indien aan de orde, financieel zijn uitgewerkt.

Risicomanagement (ontwikkelspoor 1)

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

Het zijn en blijven van een zelfstandige gemeente betekent dat we risico's en kwetsbaarheden moeten beheersen. In 2024 willen wij een risicoregister/-dossier opgesteld hebben met daarin organisatorische en financiële risico's van de gemeente Haaksbergen. De financiële risico's worden vertaald in de paragraaf 'weerstandvermogen en risicobeheersing' van de begroting en de organisatorische risico's worden nader uitgewerkt in maatregelen om de risico's te mitigeren dan wel te elimineren. Hiermee krijgen we als gemeente Haaksbergen meer grip op onze risico's waardoor we enerzijds een meer actueel beeld kunnen geven van onze financiële risico's en daarmee het benodigde weerstandsvermogen en anderzijds proactief kunnen sturen op risico's door beheersmaatregelen in te zetten.

Verbetering dienstverlening (ontwikkelspoor 2)

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

In 2023 is een start gemaakt met diverse projecten om een goed beeld te krijgen van de dienstverlening van de gemeente Haaksbergen. Dat begint bij een inventarisatie van de huidige servicenormen en gedragsregels die de gemeente Haaksbergen kent. In hoeverre voldoen wij er aan? Waarom voldoen wij eventueel niet? Wat zijn verbetervoorstellen om te gaan voldoen aan de normen? Op basis van deze informatie is in 2023 een start gemaakt om te komen tot een visie op onze dienstverlening én is een ambtelijke regiegroep in het leven geroepen om de postafhandeling en reactietermijnen op ingekomen post te beheersen. In 2024 willen we de dienstverlening blijven ontwikkelen en niet afremmen. Zo gaan we in 2024 de visie op dienstverlening afronden en ter vaststelling aanbieden aan uw raad. De samenleving wordt nauw betrokken bij de totstandkoming ervan. Tevens gaan wij gericht acties uitzetten op basis van het uitvoeringsplan dat wordt opgesteld om de visie op dienstverlening te realiseren.

Omgevingsvisie (ontwikkelspoor 2)

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

De Omgevingswet wordt per 1 januari 2024 ingevoerd. Het is een verplichting voor elke gemeente om een omgevingsvisie te hebben vastgesteld. De omgevingsvisie bevat het integrale beleid op de fysieke leefomgeving voor het grondgebied van de gehele gemeente. De voorbereiding voor het opstellen van de omgevingsvisie is in de tweede helft van 2023 gestart. Het proces van totstandkoming van deze omgevingsvisie wordt in 2024 vervolgd en afgerond. Het opstellen van deze visie vraagt veel input vanuit diverse beleidsvelden. De visie geeft de beleidsmatige stip op de horizon voor de fysieke leefomgeving van Haaksbergen. In dit proces is een nadrukkelijke rol voor onze samenleving weggelegd. Daarvoor wordt een participatieplan opgesteld aan uw raad voorgelegd. Keuzes en uitgangspunten voor deze visie zullen aan uw raad worden voorgelegd als onderdeel van het proces.

Maatschappelijke prestatie-indicatoren (ontwikkelspoor 2)

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

In 2024 vervolgen wij het groeimodel om begrotingsprogramma's te voorzien van concrete doelen en prestatie-indicatoren in relatie tot (vastgestelde) doel-/normwaarden. In 2024 doen we dat allereerst voor programma 1 (veiligheid) op basis van het op te stellen integraal veiligheidsplan. In de klankbordgroep 'Haaksbergen Ster(ker) in Ontwikkeling' kan van gedachten gewisseld worden over eventuele aanvullende begrotingsprogramma's.

Netwerkgemeente (ontwikkelspoor 2)

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

Op basis van het onderzoek van Rijnconsult is gekozen voor het model 'netwerkgemeente' om een zelfstandige en toekomstbestendige gemeente te blijven. In 2024 willen wij concreet maken wat dit model betekent en wat nodig is voor de gemeente Haaksbergen om het gedachtegoed van de netwerkgemeente in uitvoering te brengen. Te denken valt aan de wijze waarop wij samenwerkingen vormgeven, hoe wij daar sturing op houden (in-/outputsturing) en de prestatie-indicatoren/prestatieafspraken die daarvoor nodig zijn. Dit is bedoeld om het netwerk van samenwerkingen beheersbaar te houden. Daarnaast willen we op basis van dit project het afwegingskader uit 2016 herzien om een actueel afwegingskader te kunnen inzetten voor toekomstige keuzes in samenwerkingen en verbonden partijen.

Basis op orde (ontwikkelspoor 3)

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

Eén van de aanbevelingen van Rijnconsult is om de 'basis in de organisatie op orde' te brengen. In 2024 (of zoveel eerder als mogelijk) willen we deze aanbeveling objectiveren met een lijst van opgaven om de basis op orde te brengen. Dan wordt duidelijk wanneer er sprake is van de 'basis op orde' en wat er nodig is om dat te bereiken. Het uitgangspunt is dat 'basis op orde' bestaat uit *achterstallig onderhoud* dat incidenteel op niveau gebracht moet worden. Hier vallen toekomstige ontwikkelingen buiten. De afbakening van dit begrip wordt gevonden in het rapport Rijnconsult en de IBT-toetsing van de provincie.

Procesmanagement op orde (ontwikkelspoor 3)

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

Als onderdeel van het versterken van het informatiemanagement gaan we in 2024 alle hoofdprocessen en werkprocessen beschrijven. Wij maken daarin onderscheid tussen besturende processen, primaire processen en ondersteunende processen. Per (hoofd-/werk-)proces wordt een proceseigenaar en procesbeheerder aangewezen. Het doel is de gemeenteprocessen te verbeteren door het toepassen van een uniforme wijze van procesbehandeling. Dit draagt bij aan betere (management)informatie, minder kwetsbaarheden en stelt ons in staat meer grip te houden op de gemeenteprocessen.

IBT-opgaven (ontwikkelspoor 3)

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

De provincie Overijssel houdt interbestuurlijk toezicht (IBT) op een vijftal domeinen. In 2023 is door de provincie op twee domeinen de stoplichtkleur oranje toegekend: 'Wabo' en 'informatie- en archiefbeheer'. Dat betekent dat de zorg en beheer van archief op enkele aspecten niet op orde is en onvoldoende inzicht is op uitvoering en handhaving Wabo door onvolledig sluitende beleids- en uitvoeringscyclus. In 2024 willen we de basis op orde brengen door voor het informatie- en archiefbeheer concreet een KPI-rapportage uit te voeren en op basis van deze KPI-rapportage een verbeterplan op te stellen. Voor het domein Wabo gaan we in 2024 een sluitende beleids- en uitvoeringscyclus realiseren inclusief een actuele risicoanalyse op basis van de nieuwe Omgevingswet.

Samenwerking op informatiemanagement (ontwikkelspoor 3)

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

In 2023 heeft het college op basis van een onderzoek naar het versterken van het informatiemanagement (IM) besloten ([link collegebesluit](#)) het IM van de gemeente Haaksbergen te versterken door een samenwerkingsverzoek in te dienen bij de gemeente Hengelo. In 2024 willen we, afhankelijk van de reactie van de gemeente Hengelo op ons samenwerkingsverzoek (bij schrijven van deze begroting is nog geen reactie binnen), samen met Hengelo werken aan het opbouwen van de samenwerking en de voorbereidingen die daarbij horen. Tegelijkertijd blijven we incidenteel werken aan het volwassenheidsniveau van ons IM. Het informatiemanagement creëert het fundament voor onze dienstverlening naar onze samenleving, draagt bij aan het grip houden op processen en informatie en helpt in het efficiënt uitvoeren van onze taken op basis van snelle, betrouwbare en actuele informatievoorziening.

Prestatie-indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Stand Haaksbergen 2021	Gemiddelde van de referentie gemeenten 2021	Waarde	Type waarde*
Vertrouwen in de manier waarop de gemeente Haaksbergen wordt bestuurd.	% respondenten met antwoord (heel) veel	11 %	35%	35% in 2026	doelwaarde
De gemeente Haaksbergen doet wat ze zegt.	% respondenten met antwoord (helemaal) mee eens	11 %	32%	32% in 2026	doelwaarde
De gemeente Haaksbergen houdt voldoende toezicht op het naleven van regels.	% respondenten met antwoord (helemaal) mee eens	19 %	33%	33% in 2026	doelwaarde
De gemeente Haaksbergen stelt zich flexibel op als dat nodig is.	% respondenten met antwoord (helemaal) mee eens	13 %	28%	28% in 2026	doelwaarde
De gemeente Haaksbergen luistert voldoende naar de mening van haar inwoners.	% respondenten met antwoord (helemaal) mee eens	10 %	30%	30% in 2026	doelwaarde
De gemeente Haaksbergen betreft inwoners voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen.	% respondenten met antwoord (helemaal) mee eens	14 %	37%	37% in 2026	doelwaarde
Inwoners en organisaties krijgen voldoende ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren.	% respondenten met antwoord (helemaal) mee eens	24 %	37%	37% in 2026	doelwaarde
Wijze waarop de gemeente inwoners en organisaties betreft bij (de uitvoering van) het beleid en de samenwerking zoekt.	rapportcijfer	5,7	6,2	7,0 in 2026	doelwaarde

* Doelwaarden: volledige sturing op het doel is niet mogelijk door uitvoering van beleid, handhaven van regels, stimuleren of anderszins. Wel is er sprake van mogelijke beïnvloeding. Daarmee is de waarde een doel: een te beogen resultaat.

Normwaarden: volledige sturing op het doel is mogelijk door uitvoering van beleid, handhaven van regels, stimuleren of anderszins en daarmee is de waarde een norm: een te realiseren resultaat.

Bovenstaande tabel geeft inzicht in de stand van zaken in 2021 ten opzichte van het gemiddelde van de referentiegemeenten. De trendmatige ontwikkeling van de stand van zaken en het gemiddelde van de referentiegemeenten zijn in grafieken weergegeven in bijlage 8 van deze begroting. In het najaar van 2023 wordt een nieuwe burgerpeiling uitgevoerd. De resultaten van deze peiling worden in februari 2024 in de commissie 'Bestuur & Samenleving' toegelicht en betrokken in de Begroting 2025.

0. Bestuur en ondersteuning

Waar doen we het voor?

We willen een betrouwbare, transparante en financieel gezonde partner zijn voor inwoners, ondernemers en (overheids)instellingen. Met de activiteiten in dit programma realiseren we ondersteuning van (inhoudelijke) beleidsprogramma's om de dienstverlening voor en de samenwerking met onze partners zo goed mogelijk te faciliteren.

Burgerzaken

Wat willen we bereiken?

We willen onze dienstverlening aan inwoners goed en zorgvuldig blijven uitvoeren en onze producten ook steeds meer digitaal mogelijk maken. Daarnaast willen we de kwaliteit van de Basisregistratie Personen (BRP) verhogen. Wij verwachten in 2024 een piek in de aanvraag van het aantal reisdocumenten. Deze piek willen wij zo goed mogelijk opvangen, zonder dat de inwoner het merkt.

Ook willen we de verkiezingen voor het Europees Parlement op 6 juni 2024 op goede wijze organiseren, volgens de wettelijke verplichtingen, zodat elke inwoner in staat wordt gesteld zijn/haar stem uit te brengen.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

Om de kwaliteit van de BRP te verhogen gaan we het beleid voor adresonderzoek implementeren. We gaan verder met de doorontwikkeling binnen burgerzaken en onze producten digitaal aanbieden. Ook blijven wij continu bezig met het efficiënter inrichten van onze werkprocessen.

Communicatie

Wat willen we bereiken?

We willen inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en andere stakeholders betrekken bij gemeentelijke besluitvorming en projecten, variërend van informeren, meepraten, meedenken, meewerken tot meebeslissen. Hiermee willen wij een betere relatie met onze omgeving realiseren.

De onderwerpen waar veel mensen zorgen over hebben, vragen extra aandacht als het gaat om communicatie en participatie. Dit vraagt om empathie, oog voor belangen, rollen en verantwoordelijkheden en grote zorgvuldigheid. We willen daarom onze weg vervolgen richting een communicatievere organisatie.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

In 2020 hebben wij een communicatievisie ontwikkeld ([link bestand](#)). Daarin hebben we weergegeven dat onze communicatie kort gezegd aan vier principes moet voldoen: duidelijk, open, optimaal online en offline en in verbinding met anderen. Deze doelstellingen zijn uitgewerkt in concrete acties. We gaan onze communicatie- en participatievisie actualiseren. Daarmee willen we in beeld brengen wat onze samenleving, het bestuur en de organisatie vragen van professionele communicatie anno 2024. Ontwikkelingen op het gebied van participatie maken daar deel van uit.

We gaan in 2024 verder met het professionaliseren en in 'de markt zetten' van het online platform Samen Haaksbergen. Met het platform willen we meer mensen op een laagdrempelige manier betrekken bij de gemeente en andersom: de gemeente betrekken bij ideeën van inwoners. Nu Samen Haaksbergen van de grond is gekomen willen we in 2024 via het platform inwoners bevragen naar de tevredenheid over gemeentelijke

communicatie(kanalen). Dit om goed aansluiting te blijven houden bij hoe inwoners geïnformeerd en betrokken willen worden.

Ook gaan we in 2024 een huisstijlhandboek/toolkit voor de gemeente ontwikkelen. Dit is wenselijk voor bijvoorbeeld het in eigen huis vormgeven van beleidsnota's, producten P&C-cyclus en dergelijke, maar ook voor de producten naar buiten. Daarnaast gaan wij meer inspelen op de vraag van de samenleving naar meer audiovisuele communicatie, zoals professionele video's.

Juridische zaken

Wat willen we bereiken?

In 2024 willen we via juridische kwaliteitszorg bijdragen aan zorgvuldig bestuur en juridische risico's minimaliseren.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- Juridisch advies en ondersteuning bestuur en organisatie.
- Behandeling bezwaren, die de kritiek van de rechterlijke macht kan doorstaan.
- Coördinatie regelgeving, met oog voor kwaliteit, deregulering en digitaal toegankelijk.
- Coördinatie verbonden partijen en Interbestuurlijk toezicht.
- Actieve ondersteuning verbetering kwaliteit besluitvormingsprocessen.
- Per 1 januari 2024 aansluiten bij de Nationale Ombudsman.

	2018	2019	2020	2021	2022
Klachten	22	28	16	11	13
Bezwaren	104	40	84	59	72

Facilitair

Wat willen we bereiken?

De gemeente Haaksbergen wil vanuit haar voorbeeldfunctie, verantwoordelijkheid en wettelijke verplichting op het gebied van duurzaamheid, de mobiliteit van haar organisatie verder verduurzamen. We willen dat de CO2-uitstoot van ons bedrijfsvervoer wordt teruggedrongen en zetten in op vitalere werknemers.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

Het verouderde wagenpark dat gebruikmaakt van fossiele brandstof (benzine en diesel) gaan we vervangen en elektrificeren. Het vernieuwde wagenpark biedt de organisatie flexibiliteit om in te spelen op nieuwe mobiliteitsoplossingen (denk aan deelvervoer). De vervanging en exploitatie verlopen budgetneutraal via een flexibel full operational leasecontract waarmee de organisatie wordt ontzien.

We gaan onze huisvesting en services efficiënt organiseren. We steken onze tijd en energie in een passende werkomgeving met nadruk op welzijn van medewerkers op de werkplek, aantrekkelijke werkomgeving, flexibiliteit en productiviteit.

Treasury, OZB, belastingen, algemene uitkering en reserves

Hoewel deze onderwerpen onder dit programma vallen, verwijzen wij hiervoor naar andere hoofdstukken in deze begroting: paragraaf financiering, paragraaf lokale heffingen, bijlage 1 reserves en voorzieningen en bijlage 4 gemeentefonds.

Verbonden partijen

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente, Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Enexis, Euregio en Centrumgemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo - Zie paragraaf verbonden partijen

Prestatie-indicatoren

De prestatie-indicatoren die voorheen in programma 0 stonden, staan vanaf deze begroting in de paragraaf Bedrijfsvoering, waar de indicatoren gezien de aard beter op hun plaats zijn.

Wat kost het?

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Prog.	Omschrijving programma	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
0	Bestuur en Ondersteuning	Baten	55.359	54.742	57.489	61.269	59.282	59.837
0	Bestuur en Ondersteuning	Lasten	13.576	14.808	15.002	16.967	19.072	19.829
	Totaal programma Bestuur en ondersteuning		41.783	39.935	42.486	44.302	40.210	40.008

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

1. Veiligheid

Inleiding

Binnen dit programma vallen de werkzaamheden die passen bij de verantwoordelijkheid van de gemeente voor openbare orde en veiligheid. Samen met onze partners (geneeskundige dienst, politie en brandweer), inwoners en bedrijven werken we binnen dit programma samen aan de veiligheid in Haaksbergen. Bijvoorbeeld integrale veiligheidszorg, ondermijning, crisisbeheersing, maar ook de werkzaamheden van en samenwerking met de brandweer vallen onder dit programma.

Brandweer

De brandweer streeft naar een veilig Twente. Wanneer een incident of crisis zich voordoet staat zij 24/7 paraat om slagvaardig en veilig te kunnen optreden.

Wat willen we bereiken?

Het voorkomen en zo beperkt mogelijk houden van de effecten van een incident of brand. De brandweer is een expert op het gebied van brandveiligheid en streeft naar minder branden, minder slachtoffers en minder schade. Vanuit de 29 kazernes staan ze altijd paraat om professionele en slagvaardige brandweezorg te leveren die voldoet aan de wensen en verwachtingen van inwoners.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

De brandweer heeft de brandveiligheidsrisico's in Twente in beeld en inventariseert, analyseert en duidt deze risico's. Dit maakt ze inzichtelijk via het brandrisicoprofiel. Door het houden van toezicht en het geven van advies probeert ze de risico's te verkleinen. De brandweer monitort ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het vakgebied en werkt samen met bedrijven en instellingen om kennis te delen en elkaar op het gebied van veiligheid te versterken. De brandweer verzamelt en analyseert data om onderbouwde keuzes te maken. Door middel van voorlichting en communicatie zet ze in op het vergroten van het veiligheidsbewustzijn en gedragsverandering rondom brandveiligheid. De brandweerlieden (vrijwilligers en beroeps) zijn goed opgeleid en geoefend en de kazernes, het materieel en materiaal is goed onderhouden en kwalitatief in goede staat. De brandweer maakt gebruik van technologie (bijvoorbeeld drones) om te ondersteunen in het werk.

Crisisbeheersing/crisisorganisatie (VRT)

De ontwikkelingen in de maatschappij gaan snel en dat is ook merkbaar in het veiligheidsdomein. Deze ontwikkelingen bieden kansen, maar komen ook met de nodige uitdagingen. Dit vraagt van de organisatie flexibiliteit en wendbaarheid om haar kerntaken goed uit te blijven voeren. De komende jaren ligt de nadruk op het in stand houden van een stabiele organisatie in een samenleving waarin veel verandert. Dit is ook vastgelegd in het beleidsplan 2021-2024. De VRT is een stabiele factor in tijden van verandering.

Wat willen we bereiken?

Er zijn verschillende manieren waarop de VRT werkt aan het vergroten van de veiligheid in Twente en het versterken van de voorkant van de veiligheidsketen. Zij richt zich onder andere op het volgende:

Vergroten risicobewustzijn: inwoners en ondernemers bewust maken van risico's en onveilige situaties. Inzicht geven in de voorbereidingen die ze zelf kunnen treffen om de risico's te verkleinen of incidenten te voorkomen. Handelingsperspectieven bieden zodat inwoners weten hoe ze moeten handelen tijdens een incident. Hierbij richten de VRT zich niet alleen op het algemene publiek maar ook op specifieke, kwetsbare doelgroepen zoals ouderen en jeugd.

Inzicht risico's: continu risico's in Twente en de gevolgen daarvan in beeld hebben, voor tactische, strategische en operationele doeleinden. De VRT bereidt zich voor op deze risico's en heeft oog voor nieuwe risico's die zich voordoen. Een voorbeeld hiervan is het Zorghisicoprofiel (ZRP), dit maakt risico's in de geneeskundige keten inzichtelijk.

Samenwerken: met allerlei partners uit het veiligheidsdomein en daarbuiten samenwerken. Niet alleen in de eigen regio maar ook daarbuiten en over de grens. Deze samenwerking is breed en richt zich op verschillende aspecten van veiligheid. Ze zet zich ook in om de samenwerking tussen verschillende partners te stimuleren en te faciliteren.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

Crisisorganisatie: de VRT beschikt over een goed georganiseerde crisisorganisatie door te zorgen voor de juiste en goed gekwalificeerde functionarissen op de crisisfuncties. De VRT blijft vakbekwaam door regelmatig te trainen en oefenen. Ze beschikt over een actueel crisisplan en actuele rampbestrijdingsplannen. Ze bereidt zich voor op zowel de klassieke crises als op nieuwe type crises (bijvoorbeeld cyber, klimaat of langduriger van aard). Ook heeft ze aandacht voor bovenregionale crises.

Crisiscommunicatie: de VRT coördineert de processen rondom crisiscommunicatie in zowel de koude als de warme fase. Hierbij werkt ze nauw samen met de 14 Twentse gemeenten. Ze zorgt ervoor dat alle functionarissen in de crisiscommunicatie opgeleid, getraind en geoefend zijn.

Bevolkingszorg: de VRT zorgt dat gemeenten goed voorbereid zijn om tijdens (en ook na) een crisis voor hun bevolking te zorgen. Dit doet ze samen met ambtelijke medewerkers van de gemeenten waarin alle functionarissen regionaal als één geheel samenwerken. Ze zorgt dat alle functionarissen vakbekwaam worden en blijven.

Openbare orde en veiligheid

Op de veiligheidsthema's is de samenwerking met onze partners, zoals politie en het RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum) erg belangrijk. Binnen het platform IVZ (Integrale Veiligheidszorg), waaraan alle Twentse gemeenten en een groot aantal partners deelnemen, wordt sinds 2008 op regionaal niveau structureel en integraal samengewerkt op diverse thema's ten behoeve van het vergroten van de veiligheid voor de inwoners van Twente en dus ook Haaksbergen.

Wat willen we bereiken?

In de begroting 2023 van de gemeente Haaksbergen is ruimte voor 2,5 fte Boa. Vanuit het Rijk ontvangen wij sinds 2023 structureel extra middelen (€ 33.000) voor Boa inzet. Deze middelen zijn in eerste instantie aan de algemene middelen van de gemeente Haaksbergen toegevoegd. In de Begroting 2023 hebben we aangegeven deze middelen ten behoeve van veiligheid in te gaan zetten. Met deze middelen ontstaat ruimte voor (bijna) 3 fte Boa-capaciteit.

De vraag naar Boa inzet neemt zichtbaar toe en de verwachting is dat deze alleen maar verder zal stijgen. Met de actualisatie van het Integraal veiligheidsprogramma, de aanpak van ondermijning en de opvang van ontheemden wordt een steeds grotere druk verwacht op de gemeentelijke handhavers. Wij willen ons blijven inspannen om de leefbaarheid en veiligheid in Haaksbergen te waarborgen.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

Met het aantrekken van een projectleider Integraal Veiligheidsprogramma (IVP) wordt in 2023 een nieuw IVP opgesteld. Het IVP komt met een grote mate aan participatie tot stand. Begin 2024 zal dit aan uw raad ter vaststelling worden aangeboden. Met een nieuw IVP, geactualiseerde en nieuwe beleidsdocumenten op het gebied van ondermijning (zoals een nieuw BIBOB beleid) hebben we een stevige basis om verder te werken aan een veilig Haaksbergen waar ondermijning bij de bron wordt aangepakt. Samenwerking met de ketenpartners op lokaal en regionaal niveau is en blijft op dit thema erg belangrijk. We geven dit jaar verder uitvoering aan een weerbare gemeente op basis van de aanbevelingen uit de door het RIEC uitgevoerde weerbaarheidsscan.

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Twente

De wet Veiligheidsregio, Wet geneeskundige hulpverlening en Wet rampen en zware ongevallen schrijven deze gemeenschappelijke regeling voor. Doel: Op basis van de Wet veiligheidsregio's (Wvr) bereidt de VRT zich voor op zware ongevallen, branden, rampen en crises. De VRT inventariseert de risico's en heeft een adviserende taak over deze risico's. Wanneer er een brand, ongeval, ramp of crisis optreedt beschikt de VRT over de middelen om professioneel en slagvaardig te kunnen optreden. Veiligheidsregio Twente heeft primair tot doel de taken uit de Wet Veiligheidsregio's uit te voeren.

Prestatie-indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Stand Haaksbergen 2022	Gemiddelde van de referentie gemeenten	Gestelde norm
Verwijzingen Halt (12-17 jaar)	Aantal per 1.000 jongeren	4	8	*
Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	-	-	-
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0.4	0.7	*
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	1.4	2.7	*
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	0.4	1.2	1.6
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2.9	4.3	*

* Voor veel van de indicatoren geldt dat de raad de norm, die wordt nagestreefd, nog niet heeft vastgesteld. Aan het thema normering van prestatie-indicatoren wordt binnen het programma "Haaksbergen Ster(ker) in ontwikkeling" aandacht geschonken.

Wat kost het?

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Prog.	Omschrijving programma	Baten / Lasten	Werkelijk k 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
1	Veiligheid	Baten	1	0	0	0	0	0
1	Veiligheid	Lasten	2.252	2.453	2.749	2.704	2.565	2.565
	Totaal programma Veiligheid		-2.252	-2.453	-2.749	-2.704	-2.565	-2.565

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Inleiding

Binnen dit programma valt de mobiliteit van voertuigen, zoals de aanleg en onderhoud van wegen en (fiets)paden en het openbaar vervoer.

Waar doen we het voor?

Een goede bereikbaarheid van Haaksbergen en een goede verkeersveiligheid.

Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken?

Verbeteren van de verkeersveiligheid en het onderhoud van de wegen zodat deze zoveel mogelijk voldoen aan de landelijke CROW richtlijnen.

Haaksbergen is goed bereikbaar zowel met eigen, als met openbaar vervoer.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- Voorbereiding van het versterken van de bruggen over de Buurserbeek aan de hand van de onderzoeksresultaten van eind 2023.
- Aanbesteding van de renovatie Vloedstegenbrug in samenwerking met Rijkswaterstaat.
- Voorbereidingen om het kruispunt oude N18-Scholtenhagenweg aan te passen aan de gewijzigde situatie van de oude N18.
- Verder werken aan een volledig systeem van duurzame, energiebesparende minder 'lichtvervuilende' openbare verlichting.
- We stellen ons actief op in de discussie rond het goederenvervoer over het spoor in oost Nederland en een eventueel onderzoek naar een Noordtak van de Betuweroute.
- Wij blijven ons actief inzetten voor educatie en communicatie rond verkeersveiligheid, onder andere op scholen.

Parkeren

Wat willen we bereiken?

Voldoende parkeergelegenheid in Haaksbergen. Bijdrage aan duurzame mobiliteit.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- Uitvoering geven aan het nieuwe parkeerbeleid.
- We continueren de uitrol van openbare laadplekken voor elektrische voertuigen.

Openbaar vervoer

Wat willen we bereiken?

Faciliteren van het openbaar vervoer op een zodanige wijze dat het vervoer binnen, van en naar Haaksbergen op een veilige en snelle manier kan worden uitgevoerd.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- We monitoren de prestaties van de nieuwe concessiehouder.

Verbonden partijen

Provincie Overijssel

De provincie is concessiehouder openbaar vervoer en is ook subsidieverstrekker voor projecten op het gebied van verkeersveiligheid, educatie en gedragsbeïnvloeding.

Twente Milieu

Sinds 2018 is Twente Milieu een partner van de gemeente Haaksbergen voor taken in de openbare ruimte. Twente Milieu is onder andere actief op het gebied van groen, (water)wegen, riolering, afval, evenementen en recreatieve voorzieningen. Samen met

de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal en Wierden is Haaksbergen 100% aandeelhouder.

Prestatie-indicatoren

Voor dit programma zijn geen verplichte indicatoren.

Wat kost het?

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Prog.	Omschrijving programma	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	Baten	247	151	151	151	151	151
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	Lasten	4.061	4.264	4.441	4.476	4.363	4.319
	Totaal programma Verkeer, vervoer en waterstaat		-3.814	-4.113	-4.289	-4.324	-4.211	-4.168

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

3. Economie

Inleiding

Binnen dit programma valt de stimulering van de lokale economie. Ook ontwikkeling van bedrijventerreinen en winkelgebieden vallen onder dit programma.

Waar doen we het voor?

Haaksbergen als plaats waar mensen prettig wonen, werken en recreëren en waar verantwoord ondernemerschap kan bloeien.

Wat willen we bereiken?

- Een optimaal vestigingsklimaat met groeimogelijkheden voor gevestigde bedrijven en daarmee samenhangende werkgelegenheid.
- Een compact, aantrekkelijk, levendig en toekomstbestendig centrum.
- Invulling van (winkel) leegstand in het kernwinkelgebied.
- Instandhouden en bevorderen van samenwerking met het georganiseerde bedrijfsleven (IKT, HOV, SEH, parkmanagement en ondernemersverenigingen).
- Instandhouden van een ambtelijk en bestuurlijk aanspreekpunt voor ondernemers.
- Vitale toeristische bedrijven zowel in verblijfsrecreatie als in dagrecreatie.
- Aantrekkelijke en goed onderhouden recreatieve routestructuren met aandacht voor innovatie en doorontwikkeling.
- Meer bezoekers naar Haaksbergen trekken die iets toevoegen aan het leefklimaat óf de economie van Haaksbergen.
- Sterk toeristisch Twente, waarin Haaksbergen zich goed kan profileren.
- Aansluiten bij projecten uit het uitvoeringsprogramma Groene Metropool Twente.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- Ontwikkeling fase 2 bedrijventerrein Stepelerveld.
- Vanuit Actieplan Centrum Haaksbergen: herinrichting kop Spoorstraat tot en met plein "de Kalter".
- Samen met de gevestigde ondernemers en ondernemersorganisaties een toekomstbestendig kernwinkelgebied realiseren.
- Vaste overlegmomenten met het georganiseerde bedrijfsleven en het afleggen van bedrijfsbezoeken.
- Een ondernemersloket oprichten.
- Opstellen van visie en beleid voor economie.
- Opstellen van visie en beleid voor verblijfsrecreatie.
- Samen met het expertisecentrum Vitale Vakantieparken Overijssel een kwaliteitsslag realiseren in de verblijfsrecreatie o.a. door kennisdeling en procesbegeleiding.
- Participeren in, adviseren en stimuleren van de promotie van Haaksbergen en als liaison aansluiten bij de Raad van Advies Haaksbergen Natuurlijk.
- Aansluiten bij projecten van de Groene Metropool Twente, die meerwaarde hebben voor Haaksbergen.
- Faciliteren van (agrarische) bedrijfsontwikkeling in het buitengebied.

Verbonden partijen

BOSS Twente

Deze bestuursovereenkomst beschrijft de samenwerking tussen de Twentse gemeenten voor het versterken, verbreden en uitzetten van een gezamenlijke koers van en voor de sociaaleconomische structuur van Twente. In het bestuurlijk overleg wordt gezamenlijk de inbreng in het bestuur van de Stichting Twenteboard voorbereid, afgestemd en teruggekoppeld. Daarnaast wordt overleg gevoerd en afgestemd over het lobbyen van de gemeenten bij provincie, Rijk, Europese Unie en andere (semi)overheden en haar organisaties. Met name ten dienste van de sociaaleconomische structuurversterking, maar ook voor door het bestuurlijk overleg gekozen andere onderwerpen.

Recreatieschap Twente

Het Recreatieschap Twente is een uitvoeringsorganisatie van en voor de 14 Twentse gemeenten. In opdracht van deze gemeenten exploiteert het Recreatieschap de recreatieparken Het Hulsbeek, Het Rutbeek en Het Lageveld, het onderhoud van de recreatieve fietspaden en de routenetwerken voor inwoners en toeristen. Daarnaast verzorgen zij, met inbreng vanuit de Twente Board, de subsidiëring van de toeristische marketing en promotie van Twente. Het strategisch beleid voor vrijetijdseconomie (VTE) is ondergebracht bij de Twente Board. Afstemming over het strategische beleid VTE verloopt via het bestuurlijk overleg (BO) bij de bestuursovereenkomst sociaaleconomische structuurversterking (BOSS Twente).

Prestatie-indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Stand Haaksbergen 2021	Gemiddelde van de referentie gemeenten	Gestelde norm
Funcziemenging	Percentage (verhouding tussen banen en woning)	50,9%	48,2%	*
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 10.000 inwoners	1.681	1.306	*

* Voor veel van de indicatoren geldt dat de raad de norm, die wordt nagestreefd, nog niet heeft vastgesteld. Aan het thema normering van prestatie-indicatoren wordt binnen het programma "Haaksbergen Ster(ker) in ontwikkeling" aandacht geschonken.

Wat kost het?

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Prog.	Omschrijving programma	Baten / Lasten	Werkelijk k 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
3	Economie	Baten	4.532	410	419	428	436	443
3	Economie	Lasten	4.062	992	1.025	975	955	955
	Totaal programma Economie		470	-582	-605	-546	-518	-511

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

4. Onderwijs

Inleiding

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid scholen te huisvesten, te zorgen voor een doorgaande lijn tussen de voor- en vroegschoolse voorzieningen en de aansluiting van onderwijs en zorg goed vorm te geven. Daarnaast draagt de gemeente de zorg voor het voorkomen van onderwijsachterstanden bij kinderen, toe te zien op de leerplicht en diverse andere specifieke wettelijke taken op het gebied van onderwijs.

Waar doen we het voor?

Alle kinderen en jongeren die in Haaksbergen wonen kunnen zich optimaal ontwikkelen en leren vaardigheden om zich een positie te verwerven in de maatschappij.

Wat willen we bereiken?

1. Onderwijshuisvesting

Kinderen en jongeren in Haaksbergen bieden we een veilige, inspirerende en duurzame onderwijsomgeving. Dit doen wij samen met de schoolbesturen door het verder uitwerken en uitvoeren van het vastgestelde Integraal Huisvestingsprogramma (IHP).

2. Onderwijsachterstandenbeleid

Peuters die vanwege een door de Jeugdgezondheidszorg van de GGD geïndiceerde (taal-) achterstand in aanmerking komen voor "Voor- en vroegschoolse educatie" (VVE) ontwikkelen zich spelenderwijs op VVE-opvangplekken in voorschoolse voorzieningen. De doorgaande lijn naar het basisonderwijs zorgt ervoor dat kinderen een goede start maken op school.

3. Leerlingenvervoer

Kinderen en jongeren die daarvoor in aanmerking komen kunnen door een vervoersvoorziening naar passende onderwijsinstellingen reizen.

4. Leerplicht en RMC

Verzuim en vroegtijdig schoolverlaten blijven tot een minimum beperkt.

5. Aansluiting onderwijs en zorg

Iedere leerling krijgt de zorg die hij of zij nodig heeft om deel te kunnen nemen aan onderwijs.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- 1.1. In 2024 stellen wij een uitvoeringsplan inclusief een overzicht van de financiële uitwerking per jaar op voor het korte-termijngedeelte, te weten de periode 2024-2027, van het IHP, met een doorkijk naar de periode 2028-2031. Dit uitvoeringsplan wordt in 2024 ter vaststelling voorgelegd aan de raad.
- 1.2. Wij geven een vervolg aan de uitkomsten van het in 2023 afgeronde haalbaarheidsonderzoek voor basisschool Buurse.
- 1.3. We laten het haalbaarheidsonderzoek voor basisschool St. Bonifacius in Sint Isidorushoeve uitvoeren.
- 1.4. In 2024 starten wij het haalbaarheidsonderzoek op voor de nieuwbouw cluster A van 3 basisscholen: Pius X, Honesch en Op den Akker.
- 1.5. In 2024 wordt de nieuwbouw van Het Palet opgeleverd, inclusief gymvoorziening en een voorziening voor kinderopvang.
- 1.6. We continueren in 2024 onze deelname aan de stuurgroep en projectgroep nieuwbouw Het Assink lyceum.
- 2.1. In de werkgroep VVE-doorgaande lijn Haaksbergen werken we met (VVE-)opvangaanbieders, de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) van de GGD en een

- vertegenwoordiging van het basisonderwijs in Haaksbergen aan verdere doorontwikkeling van het voor- en vroegschoolse voorzieningenbeleid.
- 2.2. Door het signalerings- en toeleidingsproces te monitoren kunnen we in 2024 in samenwerking met onze partners in de werkgroep VVE-doorgaande Haaksbergen acties inzetten om non-bereik van VVE tegen te gaan en/of te voorkomen.
 - 2.3. We evalueren de pilot die in 2023 is gestart om ouderbetrokkenheid in de VVE-opvang te vergroten. Indien de pilot succesvol is, creëren we voorwaarden waaronder deze inzet structureel onderdeel uitmaakt van het VVE-aanbod in de voorschoolse voorzieningen.
 - 3.1. In 2024 wordt het leerlingenvervoer door de vervoerder geleverd volgens de nieuwe overeenkomst welke is aanbesteed in 2023.
 - 4.1. We zetten nadrukkelijk in op preventie door voorlichting te organiseren en in samenwerking met scholen en hulpverleningsinstanties zo snel mogelijk in te spelen op beginnend verzuim.
 - 5.1. Wij zetten samen met het Samenwerkingsverband (SWV) Slinge-Berkel en de daarbij aangesloten schoolbesturen en gemeenten in 2024 stappen naar meer samenwerking 'aan de voorkant' in de school. Hiervoor worden de afspraken in het ondersteuningsplan verder uitgewerkt in een uitvoeringsplan.

Verbonden partijen

Aan dit programma zijn geen verbonden partijen verbonden.

Prestatie-indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Stand Haaksbergen 2021	Gemiddelde van de referentie gemeenten	Gestelde norm
Absoluut verzuim (1)	Aantal per 1.000 leerlingen	0,0%	2,9%	0,0%
Relatief verzuim (2)	Aantal per 1.000 leerlingen	10	14	0*
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsvers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	0,9%	1,5%	1,0%
Achterstandsleerlingen	%	7% en 9% (resp. peuters en basisschoolleerlingen)	8% (gemiddeld)	7%

* Ingezet wordt op de norm dat geen enkel kind verzuimt. Kanttekening hierbij is dat met name luxe verzuim niet 100% is tegen te gaan. Wel daarbij de toevoeging dat in dat geval een procesverbaal wordt opgemaakt.

(1) Van **absoluut verzuim** is sprake als een leer- of kwalificatie plichtige jongere niet op een school staat ingeschreven.

(2) Van **relatief verzuim** is sprake als een leerling op een school is ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd niet op school of op stage aanwezig is. Wanneer de afwezigheid langer dan 4 weken onafgebroken aanhoudt, is er sprake van langdurig relatief verzuim. Relatief verzuim is verder onder te verdelen in luxe verzuim en overig verzuim.

Wat kost het?

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Prog.	Omschrijving programma	Baten / Lasten	Werkelijk k 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
4	Onderwijs	Baten	756	795	387	398	398	398
4	Onderwijs	Lasten	2.595	2.569	2.944	3.289	3.464	3.419
	Totaal programma Onderwijs		-1.839	-1.775	-2.557	-2.891	-3.066	-3.021

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

5. Sport, cultuur en recreatie

Inleiding

Programma 5 omvat sport, cultuur en recreatie. Een breed programma. Naast sport en cultuur vallen namelijk ook openbaar groen, erfgoed, speelvoorzieningen en recreatie binnen dit programma. Er spelen veel ontwikkelingen.

Vanaf 2023 is de Brede Spuk Regeling in werking getreden. Deze regeling bestaat uit drie inhoudelijke hoofdthema's, te weten Sport en bewegen en cultuur, gezondheidsbevordering en de sociale basis. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040. Het eerste hoofdthema Sport, bewegen en cultuur, valt binnen programma 5 met als onderdelen het lokale sportakkoord en de Brede Regeling Combinatiefuncties (Buurtsportcoaches). De overige thema's binnen de Brede Spuk zijn geënt op welzijn en gezondheid. Deze onderdelen vallen onder programma 6 en worden daar verder uitgewerkt.

Waar doen we het voor?

Inwoners van de gemeente Haaksbergen kunnen zich blijvend ontwikkelen binnen een passend sport- en cultuuraanbod. Wij willen de sociale samenhang in onze gemeente vergroten door samen te werken met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties op het gebied van welzijn, gezondheid, onderwijs, recreatie, sport, cultuur, erfgoed en openbaar groen. Het sportief, beweegvriendelijk, cultureel, groen en biodivers inrichten van de openbare ruimte daagt uit tot activatie, recreatie, ontspanning en draagt bij aan een betere fysieke en mentale gezondheid. Zo blijft Haaksbergen een bruisende dorpsstad met een hoog niveau aan voorzieningen, waarbij de sociale verbondenheid voor alle leeftijden wordt bestendig.

Sport

Het lokale Sport- en Bewegakkoord II "Sport Versterkt Haaksbergen 2023 – 2026" is een vervolg op het Sport- en Bewegakkoord "Haaksbergen Natuurlijk in Beweging 2020-2022". Het maakt onderdeel uit van het bredere projectplan brede SPUK Haaksbergen. Met het Sport - en bewegakkoord willen we bereiken dat iedereen plezier in sport en bewegen kan hebben. Nu en in de toekomst. Ongehinderd, in een veilige en gezonde omgeving. Een leven lang op basis van een gezonde leefstijl: als sporter, vrijwilliger of toeschouwer. En ieder op zijn of haar eigen niveau. We activeren inwoners door sporten en bewegen te stimuleren. Sport- en beweegaanbieders, onderwijs, zorg, welzijn, overheid en bedrijfsleven bundelen de krachten. We streven naar nog meer verbondenheid en het behouden en vergroten van de leefbaarheid. Een plek waar iedereen gezond en sportief kan opgroeien, waar niemand aan de kant staat, waar we naar elkaar omkijken en waar sterke en vitale sport- en beweegaanbieders zorgen voor ontmoeting en ontspanning. Om dit te realiseren hebben we een aantal ambities benoemd, waar we samen de schouders onder zetten.

De ambities zijn uitgewerkt in de volgende vijf thema's:

1. Inclusie en diversiteit.
2. Sociaal veilige Sport.
3. Vitale sport- en beweegaanbieders.
4. Vaardig in bewegen, waarbij talentherkenning een onderdeel is en aansluiting wordt gezocht bij regionale en provinciale ontwikkelingen.
5. Ruimte voor sport en bewegen (sportief inrichten openbare ruimte).

Wat willen we bereiken?

- Bijdragen aan een veilig en gezond klimaat bij de sport- en beweegaanbieders.
- Aandacht voor het verduurzamen van sportaccommodaties.
- Bijdragen aan regionale ambities op het gebied van sport en bewegen.
- Inclusieve sportdeelname.

- Vitale verenigingen – omnisportvereniging.
- Kinderen uit minder draagkrachtige gezinnen kunnen meedoen aan sport- en beweegactiviteiten.
- Aandacht voor talentherkenning.
- De tarieven voor de binnensportaccommodaties worden vanuit de voorzieningen-discussie en maatschappelijke ontwikkelingen bijgesteld.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

- Wij ondersteunen de uitvoering van het lokaal sport- en bewegakkoord II "Sport versterkt Haaksbergen 2023-2026".
- Wij nemen deel aan de lokale kerngroep van het sport- en bewegakkoord Haaksbergen.
- We organiseren minimaal twee bijeenkomsten voor verenigingen op het gebied van sport- en bewegen.
- We nemen deel aan het regionaal overleg en programma's op het gebied van sport, zowel ambtelijk als bestuurlijk.
- Wij denken mee in het herijken van de Twentse visie op sport en bewegen in samenspraak met onze regiogemeenten.
- We subsidiëren en promoten het Jeugdfonds Sport & Cultuur.
- De atletiekbaan dient voor september 2024 opnieuw gekeurd te worden (looptijd 3 jaar).
- Uitvoering geven aan de taakstelling op tarieven sport (binnen- en buitensport).
- Wij verkennen samen met binnensportverenigingen de mogelijkheid tot de oprichting van een omnivereniging.
- Wij verstrekken een exploitatiebijdrage aan Optisport Haaksbergen B.V. voor zwembad De Wilder tot een maximumbedrag van € 435.000.

Cultuur

Het cultureel veld in Haaksbergen is volop in beweging. Na de moeilijke corona jaren zie je overal nieuwe initiatieven ontstaan. Aan de vigerende cultuurnota "Betekenisvolle verbanden" is afgelopen jaren uitvoering gegeven en gezien de transitie is het tijd voor een opvolgende nota die in 2024 wordt opgesteld. De positie van de bibliotheek wordt vanuit het Rijk versterkt.

Wat willen we bereiken?

- De Kappen transformeert volgens scenario naar de "Huiskamer van Haaksbergen".
- De bibliotheek Haaksbergen treft, voorbereidend op de aangescherpte Wet op het openbaar bibliotheekstelsel, maatregelen om de basis in de fysieke vestiging op voldoende niveau te krijgen.
- Bijdragen aan een veilig en gezond klimaat bij cultuuraanbieders.
- Verbreden van het cultuureducatieaanbod primair onderwijs, met name gericht op materieel alsook immaterieel erfgoed.
- Het onder de aandacht brengen en in stand houden van ons cultuurhistorisch erfgoed.
- Aandacht voor het verduurzamen van erfgoed en cultuuraccommodaties.
- Bijdragen aan regionale ambities op het gebied van cultuur en recreatie in samenwerking met partnergemeenten in de regio Twente.
- Uitvoering geven aan het uitvoeringsprogramma van de cultuurregio Twente.
- Een makerspace met nieuwe technologieën in de bibliotheek in Haaksbergen, waarbij het ontdekken en experimenteren met nieuwe technologie voor jong en oud centraal staan.
- Inrichting Noaberhub.
- Inclusieve cultuurdeelname.
- Kinderen uit minder draagkrachtige gezinnen kunnen meedoen aan cultuuractiviteiten.
- Bewustwording en verbeteren van de geletterdheid en digitale vaardigheden van onze inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

- We onderzoeken de te nemen stappen binnen het gekozen scenario voor De Kappen en geven hier richting aan. Hiertoe zetten we een onderzoeksopdracht uit.
- We vragen middelen aan vanuit de SPUK bibliotheken om de basis op orde te krijgen in de bibliotheek Haaksbergen, om uiteindelijk tot een gecertificeerde vestiging te komen.
- We nemen deel aan het cultuurregio overleg en zijn partner binnen het uitvoeringsprogramma cultuur tot en met 2028, zowel ambtelijk als bestuurlijk.
- We organiseren een cultuurcafé, waarin deskundigheidsbevordering centraal staat.
- In samenwerking met de Cultuurcoalitie Haaksbergen wordt er een lokaal cultuurakkoord opgesteld. De cultuurmakelaar speelt hierin een belangrijke rol.
- De Cultuurcoalitie Haaksbergen is het platform voor kunst en cultuur in Haaksbergen. Zij wordt hiertoe ook passend ondersteund.
- We subsidiëren en promoten het Jeugdfonds Sport & Cultuur.
- Opstellen van een lokaal actieprogramma geletterdheid en digitale vaardigheden in samenspraak met lokale partners.
- We zijn deelnemer binnen de gemeentelijke gezinsaanpak met betrekking tot laaggeletterdheid.

Lokale media

Wat willen we bereiken?

Demissionair staatssecretaris Uslu van Cultuur en Media wil door schaalvergroting meer slagkracht organiseren, door streekomroepen te vormen die een groot verzorgingsgebied van minimaal 200.000 inwoners bestrijken. De NLPO (Stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen) zal de streekindeling coördineren en beheren. Er is voor Twente één streekomroep gepland. De gemeente is gebaat bij goede, brede lokale informatievoorziening. De vorming van een streekomroep kan daar zeker een goede stap in zijn, mits de aandacht in de nieuwsvoorziening voor alle deelnemende gemeenten/omroepen gewaarborgd is.

In de toekomst zal de financiering niet meer via de gemeenten lopen, maar via het Rijk.

Openbaar groen en speelvoorzieningen

Openbaar groen is belangrijk voor de beleving van de leefomgeving door inwoners. Bepanting maar ook speelvoorzieningen zijn hierbinnen elementen. De speelplaatsen zijn in goede staat van onderhoud en inspecties worden volgens de wettelijke richtlijnen uitgevoerd. In het Financieel Herstelplan 2020 is vanaf 2021 een structurele bezuiniging op speelvoorzieningen vastgesteld, waardoor er alleen budget is voor onderhoud en niet voor vervanging. Door het vaststellen van de nota speelvoorzieningen is/wordt budget voor vervanging gereserveerd.

Wat willen we bereiken?

- Veilige speelvoorzieningen die aansluiten bij de wensen van de buurtbewoners en de ontwikkeling van kinderen.
- Zorgen dat er voldoende toegankelijk groen in de bebouwde kom blijft en het koppelen van functies (b.v. groen, waterberging en recreatie en spelen).
- Waarborgen van de veiligheid in de openbare ruimte en voorkomen van kapitaalvernietiging.
- Herstel van natuurlijk evenwicht en het bevorderen van biodiversiteit.
- Minder hittestress in de openbare ruimte (bomen en groen zorgen voor schaduw en verkoeling in warme zomers).
- Het bevorderen van klimaatadaptieve maatregelen (minder verstening/meer groen en het vasthouden van water).
- De entrees van Haaksbergen moeten het visitekaartje van de gemeente zijn.
- Burgerparticipatie en groenadoptie, aangezien dit leidt tot meer (bio)diversiteit en de samenhang in buurten en wijken bevordert.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

- Wij beheren de openbare ruimte volgens de principes 'schoon, heel en veilig'.
- Wij houden rekening met de Wet Natuurbescherming (flora en fauna).
- We passen meer duurzame en bijenvriendelijke bloemmengsels toe in bermen en gazons en op zichtlocaties/entrees.
- Wij gaan het planmatig onderhoud van de bomen verder optimaliseren.
- Wij vervangen dode beplanting en bomen om kapitaalvernietiging te voorkomen. Er worden extra bomen geplant op locaties waar ze een meerwaarde zijn en voor verkoeling kunnen zorgen.
- Wij ondersteunen initiatieven voor groenadoptie en voeren op initiatief van bewoners renovaties van groenvoorzieningen uit.
- Bij renovaties en nieuw groen worden soorten toegepast die de biodiversiteit bevorderen en bij-vriendelijk zijn. Bij nieuwe aanleg moet waterinfiltratie worden bevorderd. In kleine plantvakken komen zoveel mogelijk bloeiende vaste planten. Grote vakken worden ingezaaid met meerjarige bloemenmengsels.
- We ronden de groenvisie af, die we in samenwerking met bewoners (via de wijkraden) en groene organisaties zijn gestart.
- We onderhouden de bestaande speelvoorzieningen en verwijderen deze als er niet meer aan de veiligheidseisen kan worden voldaan.

Erfgoed

Erfgoed heeft waarde. Het is bepalend voor de lokale identiteit. Het maakt dat je ergens prettig woont en laat je voelen en beleven wat waardevol is binnen een lokale gemeenschap. Het omvat zowel materieel als immaterieel erfgoed. Voor ons materieel erfgoed hebben we een actieve nieuwe Erfgoedraad.

Wat willen we bereiken?

- Het onder de aandacht brengen en in stand houden van ons (cultuurhistorisch) erfgoed.
- Aandacht voor het verduurzamen van erfgoed.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We onderhouden de monumenten die we in eigendom hebben, subsidiëren bij het instandhouden van monumenten van derden en adviseren daarbij met als uitgangspunt de Erfgoedverordening. De Erfgoedraad krijgt onder de nieuwe Omgevingswet een rol in het voortraject door middel van participatie. De monumenteigenaren kunnen op deze manier, voordat de bouwaanvraag ingediend wordt, door onze Erfgoedraad bediend worden.

Recreatie

Wat willen we bereiken?

Museum Buurtspoorweg laten door ontwikkelen tot een belangrijke, regionale publiekstrekker voor zowel voor de eigen inwoners, de dagtoeristen uit de regio als de verblijfstoeristen die in Twente en omgeving verblijven. Ook het park Scholtenhagen met haar herkomst en functies speelt een belangrijke rol.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- Museum Buurtspoorweg financieel ondersteunen door middel van subsidie.
- Het onder de aandacht brengen en instandhouden van dit rijdende erfgoed.
- Adviseren en stimuleren van productontwikkeling.
- Wij verstrekken een budgetsubsidie van maximaal € 342.000 aan de Stichting Groot Scholtenhagen voor het beheer van het sport- en recreatiepark Groot Scholtenhagen.
- Museum Buurtspoorweg ondersteunen, adviseren en stimuleren om de samenwerking met andere partijen te (blijven) zoeken. Daarnaast contact onderhouden met gemeente Enschede over de voortgang van de ontwikkelingen bij het museum.

Verbonden partijen

Twente milieu

Sinds 2018 voert Twente Milieu het onderhoud uit in de openbare ruimte. Sinds 2019 is Twente Milieu ook verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval. De gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Wierden en Haaksbergen zijn samen 100% aandeelhouder.

Prestatie-indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Stand Haaksbergen 2020	Gemiddelde van de Referentie gemeenten	Gestelde norm
Niet sporters **	%	48,2	50,1***	*

* Voor veel van de indicatoren geldt dat de raad de norm, die wordt nagestreefd, nog niet heeft vastgesteld.

Aan het thema normering van prestatie-indicatoren wordt binnen het programma "Haaksbergen Ster(ke) in ontwikkeling" aandacht geschonken.

** Betreft inwoners ouder dan 19 jaar, Gezondheidsmonitor GGD-CBS/RIVM.

*** Vergeleken met gemeenten met < 25.000 inwoners.

Wat kost het?

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Prog.	Omschrijving programma	Baten / Lasten	Werkelijk k 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
5	Sport, cultuur en recreatie	Baten	946	661	645	690	686	673
5	Sport, cultuur en recreatie	Lasten	5.070	4.911	5.221	5.263	5.147	5.002
	Totaal programma Sport, cultuur en recreatie		-4.124	-4.250	-4.576	-4.572	-4.460	-4.329

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

6. Sociaal Domein

Inleiding

Binnen dit programma valt de ondersteuning die inwoners kunnen ontvangen om zoveel mogelijk op eigen kracht te kunnen functioneren. De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015), Jeugdwet, Participatiewet, Wet inburgering en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening vallen binnen dit programma. Dit betekent dat dit programma een grote diversiteit aan wettelijk uitvoeringstaken heeft.

We zien al langer dat er ontwikkelingen zijn die zorgen voor een toenemend beroep op deze wetten. Hierbij gaat het om dubbele vergrijzing (niet alleen meer ouderen maar ook steeds oudere ouderen), de steeds verdergaande digitalisering, een toenemende instroom van vluchtelingen en statushouders en de toenemende complexiteit van de samenleving.

We zien ook dat een aantal van de maatschappelijke en economische ontwikkelingen die op dit moment spelen zich doorzetten in 2024. Deze ontwikkelingen zijn onder andere de hogere kosten van levensonderhoud, de tekorten op de arbeidsmarkt, de forse CAO-stijgingen en onzekerheden over de (eigen) toekomst. Deze ontwikkelingen zorgen voor een toenemend beroep op ondersteuning van de gemeente. Daarnaast leiden deze ontwikkelingen ook tot een forse stijging van de tarieven van de aanbieders van zorg en ondersteuning. Om de stijging in vraag en uitgaven beheersbaar te maken, is een stevige inzet nodig op de ontwikkeling en uitvoering van preventieve activiteiten en voorliggende voorzieningen.

Waar doen we het voor?

Onze inwoners staan centraal; we bieden hen kansen en ondersteuning, zodat ze zo zelfredzaam mogelijk zijn.

Wat willen we bereiken?

Iedereen moet mee kunnen doen aan de samenleving. Zo bereiken we een inclusieve samenleving. Hieronder valt:

1. Voor veel inwoners is werk één van de belangrijkste vormen van meedoen in de maatschappij. Uitgangspunt is dat de weg naar werk kort is. Wanneer mensen niet op eigen kracht kunnen werken of betaald werk kunnen vinden, is daar een taak voor de gemeente weggelegd. Voor mensen waarbij betaald werk (nog) niet lukt, ondersteunt de gemeente in het zoeken naar een zinvolle daginvulling.
2. Inwoners zijn financieel gezond en in staat rond te komen met hun inkomen. Mocht dit vanwege omstandigheden niet lukken, dan zoeken wij samen met hen naar oplossingen.
3. Kinderen groeien op in een veilige omgeving en hebben kansen om mee te doen in de samenleving. Kinderen in een kwetsbare positie ontvangen de nodige ondersteuning.
4. Inwoners blijven zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen en doen naar vermogen mee in de samenleving. Inwoners worden aangesproken op hun talenten, mogelijkheden en vermogen zelf hun leven in te richten.
5. Inwoners die moeten inburgeren doen zo snel mogelijk mee in de samenleving.
6. De Noaberpoort is voor inwoners gemakkelijk te bereiken en helpt de inwoners snel en goed.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- 0.1. Het integraal Beleidsplan Sociaal Domein wordt in 2024 vastgesteld en is leidend in de beleids- en uitvoeringskeuzes, die gemaakt moeten worden.
- 0.2. In de Regiovisie Jeugdhulp Twente, Twentse Koers en SPUK GALA wordt een groot belang toegekend aan de sociale basisinfrastructuur (voorliggend veld). Wij blijven in 2024 samen met onze partners zoeken naar mogelijkheden om de sociale basisinfrastructuur verder te versterken. In 2024 geven wij uitvoering aan het integrale plan van aanpak SPUK GALA.

- 1.1. Binnen de uitvoeringsorganisatie worden de doelgroepen geanalyseerd om de klanten nog beter en gericht van dienst te kunnen zijn.
- 2.1. Met de Stadsbank Oost-Nederland werken we ook in 2024 aan een meer klant- en resultaatgerichte dienstverlening. Hierbij hoort meer zicht op de voortgang van de trajecten en een snellere dienstverlening. Dit en meer komt aan bod in een nieuw op te stellen dienstverleningsovereenkomst.
- 3.1. In 2023 hebben de gemeenten ingestemd met de Hervormingsagenda Jeugd. Wij verwachten in 2024, zowel lokaal als regionaal, door te gaan met de uitvoering van de in de Hervormingsagenda opgenomen maatregelen.
- 3.2. Landelijk wordt gewerkt aan het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Het voornemen is kennis en expertise op het gebied van kind- en gezinsbescherming te bundelen in regionale veiligheidsteams. Ook voor de lokale toegangsteams kan het toekomstscenario gevolgen hebben. Wij volgen de ontwikkelingen om er tijdig op te kunnen inspelen.
- 3.3. In 2023 is de Regionale Samenwerkingsagenda opgeleverd. De Samenwerkingsagenda is langs vijf lijnen opgesteld: 1. Wonen en zorg, 2. Onderwijs en zorg, 3. Samenwerken met de sociale basis, 4. Passende ambulante zorg en 5. Gedwongen Kader. In 2024 gaan wij, zowel lokaal als regionaal, door met de uitvoering van de in de Samenwerkingsagenda opgenomen maatregelen.
- 3.4. In het kader van de regionale Strategische inkoop Jeugd worden in de eerste helft van 2024 de verschillende segmenten aanbesteed en gegund. In de tweede helft van 2024 volgt de implementatie bij zowel de aanbieders als de gemeenten. Per 1 januari 2025 werken we op basis van deze nieuwe raamovereenkomsten.
- 3.5. In 2024 worden de geactualiseerde Verordening Jeugdhulp Haaksbergen, Nadere regels Jeugdhulp Haaksbergen en Beleidsregels Jeugdhulp Haaksbergen vastgesteld.
- 4.1. Huishoudelijke ondersteuning wordt in 2024 geleverd volgens de nieuwe overeenkomsten met zorgaanbieders.
- 4.2. In 2024 sluit Haaksbergen aan bij het regionale contractmanagement met betrekking tot de huishoudelijke ondersteuning.
- 4.3. In 2024 wordt de nieuwe inkoop van de Wmo maatwerkvoorzieningen dagbesteding en begeleiding afgerond.
- 4.4. De voorliggende voorziening voor mensen met (beginnende) dementie en hun mantelzorgers, het Odensehuis, is positief geëvalueerd. We zetten het Odensehuis in 2024 voort en onderzoeken de mogelijkheden voor structurele bekostiging en uitbreiding van het aantal dagdelen.
- 4.5. We willen binnen onze gemeente voldoende capaciteit voor inwoners die zijn aangewezen op Beschermd Wonen. Hiervoor gaan wij op zoek naar passende locaties en aanbieders.
- 4.6. De aanbesteding Wmo doelgroepenvervoer, onderdeel regiotaxi, wordt in 2024 afgerond.
- 4.7. In 2024 wordt de eenjarige pilot respijtzorg uitgevoerd samen met zorgverzekeraar Menzis en de regiogemeenten.
- 4.8. In 2024 worden de geactualiseerde verordening maatschappelijke ondersteuning, nadere regels maatschappelijke ondersteuning en beleidsregels maatschappelijke ondersteuning vastgesteld.
- 5.1. Samen met de Uitvoeringsorganisatie Hengelo, Borne, Haaksbergen zorgen we dat we voldoende aanbod hebben voor de duale trajecten en dat inburgeraars een passend traject wordt aangeboden.
- 6.1. We zetten in op de verdere verbetering van de dienstverlening van de Noaberpoort. Onder andere op de volgende punten:
 - In 2024 wordt een pilot project domein overstijgend werken gestart met betrekking tot indiceren door wijkverpleegkundigen.
 - We gaan de kwaliteitsimpuls bij de frontoffice verder door ontwikkelen, gericht op het verbeteren van de brede uitvraag, preventie en meer verwijzen naar het voorliggend veld.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke Regeling Gezondheid (Openbaar Lichaam SamenTwente)

Per 8 juli 2021 is de Gemeenschappelijke Regeling Gezondheid ingegaan. SamenTwente behartigt de belangen op het gebied van Publieke gezondheid, onder de naam GGD Twente; Jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning, onder de naam Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT) en Advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling, onder de naam Veilig Thuis Twente (VTT).

Veilig Thuis Twente (VTT)

Vanaf 1 januari 2015 moet elke regio in Nederland, op basis van de Wmo 2015 en de Jeugdwet, een Veilig Thuis-organisatie hebben. Veilig Thuis Twente is voor de regio Twente het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. Veilig Thuis Twente heeft zich ten doel gesteld te komen tot het stoppen en/of verminderen van de schadelijke gevolgen van geweld in afhankelijkheidsrelaties en de veiligheid (duurzaam) te borgen. Daartoe wil VTT:

- wachtlijstvrij werken en voldoende flexibiliteit (buffer) opbouwen die het mogelijk maakt om bij fluctuaties van het aantal meldingen en adviesvragen, of bij onverwachte uitval van medewerkers toch zonder wachtlijst te kunnen werken én de wettelijke doorlooptijden te behalen.
- binnen de landelijk vastgestelde doorlooptijden te werken.

Speerpunten VTT:

Veilig Thuis Twente heeft zich ten doel gesteld alle vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties te stoppen en/of het verminderen van de schadelijke gevolgen hiervan en de veiligheid te borgen.

1. Eén van de belangrijkste speerpunten in 2024 blijft het wachtlijstvrij werken.
2. Doorontwikkeling samenwerking in de keten, versterken netwerkpositie VTT met name ook op straf en zorg.
3. Het is een landelijke opdracht aan de Veilig Thuis organisaties om in elke regio een MDA++ aanpak te realiseren. Ook binnen het toekomstscenario krijgt MDA++ een plek. MDA++ is opgenomen als speerpunt in de regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling.
4. De komende jaren zullen we te maken krijgen met grote veranderingen in de jeugdbeschermingsketen. In het programma "Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming", opgesteld in opdracht van de ministeries van Justitie en Veiligheid en VWS, en de VNG worden deze veranderingen beschreven.
5. Daarnaast vragen de doorlopende ontwikkelingen betreffende de samenwerking lokaal, regionale en landelijke ontwikkelingen aandacht en inzet van VTT.

Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT)

Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten, op grond van de Wmo 2015 en de Jeugdwet, verantwoordelijk voor de Wet maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp aan hun inwoners.

Er is bij het Openbaar Lichaam gezondheid onder de naam Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT) een organisatie ingericht, die uitvoering geeft aan zowel de wettelijk verplichte regionale taken als aan taken waarvan de gemeenten besloten hebben deze gezamenlijk uit te voeren.

In 2024 werkt het OZJT aan de volgende speerpunten:

- effectuering Meerjarenperspectief OZJT
- ambtelijke en bestuurlijke samenwerking
- inkooptraject Jeugdhulp
- contractmanagement- en beheer
- jeugdbeschermingstafel
- datagestuurd werken.

Stadsbank Oost Nederland (SON)

De Stadsbank Oost Nederland is een Gemeenschappelijke regeling met 21 andere gemeenten. De SON voert voor ons de dienstverlening aan inwoners met problematische schulden uit in het kader van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs).

Regio Twente, Arbeidsmarktregio

De Regio Twente is een samenwerkingsverband van de veertien Twentse gemeenten. Regio Twente vervult taken op een breed terrein, waaronder het structureel versterken van de Twentse arbeidsmarkt.

Gemeenschappelijke regeling samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo te Hengelo

De Gemeenschappelijke regeling samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo is een samenwerking van bovenstaande 3 gemeenten op het gebied van werk & inkomen, waarbij de gemeente Hengelo de uitvoeringsorganisatie is voor o.a. de Participatiewet en een aantal andere samenhangende wetten op het gebied van werk & inkomen.

SWB te Hengelo

De SWB is een (sociaal) leerwerkbedrijf dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleidt om weer, regulier of met ondersteuning, aan het werk te kunnen. De SWB voert voor ons de voormalige Wsw-regeling uit en de arbeidsontwikkelingstrajecten voor de doelgroep van de Participatiewet.

Werkplein Twente te Enschede

Het Werkplein Twente is een samenwerkingsverband tussen de veertien Twentse gemeenten en UWV. De partijen op het Werkplein werken samen op het gebied van zowel werkzoekenden- als werkgeversdienstverlening. Door middel van een gezamenlijke aanpak wordt geprobeerd mensen met een WW-uitkering, bijstandsuitkering of arbeidshandicap aan een passende baan helpen.

Prestatie-indicatoren

Wettelijke indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Stand Haaksbergen 2022	Gemiddelde van de referentie gemeenten	Gestelde norm
Cliënten met een maatwerk arrangement Wmo categorie hulpmiddelen en diensten	Aantal per 1.000 inwoners	34	41****	*
Cliënten met een maatwerk arrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	580	650****	*
Kinderen in uitkeringsgezin ***	%	4%	4%	*
Lopende re-integratie voorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners (15-74 jarigen)	6,7	8,6	*
Jongeren met Jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	11,4%	12,1%	*
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,0%	**	*
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	**	**	*

* Voor veel van de indicatoren geldt dat de raad de norm, die wordt nagestreefd, nog niet heeft vastgesteld. Aan het thema normering van prestatie-indicatoren wordt binnen het programma "Haaksbergen Ster(ker) in ontwikkeling" aandacht geschonken.

** Geen waarde bekend op Waartstaatjegemeente.nl.

*** Peildatum 2022.

**** alleen beschikbaar ten opzichte van gemiddelde Nederland.

Extra indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Stand Haaksbergen 2022	Gemiddelde van de referentie-gemeenten 2022	Waarde	Type waarde*
Werkloosheid	% werkloosheid	2,9%	2,9%	2,6% in 2024	doelwaarde
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	230	216	223 in 2024	doelwaarde
Banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	637,6	575,6	606,6 in 2022	doelwaarde
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	72,6%	72,9%	71,8% in 2022	doelwaarde
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22-jarigen	1%	1%	1% in 2022	doelwaarde

Wat kost het?

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Prog.	Omschrijving programma	Baten / Lasten	Werkelijk k 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
6	Sociaal domein	Baten	8.684	6.509	6.556	6.690	6.935	7.082
6	Sociaal domein	Lasten	27.620	28.656	29.868	30.033	29.914	30.070
	Totaal programma Sociaal domein		-18.936	-22.147	-23.312	-23.343	-22.979	-22.988

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

7. Volksgezondheid en milieu

Inleiding

Binnen dit programma valt de inzameling van afval. Ook het aanleggen en onderhouden van riolering en de bijbehorende rioolheffing vallen onder dit programma. Daarnaast behoren ook de werkzaamheden rondom milieubeheer, begraafplaatsen en de volksgezondheid onder dit programma.

Waar doen we het voor?

Haaksbergen is een gemeente waar het veilig wonen, werken en leven is.

Wat willen we bereiken?

- Een Haaksbergse bevolking die op zowel fysiek, mentaal als sociaal gebied gezond is.
- Een optimale bescherming en duurzame benutting van de fysieke leefomgeving.
- We dragen bij aan een duurzame samenleving door vermindering van de hoeveelheid afval.
- We werken toe naar de doelstellingen van Afval-loos Twente.

Conform het geactualiseerde beleidskader Toekomstbestendige Begraafplaatsen willen we meer inkomsten en een betere kostendekking realiseren op de begraafplaatsen.

Volksgezondheid

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- Uitvoeren van het integrale plan van aanpak 2024-2026 (GALA/SPUK), waarin de volgende onderwerpen verwerkt zijn: terugdringen gezondheidsachterstanden (waaronder Kansrijke Start), een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten, het versterken van (de verbinding met) de sociale basis, een gezonde leefstijl, versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid, vitaal ouder worden, domein overstijgende inzet vanuit een regionale preventie infrastructuur.
- In regionaal verband wordt, door de GGD, prioriteit gegeven aan de thema's: mentale gezondheid, leefstijl, beschermen en vaccineren, leefomgeving.

Riolering

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- We optimaliseren het risico gestuurd beheer met behulp van de verbeterde software. De verwachting is, dat deze in 2024 operationeel is.
- We gaan verder met de aanleg van de regenwaterriolering in de Sterkerstraat (verbinding tussen al gerealiseerde leidingen in Werfheegde en Twijnerstraat).
- We gaan verder met de realisering van de oplossing voor de wateroverlast op de Brink.
- We gaan verder met de realisering van de oplossing voor de wateroverlast in de Meidoorn en omgeving.
- We integreren het beleid in het GRP (Gemeentelijk Riolerings Plan) in de instrumenten van de Omgevingswet.

Afval

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- We verbeteren de communicatie- en handhavingsacties om vervuiling van afvalstromen tegen te gaan.
- De grondstoffenvisie 2024-2030 wordt opgesteld, inclusief onderliggende afvalstoffenverordening en beleid.

Milieubeheer

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- Samen met de Omgevingsdienst Twente hebben wij bij de uitvoering van de Omgevingswet, meer oog voor participatie en de 'ja-mits' gedachte. Een aandachtspunt is het waar mogelijk hanteren van kortere proceduretijden voor een aantal producten.
- Wij gaan de uitvoering van het geactualiseerde beleidsplan voor de taken van de Omgevingsdienst Twente monitoren en werken aan verbetering van de risicoanalyse voor de taken vergunningverlening, toezicht en handhaving.
- We geven verdere uitwerking aan de beleidscyclus (big8) waarmee we in 2024 de dienstverlening aan de "voorkant" en heldere en rechtvaardige handhaving aan de "achterkant" verder kunnen verbeteren. Dit alles om meer en meer een verschuiving te realiseren van repressie naar preventie.
- Besparing van energie is de eerste winst in de energietransitie. Vanuit de omgevingsdienst wordt verder ingezet op circulaire economie, energie en duurzaamheid. Het aantal energiecontroles bij bedrijven wordt verruimd. Hierbij zijn de erkende maatregelenlijsten leidend.
- Ter voorbereiding op de Begroting 2024 heeft in 2022 een traject tot herijking van de financiering plaatsgevonden. Het doel van dit traject is tot een duurzame en reële begroting te komen met een passende financiering van de OD Twente. Het is van belang dat de inhoud en omvang van de taakuitvoering leidend is en dat de uitvoering efficiënt blijft.
- Wij geven uitvoering aan de wettelijke bodemtaken. Daarnaast werken wij samen met het Projectbureau bodemasbestsanering aan het saneren van asbest in de bodem.
- Preventieve bestrijding van de eikenprocessierups binnen de bebouwde kom.
- We gaan geleidelijk naar een meer natuurvriendelijke vorm van beheer en onderhoud.

Begraafplaatsen

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- Het bieden van meer keuzemogelijkheden voor begraven en asbestemming, waardoor onze begraafplaatsen aantrekkelijker worden. We realiseren een natuurbegraafplaats op het Waarveld en de mogelijkheid voor asbestemming op de oude begraafplaats aan de Enschedesestraat.

Verbonden partijen

Twente Milieu

Sinds 2018 is Twente Milieu een partner van de gemeente Haaksbergen voor taken in de openbare ruimte. Twente Milieu is onder andere actief op het gebied van groen, (water)wegen, riolering, afval, evenementen en recreatieve voorzieningen. Samen met de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Hof van Twente, Lossers, Oldenzaal en Wierden is Haaksbergen aandeelhouder.

Openbaar Lichaam Crematoria Twente/Crematoria Twente-Oost Nederland BV

Gemeenschappelijke regeling, met openbaar lichaam gevestigd te Enschede. Instandhouden en exploiteren van crematoria in Enschede, Almelo, Borne en Oldenzaal.

Twence Holding B.V.

Twence blijft inzetten op de ingeslagen transitie tot een grondstoffen- en energiebedrijf. Daarvoor worden de bestaande installaties optimaal gebruikt en verbeterd, worden er meer grondstoffen uit afval, reststromen en biomassa gewonnen en wordt er meer duurzame energie uit hernieuwbare energiebronnen opgewekt. Haaksbergen is aandeelhouder van Twence. Door Twence opgewekte duurzame energie telt, naar rato van ons aandelenbezit, mee voor de energiedoelstellingen van Haaksbergen.

Omgevingsdienst Twente

De Omgevingsdienst Twente geeft uitvoering aan de verplichte basistaken op grond van de artikelen 5.4, eerste lid en 5.5 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Het

betreft in hoofdzaak de activiteiten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden dient voldaan te worden aan vastgestelde normen (de kwaliteitscriteria 2.2.).

Gemeenschappelijke Regeling Gezondheid (Samen Twente)

Op basis van de inhoud van de gemeenschappelijke regeling is het doel, het in zijn rechtsgebied bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van en zorg verlenen aan de bevolking of specifieke groepen daarvan. Daarvoor worden de belangen behartigd op het gebied van Publieke gezondheid, onder de naam GGD Twente; Jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning, onder de naam Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT) en Advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling, onder de naam Veilig Thuis Twente (VTT).

Prestatie-indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Stand Haaksbergen 2021	Gemiddelde van de referentie gemeenten 2021	Waarde	Type waarde*
Hoeveelheid fijn restafval per inwoner in 2030, Afvalloos Twente	kg fijn restafval per inwoner	141 kg	102 kg	50 kg in 2030	*
Afvalscheidingspercentage in 2021 op het gebied van afval en grondstoffen	% afvalscheiding op het gebied van afval en grondstoffen	62 %	72%	75% in 2021	*

* Voor veel van de indicatoren geldt dat de raad de norm, die wordt nagestreefd, nog niet heeft vastgesteld. Aan het thema normering van prestatie-indicatoren wordt binnen het programma "Haaksbergen Ster(ke) in ontwikkeling" aandacht geschonken.

Wat kost het?

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Prog.	Omschrijving programma	Baten / Lasten	Werkelijk k 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
7	Volksgesondheid en milieu	Baten	6.744	6.479	7.598	7.566	7.566	7.566
7	Volksgesondheid en milieu	Lasten	7.200	7.048	8.576	8.525	8.524	8.522
	Totaal programma Volksgesondheid en milieu		-456	-569	-978	-959	-958	-956

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

Inleiding

Binnen dit programma valt het grondbeleid voor woningbouw en het beleid rond ruimtelijke ontwikkelingen binnen de kernen en in het buitengebied.

Waar doen we het voor?

We werken aan een gezonde, duurzame en veilige fysieke leefomgeving met passende huisvesting voor alle inwoners.

Ruimtelijke ontwikkeling en wonen

Wat willen we bereiken?

- Een juiste invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging.
- De woningen bouwen waar nu en in de toekomst behoefte aan is.
- Een aantrekkelijk woonaanbod dat flexibel is en past bij de verschillende doelgroepen.
- Een inclusieve samenleving, waarin ieder individu passend bij zijn woonsituatie woonruimte kan vinden. Hierbij is nadrukkelijk aandacht voor samenwerking met onze maatschappelijke partners en de integratie van nieuwkomers in de diverse buurten.
- Een aantrekkelijke woonomgeving.
- Een actuele visie op verblijfsrecreatie.
- Een vitaal platteland behouden en waar mogelijk versterken.
- Behoud en herstel van het streekeigen landschap en biodiversiteit.
- Ondersteunen van onze agrariërs in de transitie van het landelijk gebied.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- Per 1 januari 2024 gaan we werken met de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging.
- Wij gaan verder met het opstellen van een omgevingsplan voor het gehele grondgebied van de gemeente Haaksbergen. Dit omgevingsplan moet 1 januari 2032 gereed zijn.
- Wij ronden in 2024 de omgevingsvisie af.
- Wij geven uitvoering aan de in 2024 geplande acties van het uitvoeringsprogramma woonvisie. De resultaten van deze acties worden ter besluitvorming voorgelegd, inclusief financiële gevolgen.
- Uitvoering geven aan de prestatieafspraken met Domijn en de huurdersvereniging.
- We gaan gebruik maken van actief grondbeleid bij de versnelling woningbouw. Actief grondbeleid brengt extra werkzaamheden met zich mee, dit vraagt meer personele inzet dan nu beschikbaar.
- Vaststellen van de bestemmingsplannen voor het Marktplan, de voormalige schoollocaties aan de Van Brakelstraat en de Bartokstraat, het Zwarteland en andere inbreidingslocaties. Deze bestemmingsplannen maken de bouw van nieuwe woningen mogelijk.
- Opstarten van de planvorming voor schoollocatie Holthuizen en de resterende, in eigendom zijnde gronden in de Wissinkbrink.
- Verdere planvorming voor nieuwe woningbouwlocaties in Buurse en St. Isidorushoeve.
- Verkoop van de eerste kavels in de Wissinkbrink.
- Op basis van de Woondeal Twente sturen wij op een mix van woningtypen bij nieuwe ontwikkelingen.
- Wij doen onderzoek naar locaties voor de huisvesting van aandachtsgroepen (zoals beschermd wonen, statushouders, ex-gedetineerden en dak- en thuislozen) op basis nog te maken regionale afspraken.
- Wij doen onderzoek naar locaties voor de huisvesting van Oekraïners en vluchtelingen.
- Wij maken afspraken over een goede ruimtelijke inpassing van initiatieven op inbreidingslocaties en in het buitengebied.

- Vaststellen van de visie op verblijfsrecreatie en beleidskader om de verzoeken voor het omzetten van solitaire recreatiewoningen naar reguliere woningen te kunnen afhandelen.
- Wij faciliteren particuliere initiatieven in het buitengebied van Haaksbergen.
- We stellen een visie op voor het landelijk gebied van Haaksbergen, die wordt geïntegreerd in de omgevingsvisie en die aansluit bij de visie duurzaamheid. De visie wordt uitgewerkt in een programmastructuur, waarmee gestructureerd naar realisatie van de doelstellingen in de visie kan worden gewerkt.
- We stimuleren en faciliteren gebiedsprocessen. Afhankelijk van beschikbaar budget en capaciteit zetten we in op minimaal één gebiedsproces, daar waar de opgave het grootst is.
- We organiseren themabijeenkomsten om de transitie van het landelijk gebied te stimuleren en te faciliteren.
- We stellen ervencoaches beschikbaar voor ondersteuning op het boeren erf.
- Voor participatie in het landschap en biodiversiteit haken we aan bij provinciale mogelijkheden voor maatschappelijke groene initiatieven.
- Daarnaast stimuleren en faciliteren we boer- en inwonerinitiatieven op het gebied van verduurzaming landbouw, landschap en biodiversiteit.
- We zetten communicatie in om onze inwoners te informeren en te betrekken bij verduurzaming van de landbouw, landschap en biodiversiteit.

Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

- Succesvol duurzaamheidsbeleid dat aansluit bij de afspraken uit het Klimaatakkoord.
- Uitvoering geven aan de afspraken uit het Klimaatakkoord.
- Wij geven het goede voorbeeld met de verduurzaming van ons eigen vastgoed.
- Wij ondersteunen maatschappelijke organisaties bij de verduurzaming.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- We stellen een visie op voor de verduurzaming van Haaksbergen, die bouwsteen wordt van de omgevingsvisie en aansluit bij de visie op het landelijk gebied.
- De visie wordt uitgewerkt in een programmastructuur, waarmee gestructureerd naar realisatie van de doelstellingen uit de visie en het klimaatakkoord kan worden gewerkt.
- Wij stellen een uitvoeringsprogramma met begroting op voor de verduurzaming van ons eigen vastgoed.
- Onze medewerker verduurzaming vastgoed maakt inzichtelijk welke uitdagingen stichtingen, verenigingen en andere maatschappelijke organisaties hebben om hun vastgoed te verduurzamen.

Vergunningverlening

Wat willen we bereiken?

- Een soepele overgang van de vergunningverlening op basis van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) naar die op basis van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging (Wkb) als beide wetten per 1 januari 2024 in werking treden.

Wat gaan we ervoor doen in 2024?

- We besteden aandacht aan een goede dienstverlening en advisering op het gebied van vergunningverlening als de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging per 1 januari 2024 in werking treden.

Verbonden partijen

Omgevingsdienst Twente

We hebben een fysieke Omgevingsdienst Twente (ODT). Op milieugebied worden grotendeels alle werkzaamheden die betrekking hebben op het voorbereiden van vergunningen, behandelen van meldingen en het toezicht hierop (extern) uitgevoerd door die dienst. Wij blijven als gemeente het bevoegde gezag.

Prestatie-indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Stand Haaksbergen 2022	Gemiddelde van de referentie gemeenten	Gestelde norm
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	7,7	8,9	5,0
Demografische druk	Percentage	84,7	80,1	81,0
Hernieuwbare elektriciteit	Percentage	5,1	24,2	*
Gemiddelde WOZ-waarde	Euro	302.000	317.000	**
Gemeentelijke woonlasten eenpersoons huishouden	In Euro's	973	Geen data	Maximaal 10% boven het landelijk gemiddelde
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	1021	Geen data	Maximaal 10% boven het landelijk gemiddelde

* Voor veel van de indicatoren geldt dat de raad de norm, die wordt nagestreefd, nog niet heeft vastgesteld. Aan het thema normering van prestatie-indicatoren wordt binnen het programma "Haaksbergen Ster(ke) in ontwikkeling" aandacht geschonken.

**Hiervoor wordt geen norm vastgesteld.

Wat kost het?

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Prog.	Omschrijving programma	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
8	Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	Baten	1.497	1.459	1.312	1.317	849	849
8	Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	Lasten	4.056	4.074	4.227	4.010	3.366	3.365
	Totaal programma Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening		-2.558	-2.615	-2.914	-2.694	-2.517	-2.515

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

Paragraaf Lokale heffingen

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties voor de inwoners van Haaksbergen. Lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen, dekking vindt voor haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen wordt door de raad, via de vast te stellen verordening, gedaan. De belastingverordeningen 2024 worden in december 2023 vastgesteld.

Tariefsaanpassingen

Wij stellen voor de OZB-tarieven voor woningen en niet-woningen in 2024 met 5,9% te verhogen. Normaal gesproken wordt het OZB-tarief gekoppeld aan de IMOC (index over de materiële overheidsconsumptie). Deze is 3,9% in 2024. In de kadernota is de afschaffing van de hondenbelasting meegenomen. Om dit te kunnen bekostigen, wordt de OZB met circa 2% extra verhoogd om de hondenbelasting (minus de te besparen perceptiekosten) te verdisconteren in de OZB. Daarnaast vindt er, zoals gebruikelijk, nog een correctie plaats in verband met de waardeontwikkelingen. Voor de overige gemeentelijke belastingtarieven wordt voor 2024 een stijging van het tarief met 3,9% voorgesteld.

De tarieven voor de afvalstoffen- en rioolheffing en de overige heffingen zijn kostendekkend. Voor de afvalstoffenheffing betekent dit dat het tarief in 2024 gemiddeld met 6,2% wordt verhoogd. Het tarief voor de rioolheffing stijgt met 8,9%. Vanwege de huidige loon- en prijsontwikkelingen zijn de kosten voor afval en riolering fors gestegen. Per saldo stijgen de woonlasten met 7,0% (zie ook onderdeel d).

Vanaf 2024 wordt de hondenbelasting definitief afgeschaft. In 2023 bestond deze nog wel, maar was het tarief op nul gezet.

a. Overzicht gemeentelijke belastingopbrengsten

Overzicht opbrengsten gemeentelijke heffingen (*€ 1.000)	Realisatie 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Leges reisdocumenten, rijbewijzen, persoonsregistratie en burgerlijke stand	199	204	204
Leges omgevings- en kapvergunningen	718	718	660
Begraafrechten	45	177	185
Afvalstoffenheffing	2378	2345	2486
Rioolheffing woningen / niet woningen	3605	3843	4150
Hondenbelasting	156	0	0
OZB eigenaren woningen	4058	4129	4383
OZB eigenaren niet-woningen	1822	1861	1973
OZB gebruikers niet-woningen	1106	1149	1219
Forensenbelasting	93	93	97
Toeristenbelasting	175	112	117
Reclamebelasting	0	45	45
BIZ-heffing bedrijventerreinen	87	90	90
Totaal	14.442	14.766	15.609

b. Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Hervorming lokaal belastinggebied

In het coalitieakkoord van het huidige kabinet is het volgende opgenomen: "Om een

stabielere financiering voor de medeoverheden te realiseren en hun autonomie te vergroten, wordt in de komende jaren een nieuwe financieringssysteem voor de periode na 2025 uitgewerkt, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Daarbij worden ook alternatieven voor de OZB en MRB (minder Rijksbemoedening) in de beschouwing betrokken." Daarmee is de discussie over een ruimer (lokaal) belastinggebied weer actueel. Uitbreiding kan echter in 2026 (inzet coalitieakkoord) slechts aan de orde komen als aan de geformuleerde randvoorwaarden is voldaan. Daarbij vormen met name 'de financiële verhoudingen op orde' en 'geen verhoging van de lastendruk' harde ijkpunten.

Groene heffingskorting

De minister gaat met gemeenten in gesprek over hoe op lokaal niveau verduurzaming door huiseigenaren bevorderd kan worden en of een (verplichte) groene heffingskorting daar mogelijk aan bijdraagt.

Waterzorgheffing

Wateroverlast en verdroging vragen steeds meer maatregelen in de publieke ruimte. Meer percelen kunnen in de heffing worden betrokken, want van de maatregelen in de publieke ruimte heeft iedereen profijt. De huidige verordening Rioolheffing (model VNG) dekt dan niet meer de lading.

Voor een eventuele invoering van de waterzorgheffing willen we samen met omliggende gemeenten optrekken vanwege de grote impact die dit heeft. Op dit moment zijn er nog geen gemeenten die zijn aangesloten bij GBTwente, die van plan zijn dit op korte termijn in te voeren.

No cure-no pay bij de uitvoering van de Wet WOZ wordt aangepakt

Gemeenten moeten een vergoeding betalen als via no cure-no pay bureaus (NCNP-bureaus) de WOZ-waarde van woningen en bedrijven wordt aangepast. Dat kan gebeuren wanneer NCNP-bureaus namens inwoners een bezwaarschrift indienen bij de gemeente of door een beroep bij de rechter. Dat levert die bureaus zo veel geld op, dat er sprake is van een verdienmodel. Inwoners profiteren daar niet van. Terwijl de regeling is bedoeld als kostenvergoeding voor inwoners. De enorme toename van bureaus heeft een aantal maatschappelijk ongewenste gevolgen:

1. de uitvoering van de Wet WOZ loopt vast.
2. de rechters komen te weinig toe aan andere zaken.
3. de relatie met de inwoner formaliseert.
4. in 2021 keerden gemeenten € 18.000.000 uit aan kostenvergoedingen.

Naar aanleiding van deze maatschappelijk ongewenste gevolgen, hebben 15 uitvoeringsorganisaties, waaronder GBTwente, een brandbrief verstuurd naar demissionair staatssecretaris Fiscaliteit, de heer mr. Marnix van Rij. De demissionair staatssecretaris kondigde vervolgens aan maatregelen te nemen. Dit heeft hij bij de VNG Belastingconferentie op 21 en 22 maart 2023 in Arnhem (Papendal) toegelicht. Enkele dagen later (23 maart) heeft hij een plan van aanpak naar de Tweede Kamer gestuurd. Hierin zijn een aantal maatregelen opgenomen die zich richten op het wegnemen van de financiële prikkel om namens belanghebbenden te procederen met alleen als doel een proceskostenvergoeding of een vergoeding van immateriële schade. De voorgestelde maatregelen zijn:

1. Standaard uitbetalen van de vergoedingen voor de WOZ (en de BPM) aan de belanghebbende.
2. Een apart regime voor het recht op een proceskostenvergoeding voor de WOZ (en de BPM).
3. Geen toekenning van proceskostenvergoeding als de WOZ-waarde (of de BPM-waarde) slechts licht wordt bijgesteld.
4. Verplicht informeel traject voor de WOZ.
5. Intensiveren van de handhavingstrategie bij de zogenoemde parallelimport van motorrijtuigen.

6. Niet langer uitkeren van de vergoeding van immateriële schade bij de WOZ (en BPM). Met de VNG wordt gewerkt aan de verdere uitwerking van de nieuwe regels die vanaf 2024 moeten worden ingevoerd.

c. Kostendekkendheid

De rioolheffing en de afvalstoffenheffing mogen volgens de gemeentewet maximaal kostendekkend zijn. Ook de diverse leges die worden geheven, mogen maximaal kostendekkend zijn. Op grond van de gemeentewet mag de legesverordening als geheel gezien maximaal kostendekkend zijn. Posten worden dus niet afzonderlijk op kostendekkendheid beoordeeld. De kosten van de overhead worden overeenkomstig de BBV-regels verdeeld op basis van personeelslasten.

Mate van kostendekking

(bedragen x € 1.000)

Activiteitsgroep	lasten taakvelden	Overhead	BTW	Totale lasten	Heffingen (Baten)	Overige Baten	Totaal Baten	Kosten-dekkend heid
Afvalstoffenheffing	2.097	0	389	2.486	2.486	0	2.486	100%
Rioolheffing	3.298	240	612	4.150	4.150	0	4.150	100%
Begraafrechten	197	27	0	224	185	0	185	83%
Subtotaal Heffingen	5.592	267	1.001	6.860	6.821	0	6.821	99%
Leges algemene Dienstverlening (Leges Titel 1 Legesverordening)	445	380	0	825	204	0	204	25%
Leges dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/vergunningen (Leges Titel 2 Legesverordening)	412	306	0	718	660	0	660	92%
Leges dienstverlening vallend onder Europese dienstrichtlijn (Leges Titel 3 Legesverordening)	72	61	0	133	7	0	7	5%
Subtotaal Leges	929	748	0	1.677	871	0	871	52%
Totaal	6.521	1.015	1.001	8.537	7.692	0	7.692	90%

Afvalstoffenheffing

De kosten van de inzameling en verwerking van afvalstoffen worden betaald uit de afvalstoffenheffing. De kosten voor afvalinzameling en de inkomsten uit de afvalstoffenheffing zijn gelijkgesteld. Hiermee is de afvalstoffenheffing kostendekkend.

Rioolheffing

De kosten voor de riolering worden met de rioolheffing verhaald op de gebruikers van woningen en niet-woningen. De totale kosten voor riolering en de inkomsten uit de rioolheffing zijn gelijkgesteld. Hiermee is de rioolheffing kostendekkend.

Begraafrechten

We begroten € 224.000 aan kosten, te maken voor de begraafplaatsen en crematoria. Het gaat dan grotendeels om onderhoudskosten en nieuwe investeringen. We verwachten voor een bedrag van € 185.000 aan leges te ontvangen. Hiermee is de kostendekkendheid voor de begraafplaatsen en de crematoria 83%.

Leges

De leges zijn ingedeeld in drie titels:

Titel 1: De leges algemene dienstverlening bestaan voornamelijk uit burgerzaken en de burgerlijke stand. Veruit het grootste deel van de inkomsten bestaat uit leges voor paspoorten en rijbewijzen. Voor een aantal tarieven binnen titel 1 geldt dat deze door het Rijk zijn gemaximeerd: paspoorten, rijbewijzen, kansspelen en wet bescherming persoonsgegevens.

Titel 2: Hieronder vallen de leges voor de omgevingsvergunningen.

Titel 3: Dit betreft de leges voor evenementenvergunningen, prostitutievergunningen en de drank- en horecavergunningen.

Voor alle drie titels geldt dat de gemaakte kosten hoger zijn dan de ontvangen inkomsten.

d. Woonlastenontwikkeling

Onder woonlasten verstaan we: onroerendezaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. Onderstaand overzicht geeft de hoogte van de woonlasten in Haaksbergen voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden in 2022, 2023 en 2024 weer. De uitgangspunten komen overeen met die van Coelo. Er wordt uitgegaan van een meerpersoonshuishouden met een gemiddelde woningwaarde.

Woonlastenontwikkeling in Haaksbergen

Belastingsoort	Werkelijk 2022	Werkelijk 2023	Begroot 2024	Percentage stijging 2024 tov 2023
Onroerende zaakbelasting	461,67	468,60	496,25	5,9%
Rioolheffing	334,08	348,24	379,32	8,9%
Afvalstoffenheffing	224,84	215,88	229,32	6,2%
Totale woonlasten	1.020,59	1.032,72	1.104,89	7,0%
Landelijk gemiddelde woonlasten **	904,00	944,00	1.010,08	7,0%
Percentage boven landelijk gemiddelde	12,9%	9,4%	9,4%	

(*) Deze belastingdruk is bepaald op basis van de voorlopige tarieven. In december 2023 wordt door de vaststelling van de belastingverordeningen de definitieve belastingdruk bepaald.

(**) De stijging van de landelijke gemiddelde woonlasten in 2024 is geschat op 7%.

De gemeentelijke woonlasten voor een eigenaar van een woning stijgen in 2024 met 7,0%. Voor een huurder van een woning stijgen deze met 8,0%. Wij hanteren de norm dat we met de woonlasten maximaal 10% boven het landelijk gemiddelde mogen uitkomen. Wij voldoen in 2023 en 2024 aan deze norm.

e. Kwijtscheldingsbeleid

Huishoudens met een inkomen op minimumniveau komen in aanmerking voor kwijtschelding van de onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Kwijtschelding wordt verleend op basis van 100% van de bijstandsnorm, waarbij tevens een vermogenstoets plaatsvindt. De specifieke voorwaarden voor kwijtscheldingen staan vermeld in de verordening kwijtscheldingen. Voor 2024 is in totaal een bedrag van € 200.000 geraamd aan kwijtscheldingen.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In deze paragraaf wordt beschreven hoe wij omgaan met risico's en hoe groot het weerstandsvermogen moet zijn om eventuele financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Ook worden wijzigingen in beleid en mutaties in risico's gerapporteerd. In deze paragraaf zijn vijf kengetallen opgenomen. Dit om de raad beter inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente.

In 2023 is de nieuwe nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2023 opgesteld. Deze paragraaf sluit aan op de bepalingen die daarin zijn vermeld.

Weerstandcapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft aan welke middelen we hebben om onverwacht grote tegenvallers op te kunnen vangen. Het betreft buffers in het eigen vermogen of in de exploitatie, die zonder gevolgen voor uitvoering van het beleid, ingezet kunnen worden om onverwachte kosten te dekken. De weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve, de post onvoorzien, de structurele exploitatieruimte en de onbenutte belastingcapaciteit. De onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte tussen de huidige woonlasten en de lasten bij 20% boven het landelijke gemiddelde. De onbenutte belastingcapaciteit is berekend op € 695.000.

De bestemmingsreserves worden in de basisberekening van de ratio weerstandsvermogen niet tot de beschikbare weerstandscapaciteit gerekend. Voor de volledigheid wordt de ratio ook berekend inclusief de bestemmingsreserves.

De verwachte ontwikkeling weerstandsratio 2024 tot en met 2027

*(bedragen * € 1.000)*

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Algemene reserve (31-12) incl. begrote jaarresultaat	16.326	17.814	15.723	14.169
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	16.326	17.814	15.723	14.169
Onvoorzien	40	40	40	40
Onbenutte belastingcapaciteit (structureel)	652	652	652	652
Totaal structurele weerstandscapaciteit	692	692	692	692
Totaal inc. + str. weerstandscapaciteit	17.018	18.506	16.415	14.861
Benodigde weerstandscapaciteit	4.185	4.185	4.185	4.185
Ratio	4,1	4,4	3,9	3,6
Bestemmingsreserves zonder verplichtingen	876	13	13	13
Bestemmingsreserves met verplichtingen	0	0	0	0
Ratio incl. bestemmingsreserves	4,3	4,4	3,9	3,6

Stille reserves

Stille reserves (ontstaan wanneer de boekwaarde van de activa lager is dan de verkoopwaarde) worden meegenomen in de weerstandscapaciteit, als deze binnen een jaar te gelde gemaakt kunnen worden. Het gebruiken van stille reserves heeft consequenties en moet als laatste redmiddel worden gezien. Binnen de gemeente Haaksbergen is momenteel geen activa die aan deze criteria voldoet en er wordt daarom geen stille reserve toegevoegd aan de weerstandscapaciteit. Wel nemen wij voor het inzicht de stille reserves van relevante omvang, die niet binnen een jaar te gelde gemaakt kunnen worden, op in deze paragraaf. Bij de panden is de geschatte

verkoopwaarde gelijkgesteld aan de WOZ-waarde.

Omvang stille reserves

(bedragen in €)

	Geschatte verkoopwaarde	Boekwaarde	Stille reserve
Aandelen	8.188.000	645.000	7.543.000
Panden	20.223.000	6.383.000	13.840.000
Kunstvoorwerpen	250.000	0	250.000
Totaal	28.661.000	7.028.000	21.633.000

Risico's

In de nota risicomangement en weerstandsvermogen 2023 is de ondergrens voor de risico's vastgelegd. Deze ondergrens is bepaald op 0,25% van de algemene uitkering. Dit percentage wordt ook door veel andere gemeenten gehanteerd. De ondergrens komt hiermee uit op afgerond € 100.000. Een onverwacht nadeel tot € 100.000 wordt in beginsel binnen het programma of de post onvoorzien opgelost.

Voor de Begroting 2024 zijn alle risico's opnieuw beoordeeld. Voor de inschaling van de kans dat een risico optreedt wordt de volgende indeling gebruikt:

Klasse	Kans van optreden	Risico
1	Kleiner dan eenmaal per 10 jaar	10%
2	Tussen de eenmaal per 5 jaar en eenmaal per 10 jaar	30%
3	Tussen de eenmaal per 2 jaar en eenmaal per 5 jaar	50%
4	Tussen de eenmaal per 1 jaar en eenmaal per 2 jaar	70%
5	Groter dan eenmaal per jaar	90%

Indien de kans van optreden 90% is, wordt het risico opgenomen in de exploitatie.

Per risico maken we vervolgens een inschatting van het meest waarschijnlijke financiële effect als het risico zich voordoet. De risico-bedragen worden volgens onderstaande indeling verdeeld in 5 klassen:

Klasse	Financiële gevolgen
1	Kleiner dan €100.000 (wordt niet meegenomen)
2	Tussen de €100.000 en €200.000
3	Tussen de €200.000 en €350.000
4	Tussen de €350.000 en €500.000
5	Groter dan €500.000

Vervolgens worden met behulp van een risicoscore, de risico's gerangschikt en wordt inzichtelijk welke risico's het meest belangrijk zijn om te worden beheerst.

Deze risicoscore wordt bepaald door de klassen van kans en gevolg te vermenigvuldigen volgens onderstaande formule, waarbij de maximale score 25 is (5 x 5).

Risicoscore = inschaling kans x inschaling financieel gevolg

Risico's ontwikkelen zich vaak in de tijd. Daarom wordt er periodiek via de paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en jaarrekening in beeld gebracht hoe de risico's zich ontwikkelen en vooral welke maatregelen worden genomen.

Overzicht risico's

(bedragen in € x 1.000)

Omschrijving risico	Financieel gevolg	Kans van optreden	Benodigd weerstandsvermogen	Inc/Str.	Kans van optreden	Financieel gevolg	Risico score
0. Bestuur en ondersteuning							
Cyberaanval	4.000	10%	400	Str.	1	5	5
Risico Datalekken	333	30%	100	Str.	2	3	6
6. Sociaal domein							
Lagere rijksbijdrage Inkomensdeel	150	50%	75	Str.	3	2	6
Aantallen Wmo en jeugdhulptrajecten	700	50%	350	Str.	3	5	15
Onzekerheden Sociaal Domein	575	70%	403	Str.	4	5	20
Reële tarieven Huishoudelijke Ondersteuning	150	70%	105	Str.	4	2	8
Reële tarieven Jeugdbescherming en Jeugdreclassering	100	70%	70	Str.	4	2	8
8. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen							
Milieuverontreiniging	500	10%	50	Inc.	1	4	4
Grondexploitaties	476	50%	238	Inc.	3	4	12
Diverse programma's							
Calamiteiten	400	30%	120	Inc.	2	4	8
Claims	1.500	50%	750	Inc.	3	5	15
Verbonden partijen	1.000	50%	500	Str.	3	5	15
Garantstellingen	695	10%	69	Inc.	1	5	5
Wachtgeldverplichtingen	333	30%	100	Inc.	2	3	6
Hogere kosten aanbestedingen	250	70%	175	Str.	4	3	12
Schommelingen in de conjunctuur	1.000	50%	500	Inc.	3	5	15
Voorziening wethouderspensionen	600	30%	180	Inc.	2	5	10
Benodigde weerstandscapaciteit			4.185				

Het benodigde weerstandsvermogen is berekend op € 4.185.000. Mocht bijvoorbeeld het risico van een cyberaanval zich voordoen, dan is het gevolg € 4.000.000 terwijl we voor dit risico maar 10% van dit bedrag aan benodigd weerstandsvermogen hebben opgenomen. De buffers zouden dan bij een ratio van 1 in zijn geheel dienen te worden ingezet. Om deze reden wordt met een minimale ratio van 2 gerekend. Dat wil zeggen dat de buffers minimaal tweemaal zo hoog dienen te zijn dan het benodigd weerstandsvermogen. Een groot deel van de algemene reserve is daarmee in die zin beklemd.

Uitval applicaties in verband met cyberaanval (€ 400.000)

Met de digitalisering van de samenleving neemt cybercrime een steeds grotere vlucht. Voorbeelden hiervan zijn het verspreiden van virussen en malware. Maar ook bijvoorbeeld DDoS-aanvallen, waarbij systemen slecht of helemaal niet meer bereikbaar zijn voor medewerkers of klanten. Uit internationaal onderzoek onder 550 organisaties kwam eerder dit jaar naar voren dat in 2022 83% van de organisaties wereldwijd hiermee te maken heeft gehad. De kosten bedroegen gemiddeld zo'n € 4.200.000. Dat is vergelijkbaar met de schade die de gemeente Hof van Twente heeft geleden bij de hack in 2020, namelijk circa € 4.000.000. Op basis van dit internationale onderzoek en de financiële ervaring bij de gemeente Hof van Twente voeren we een financieel gevolg van € 4.000.000.

Een incident van enige omvang brengt direct hoge schade met zich mee. Deels om schade te herstellen (waarvoor dure specialisten nodig zijn), maar zeker ook vanwege de (forensische) onderzoeken die moeten worden uitgevoerd om vast te stellen wat er is gebeurd en om uit te sluiten dat de aanval voortduurt. Met het uitplaatsen van IT naar Hengelo (in 2022) zijn onze systemen beter beveiligd. De kans van optreden wordt daarom bijgesteld van 50% naar 10%. Het risico op cybercrime laat zich nooit voor 100% uitsluiten.

Risico datalekken (€ 100.000)

Bij een datalek gaat het om ongeoorloofde of onbedoelde toegang tot persoonsgegevens. Maar ook om het ongewenst vernietigen, verliezen, wijzigen en verstrekken van persoonsgegevens. Ook hierdoor kunnen de betrokken personen namelijk schade leiden. Voorbeelden zijn het verlies van een USB-stick met niet-versleutelde persoonsgegevens, verkeerd verstuurd e-mailberichten of een cyberaanval, waarbij persoonsgegevens zijn

buitgemaakt. Een datalek is snel gemaakt, maar de impact en de kosten vallen vaak mee. Wanneer echter sprake is van een ernstig en verwijtbaar datalek, kunnen de kosten niettemin fors oplopen. Dat kunnen boetes zijn van de Autoriteit Persoonsgegevens, maar ook schadeclaims van betrokkenen. Bijvoorbeeld wanneer sprake is van identiteitsfraude. Ook kan een datalek leiden tot imagoschade. Belangrijk is bovendien dat datalekken tijdig gemeld worden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Het niet- of pas veel te laat melden kan eveneens forse boetes tot gevolg hebben.

Lagere Rijksbijdrage inkomensdeel (€ 75.000)

De hoogte van het inkomensdeel is van veel factoren afhankelijk. Hierdoor dragen gemeenten een financieel risico met betrekking tot de resultaten op het onderdeel bijstand. Het aantal bijstandsccliënten was aanzienlijk laag. Dit houdt naar verwachting niet aan. Op dit moment zien we een stijging in het aantal bijstandsccliënten en de verwachting is dat dit aantal de komende jaren blijft stijgen. De systematiek achter de Rijksbijdrage heeft een vertragend effect. Dit maakt dat achteraf een tekort mogelijk is en dat nemen we mee als risico. Wanneer de gemeente in de pas loopt met de landelijke trends is het risico kleiner, de kans van optreden van dit risico schatten wij op 50%.

Aantallen Wmo-ondersteuningstrajecten en Jeugdhulptrajecten onzeker (€ 350.000)

De gemeente is verantwoordelijk voor alle vormen van Wmo en Jeugdhulp. Wij monitoren de instroom in Wmo en Jeugdhulp en het gebruik van individuele vormen nauwlettend (zowel zorg in natura (ZIN) als persoonsgebonden budget (PGB)). Wij zijn steeds beter in staat een schatting te maken van het zorggebruik. Voor 2024 zijn wij voor de Wmo in de begroting uitgegaan van een volumeontwikkeling van 2%. Dit percentage is gebaseerd op de volumeontwikkeling in de laatste jaren en de verwachte vergrijzing. Voor Jeugd zijn we uitgegaan van de geconstateerde ontwikkeling in het werkelijk aantal cliënten en de gerealiseerde kosten over 2021, 2022 en over het eerste halfjaar van 2023. Er blijft echter een kans op het moeten leveren van meer en/of duurdere zorgtrajecten dan in de begroting is opgenomen.

Onzekerheden Sociaal Domein (€ 403.000)

Sinds de decentralisaties in 2015 plaatsvonden, is het niet rustig geweest in het Sociaal Domein. Na de transitie, waarbij de gemeenten met (te) weinig middelen een organisatie dienden op te bouwen voor nieuwe en andere taken dan zij gewend waren te hebben, volgde de transformatie waarbij de gemeenten een grote urgentie voelden om zaken anders, beter en goedkoper, uit te voeren. De transformatie is nog steeds gaande. Als stelselverantwoordelijke bemoeit het Rijk zich hier echter steeds nadrukkelijker mee, bijvoorbeeld via de Hervormingsagenda, het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming, maar ook via de door het Rijk geïnitieerde ombouw van grote verblijfsvoorzieningen naar veel kleinschaligere verblijfsvoorzieningen. De (financiële) gevolgen hiervan voor onze gemeente zijn niet bekend en vormen een risico. De laatste jaren zien we verder dat, vooral de grote gespecialiseerde, (systeem)aanbieders steeds meer moeite hebben om financieel rond te komen en tegelijkertijd in toenemende mate (grote) problemen hebben voldoende gekwalificeerd personeel te vinden. Gemeenten zien deze problemen en willen de aanbieders (financieel) tegemoetkomen, maar hebben te maken met dezelfde problemen. Tenslotte loopt er nog een nader verdiepend onderzoek naar reële tarieven voor voorzieningen wonen en verblijf, waarvan de effecten niet zijn in te schatten. De zorg voor onze (jeugdige) inwoners moet echter doorgaan. Dit kan betekenen dat gemeenten, om de zorg overeind te houden, aanbieders extra moeten ondersteunen. Onduidelijk is of gemeenten hiervoor door het Rijk gecompenseerd worden. We nemen een risico op van € 403.000 (70% van € 575.000).

Reële tarieven Huishoudelijke Ondersteuning (€ 105.000)

Naast volume ontwikkelingen zien we voor 2024 sterke verhogingen van de Cao's. Hierdoor worden de tarieven ook substantieel hoger; voor Huishoudelijke Ondersteuning

(HO) tot mogelijk 16,5%. Zowel voor Wmo als Jeugd moeten gemeenten volgens de AMvB reële tarieven betalen aan aanbieders. Onduidelijk is of het Rijk gemeenten hiervoor compenseert. De kostenstijging voor de HO is niet in de begroting verwerkt en vormt daarmee een reëel risico. Wij nemen, gerelateerd aan 16,5% kostenstijging, een bedrag van € 105.000 als risico op.

Reële tarieven Jeugdbescherming en Jeugdreclassering (€ 70.000)

Naast volume ontwikkelingen zien we voor 2024 sterke verhogingen van de Cao's. Hierdoor worden de tarieven substantieel hoger, voor Jeugdbescherming en Jeugdreclassering tot mogelijk 30%. Zowel voor Wmo als Jeugd moeten gemeenten volgens de AMvB reële tarieven betalen aan aanbieders. Onduidelijk is of het Rijk gemeenten hiervoor compenseert. De kostenstijging voor Jeugdbescherming en Jeugdreclassering is niet in de begroting verwerkt en vormt daarmee een reëel risico. Wij nemen, gerelateerd aan 30% kostenstijging, een bedrag van € 70.000 als risico op.

Milieuverontreiniging (€ 50.000)

De gemeente loopt een financieel risico bij verspreiding van gevaarlijke stoffen op gemeentelijk grondgebied bij grootschalige calamiteiten, waarbij enige spoed noodzakelijk is. Bijv. vrijkomen asbest en andere gevaarlijke stoffen.

Grondexploitaties (€ 238.000)

Voor de grondexploitaties wordt een benodigde weerstandscapaciteit opgenomen van € 238.000. Een nadere onderbouwing van dit bedrag is opgenomen in de paragraaf grondbeleid.

Calamiteiten (€ 120.000)

Diverse risico's ten aanzien van o.a. ongevallen, natuurrampen, storm- en elektriciteitsschade, storingen en ziektes, waarvoor wij niet zijn verzekerd.

Juridische claims (€ 750.000)

Wij worden in sommige kwesties gedagvaard tot schadeloosstelling. Als de schadeloosstelling door de rechter toegekend wordt, komt een deel hiervan voor onze rekening. Niet alles valt onder de dekking van onze aansprakelijkheidspolis. Daarom nemen wij een bedrag als risico op.

In 2022 is er een uitspraak door het gerechtshof gedaan in de schadeclaim rood-voor-rood, waarover wij in september 2022 een raadsinformatiebrief hebben gestuurd. Nu dit risico zich definitief heeft voorgedaan en de kosten in 2022 zijn genomen (Eindejaarsrapportage 2022), is dit specifieke risico verwijderd uit het overzicht met risico's. Op grond van onze ervaring met deze zaak hebben wij er voor gekozen het algemene risico op juridische risico's hoger te waarderen dan tot nu het geval was.

Op dit moment zijn er geen juridische claims met een omvang zoals die nu is opgenomen, maar in de bedrijfsuitvoering van een gemeente is het natuurlijk niet uit te sluiten dat er soms grote juridische claims worden neergelegd. Daarbij is het niet altijd mogelijk hangende een procedure inhoudelijk en financieel op een individuele zaak in te gaan in de paragraaf risicobeheersing of in andere openbare documenten. Met het hogere algemene juridische risico kunnen wij er dan toch rekening mee houden in onze benodigde weerstandscapaciteit. Mocht er in de toekomst een grote schadeclaim ontstaan, dan informeren wij de raad uiteraard binnen de mogelijkheden die er op dat moment zijn (rekening houdend met privacygevoelige informatie en de rechtspositie van de gemeente).

Verbonden partijen (€ 500.000)

Betreft het risico van alle verbonden partijen tezamen. In de paragraaf Verbonden partijen wordt hierover meer informatie gegeven.

Garantstellingen (€ 69.000)

De gemeente Haaksbergen heeft garanties afgegeven op leningen, die zijn aangetrokken door instellingen met een maatschappelijk nut zoals sportverenigingen. Er zijn een aantal zekerheden door de instellingen afgegeven, toch blijft er een financieel risico bestaan. Bij sportverenigingen wordt er vaak in samenwerken met het Waarborgfonds Sport (WFS) een garantstelling afgegeven.

In het hierna opgenomen overzicht staan alle leningen vermeld waar de gemeente (deels) garant voor staat. Bij alle genoemde instellingen worden jaarlijks de jaarrekeningen beoordeeld. Er zijn momenteel geen aanwijzingen dat er bij één van de afgegeven garanties grote risico's worden gelopen.

Staat van gegarandeerde geldleningen

(bedragen afgerond in euro's)

Nr.	Naam van de geldnemer	Restant leningen	Door gemeente gewaarborgd	Toelichting
1	Tennisclub Buurse	0	0	Afgelost
2	St. gem. huis St. Isidorushoeve	25.000	25.000	Via BNG
3	St. Accommodatie Buurse	74.000	74.000	Via BNG
4	Haaksbergse schutterij	55.000	28.000	50% met WFS
5	Stichting APH (HSC)	117.000	117.000	Via BNG
6	SV Bon Boys	35.000	18.000	50% met WFS
7	Sportpark de Greune	0	0	Afgelost
8	SV Bon Boys	158.000	79.000	50% met WFS
9	HHC Haackey	223.000	112.000	50% met WFS
10	Museum Buurtspoorweg	350.000	175.000	Via BNG
11	Tennis & Padel Veldmaat	135.000	67.500	50% met WFS
Totaal aan garantstellingen		1.172.000	695.500	

Wachtgeldverplichting (€ 100.000)

Een huidige wethouder kan uitvallen of zijn functie beëindigen, waarbij hij recht houdt op wachtgeld. Ervan uitgaande dat er geen verplichtingen ontstaan bij alle drie de wethouders, maar bij één, nemen we € 100.000 op als risico.

Voorziening wethouderspensioenen (€ 180.000)

Vanwege het stijgen van de rekenrente is er vorig jaar € 600.000 vrijgevallen uit de voorziening wethouderspensioenen. Het risico bestaat dat als de rekenrente daalt, we ten laste van de algemene middelen weer moeten bijstorten. Vanwege de actuele renteontwikkelingen wordt het risico momenteel laag ingeschat. We nemen een risico op van € 180.000 (30% van € 600.000).

Hogere kosten aanbestedingen (€ 175.000)

Door marktwerking en wisselende vraag en aanbod is op voorhand niet in alle gevallen goed in te schatten wat de kosten bij aanbestedingen worden. Hierdoor ontstaat het risico dat kosten hoger uitvallen dan vooraf is ingeschat. Bij kredieten gaat het dan om hogere structurele kapitaallasten. Bij de dienstverlening gaat het om hogere structurele bijdragen.

Schommelingen in de conjunctuur (€ 500.000)

Als gevolg van schommelingen in de conjunctuur kunnen zowel aan de kosten- als de opbrengstenkant onvoorziene nadelige incidentele effecten optreden.

Ratio weerstandsvermogen

In 2024 hebben wij een beschikbare weerstandscapaciteit van € 17.018.000. Uit het totaaloverzicht met de risico's blijkt dat we een weerstandscapaciteit nodig hebben van minimaal € 4.185.000. De ratio voor 2024 (excl. bestemmingsreserves) komt daarmee uit op 4,1.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{17.018}{4.185} = 4,1$$

Bij non-profit organisaties wordt vaak de volgende waarderings tabel gebruikt voor classificatie van het weerstandsvermogen:

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 – 1,4	Voldoende
D	0,8 – 1,0	Matig
E	0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Ons weerstandsvermogen wordt als 'uitstekend' geïnclassificeerd.

Indien we de bestemmingsreserves meenemen in de berekening van de ratio, komen we uit op een ratio van 4,3.

We streven binnen gemeente Haaksbergen een ratio van boven de 2,0 na. Om te voorkomen dat het weerstandsvermogen regelmatig moet worden aangevuld door fluctuaties in de beschikbare en/of benodigde weerstandscapaciteit, hanteren we een ondergrens 1,4. Bij een ratio van 1,4 bedraagt de weerstandscapaciteit 140% van de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit. Indien de ratio onder de 1,4 komt, wordt een voorstel aan de raad gedaan over de wijze waarop de ratio weer op het gewenste niveau van boven de 2,0 wordt gebracht.

Kengetallen

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing, in aanvulling op de ratio weerstandsvermogen, een verplichte set van vijf financiële kengetallen wordt opgenomen. De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen.

Bij het beoordelen van de hoogte en de ontwikkeling van de ratio's moet gekeken worden naar de samenhang tussen ratio's en ontwikkeling ervan in de tijd.

Overzicht kengetallen

Kengetallen	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto schuldquote	33%	59%	60%	60%	61%	58%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	28%	51%	55%	56%	56%	54%
Solvabiliteitsratio	23%	14%	22%	23%	21%	20%
Kengetal grondexploitatie	0%	1%	1%	1%	0%	0%
Kengetal structurele exploitatieruimte	8%	3,0%	3,1%	3,8%	-2,2%	-1,6%
Kengetal lokale lasten	113%	112%	109%	109%	109%	109%

Algeheel oordeel

Kengetal	oordeel	ontwikkeling
1. Netto schuldquote	voldoende	blijft voldoende
2. Solvabiliteit	matig	wordt redelijk in 2025
3. Grondexploitatie	voldoende	blijft voldoende
4. Structurele exploitatieruimte	voldoende	wordt onvoldoende in 2026
5. Lokale lasten	voldoende	blijft voldoende

Als we de ratio weerstandsvermogen en de bovenstaande kengetallen in samenhang beschouwen, constateren we dat we er momenteel redelijk goed voor staan, maar dat we er nog niet zijn. Met name de ontwikkeling van de structurele exploitatieruimte is zorgelijk.

Netto schuldquote

De hoogte van de schuld die een gemeente kan dragen, hangt af van de hoogte van de inkomsten. De VNG hanteert een norm van 100%. Dus wanneer de totale schuld lager is dan de jaaromzet, wordt dit als voldoende bestempeld. Tussen 100% en 130% is matig en een percentage boven de 130% is onvoldoende. Onze netto schuldquote is met 60% voldoende.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Van de langlopende leningen is voor een bedrag van ongeveer € 4.100.000 doorgeleend. Het betreft voornamelijk hypotheekleningen aan eigen medewerkers en doorgeleende gelden aan de Stichting Groot Scholtenhagen. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen komt uit op 55% en is volgens de gestelde norm voldoende.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio geeft de mate aan, waarmee de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Dit geeft inzicht in de mate, waarin onze gemeente in staat is op langere termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen, hoe gezonder we zijn.

Onze norm is een solvabiliteit van minimaal 20%. Dit wordt ook door de VNG geadviseerd. Een solvabiliteit kleiner dan 20% is onvoldoende, boven de 25% is voldoende. Onze solvabiliteit komt in 2024 uit op 22% en is daarmee matig.

Kengetal grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Het kengetal grondexploitatie komt uit op 1%. De norm is een ratio van maximaal 25%. Onze ratio is dus voldoende.

Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Wij hanteren de norm van 0,5% van het begrotingstotaal. Dit percentage sluit aan bij de norm die wordt gehanteerd voor artikel 12-gemeenten. Indien de structurele exploitatieruimte ligt tussen de 0% en 0,5% van het begrotingstotaal, wordt dit bestempeld als matig. Een ratio kleiner dan 0% is onvoldoende. Onze structurele exploitatieruimte komt in 2024 uit op 3,1% en is daarmee voldoende.

Lokale lasten

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk in onze gemeente zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. Wij hanteren de norm van maximaal 10% boven het landelijk gemiddelde. Wij komen voor de totale woonlasten in 2024 uit op 9% boven het landelijk gemiddelde (voldoende). In de paragraaf lokale heffingen vindt u verdere informatie over dit onderwerp.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemeen

Kapitaalgoederen zijn door de gemeente aangekochte en/of tot stand gebrachte objecten, waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt. In deze paragraaf zijn de volgende kapitaalgoederen opgenomen:

- openbare verlichting: straatverlichting, inclusief sfeerverlichting en dergelijke.
- wegen: alle verharding, inclusief bruggen en viaducten en dergelijke civieltechnische constructies.
- begraafplaatsen: onderhoud van twee begraafplaatsen.
- openbaar groen: plantsoenen, bomen, bossen en natuurterreinen.
- riolering: riolen, putten, drukriolen, etc.
- water: vijvers, duikers, brandkranen, sloten en wadi's.
- speelvoorzieningen: speelplekken, trapvelden en basketbalvelden.
- gebouwen: in eigendom van de gemeente zoals theater, gemeentehuis, sporthallen en gymzaal.
- buitenkunstwerken: kunstobjecten in eigendom van de gemeente.

Achterstanden in het onderhoud kunnen, naast kapitaalvernietiging (waardoor onvermijdelijk herstel op een later moment duurder wordt), in het ergste geval leiden tot onveilige situaties. Het is daarom zinvol op het gebied van het onderhoud van kapitaalgoederen effectief beleid te voeren. In de onderstaande tabellen is te zien welke (beleids)kaders voor de diverse kapitaalgoederen zijn vastgesteld en welke kosten geraamd zijn voor onderhoud van het betreffende kapitaalgoed.

Overzicht beleidsplannen voor begrotingsjaar 2024

Soort kapitaalgoed	Beleidskader	Vastgesteld	Looptijd t/m
Openbare verlichting	Beleidsplan Openbare Verlichting 2017-2026	2016	2026
Wegen	Beleidsplan Wegbeheer	2021	2025
Begraafplaatsen	Landelijk beleid	2021	2036
Groen	Groenvisie*	2012	2021
Riolering	Gemeentelijk Rioleringsplan 2017-2020*	2016	2020
Water	Waterplan	2004	2025
Speelvoorzieningen	Haaksbergen speelt verder*	2009	2022
Gebouwen	Vastgoedbeleid	2010	
Buitenkunstwerken	Kunstbeleid	2018	2021

- Tijdens het schrijven van deze begroting, was nieuw beleid nog in voorbereiding

Overzicht beheerplannen voor begrotingsjaar 2024

Beheerplannen	Door het college vastgesteld	Looptijd t/m	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud
Openbare verlichting	2016	2026	ja	ja
Wegen	2021	2025	ja	nee
Begraafplaatsen	-	-	-	ja
Openbaar groen (Groenvisie)	2012	2021	ja	ja
Riolering (GRP)	2016	2020	ja	nee
Water (Waterplan)	2004	2025	ja	nee
Speelvoorzieningen	2013	2022	ja	nee
Gebouwen (meerjarenonderhoudsplan)	2014	2024	ja	nee
Kunstwerken	2016	2019	ja	ja

Onderdeel	2023	2024	2025	2026
Openbare verlichting	270	278	290	302
Wegen	3.050	3.050	3.050	3.050
Begraafplaatsen	204	204	204	204
Openbaar groen	1.236	1.145	1.145	1.145
Riolering en water	2.931	2.995	3.045	3.016
Speelvoorzieningen	52	52	52	52
Gebouwen	575	476	476	476
Kunstwerken	33	33	33	33
Totaal	8.351	8.233	8.295	8.278

Bij het beheer van de openbare ruimte maakt de gemeente gebruik van het geautomatiseerd beheersysteem GBI (Geïntegreerd Beheer Informatiesysteem). De onderhoudswerkzaamheden van de verschillende disciplines worden in de uitvoering integraal afgestemd. Ook in 2024 wordt gewerkt aan het op orde brengen van de gegevens en het aansluiten op de basisregistratie, zodat we beschikken over een goede basis voor nieuwe onderhoudsbestekken.

Wegen

In de nota Beleidsplan Wegbeheer is ervoor gekozen binnen de gemeente verschillende onderhoudsniveaus te hanteren. In 2024 wordt het centrum op niveau A onderhouden, de woonwijken, de bedrijventerreinen en het buitengebied op niveau B. Alle asfaltverhardingen blijven op niveau B.

Om te zorgen dat onze wettelijke zorgplicht niet in gevaar komt, blijven we jaarlijks de onderhoudstoestand monitoren. Op basis van actuele inspecties wordt besloten of het beleid moet worden bijgesteld of dat getemporeerd moet worden.

Openbaar groen

In de Groenvisie is ervoor gekozen binnen de gemeente verschillende onderhoudsniveaus te hanteren. Vanaf 2020 geldt in het centrum niveau B en voor overige locaties niveau C. Dit leidt tot meer achterstallig onderhoud en uiteindelijk kapitaalvernietiging. Hoewel steeds meer inwoners plantsoenen van de gemeente adopteren, blijft het onderhoudsbudget krap. Om de biodiversiteit te bevorderen worden de grootste stukken gazon, die geen officieel trapveld of hondenloopgebied zijn, nog maar twee keer per jaar gemaaid. Voor de renovatie van plantsoenen is structureel budget in de begroting opgenomen, maar het budget is te krap om de totale behoefte aan groot onderhoud in te kunnen lopen.

Daarbij komt dat de droogte van de afgelopen jaren heeft gezorgd voor veel schade aan heestervakken en bomen. Een deel van het renovatiebudget wordt de komende jaren ingezet om deze droogteschade te bekostigen. Het inlopen van achterstallig onderhoud aan plantsoenen vergt hierdoor meer tijd.

Bij het beheer van bomen wordt volgens de principes van Strategisch Bomenbeheer gewerkt, waarbij het planmatig onderhoud van de bomen geoptimaliseerd wordt. Jaarlijks wordt 1/3 van ons bomenbestand periodiek gecontroleerd op veiligheid en onderhoudsbehoefte (BVO).

De verkoop van snippergroen wordt in 2024 voortgezet en zal inkomsten opleveren.

Begraafplaatsen

Om meer inkomsten en een betere kostendekking te realiseren is er beleid ontwikkeld voor de begraafplaatsen. Conform dit beleid bieden we meer keuzemogelijkheden voor begraven en asbestemming, waardoor onze begraafplaatsen aantrekkelijker worden. We voeren enkele investeringen uit. Zo is de natuurbegraafplaats najaar 2023 in gebruik genomen en wordt de huidige locatie voor asbestemming opgeknapt. Verder komen er mogelijkheden voor asbestemming op de oude begraafplaats aan de Enschedesestraat. Om de basis op orde te brengen is software aangeschaft voor onze gravenadministratie. Bij toekomstbestendig beheer hoort een actuele gravenadministratie, zodat we de

komende jaren inkomsten kunnen blijven genereren door het verlengen van grafrechten. Momenteel is er op het Waarveld een behoefte voor groot onderhoud aan de halfverharding op de drie in gebruik zijnde grafvelden.

Riolering

Mede door visuele inspecties van de riolering wordt de actuele onderhoudsbehoefte van het rioleringsstelsel bepaald en het onderhoudsprogramma eventueel bijgesteld. Het softwarepakket Rasmariant helpt bij het bepalen van de onderhoudsbehoefte. In 2024 werken we verder aan de optimalisatie van het systeem. Hiermee stemmen we de theorie en praktijk rond risico gestuurd beheer nog beter op elkaar af.

Speelvoorzieningen

In het Financieel Herstelplan 2020 is vanaf 2021 een structurele bezuiniging op speelvoorzieningen vastgesteld van € 20.000. De speelplaatsen zijn in goede staat van onderhoud en inspecties zijn en worden volgens de richtlijnen uitgevoerd. Voor vervanging is geen financiële ruimte; voldoet een speelvoorziening niet meer aan de (veiligheids)eisen, wordt deze verwijderd.

Gebouwen

Voor de gebouwen die wij in eigendom willen behouden, bekijken wij jaarlijks aan de hand van de meerjarenonderhoudsplanning welke onderhoudswerkzaamheden daadwerkelijk moeten worden uitgevoerd en welke kosten dit met zich meebrengt. Voor de gebouwen die wij willen afstoten, voeren wij alleen die onderhoudswerkzaamheden uit welke noodzakelijk zijn om het gebouw in stand te houden. Het onderhoud voor deze panden voeren wij dus niet uit conform een actuele meerjarenonderhoudsplanning. Groot onderhoud betalen we uit de voorziening groot onderhoud gemeentelijke panden. Voor dagelijks en contractonderhoud zijn bedragen geraamd in de begroting (vastgoedexploitatie).

Kunstwerken

De gemeente heeft het beheer en onderhoud van de eigen buitenkunstwerken in 2019 overgedragen aan de Stichting Beeldende Kunst Haaksbergen. De afspraken hierover staan in een zogeheten dienstverleningsovereenkomst.

Financiële consequenties

De kosten voor 2024 per kapitaalgoed zijn in bovenstaande overzichten weergegeven.

Paragraaf Financiering

Inleiding

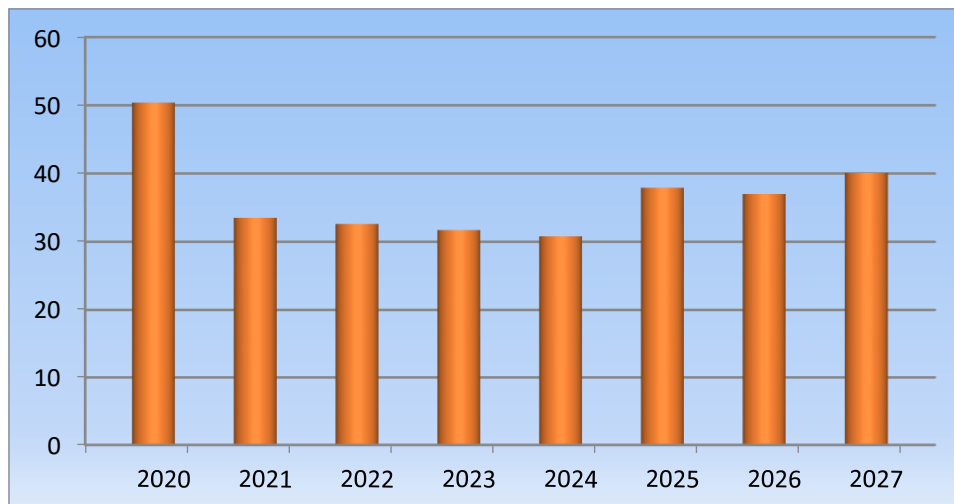
In deze paragraaf worden de kansen en risico's rond financiering in beeld gebracht. Er wordt gebruik gemaakt van de kaders die in de financiële verordening staan, gebaseerd op de Wet Fido (Financiering decentrale overheden).

Financiering en schuldpositie

In 2024 lossen we ongeveer € 4.900.000 af op onze langlopende leningen. Naar verwachting dienen we in 2024 nieuwe langlopende leningen aan te trekken van in totaal € 4.000.000. Per saldo neemt het totaal aan langlopende leningen dus af met € 900.000. Met de nieuwe lening worden met name de investeringen zoals die in de restant kredietenlijst staan vermeld (zie jaarrekening en bestuursrapportage), gefinancierd. We gaan ervan uit dat we de nieuw af te sluiten lening van € 4.000.000 tegen een rentepercentage van 3,5% kunnen afsluiten.

Ontwikkeling langlopende leningen 2017-2024 (stand per 31-12; bedragen * € 1.000.000)

2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
50,4	33,5	32,6	31,7	30,8	37,9	37	40,1

Overzicht leningenportefeuille

Lening nr.	Opmerkingen	looptijd	rente %	restantbedrag per 1-1-2024	rente	aflossing	restantbedrag per 31-12-2024
188		2026	4,21%	6.000.000	252.600	0	6.000.000
189		2036	4,80%	11.649.024	534.638	896.079	10.752.945
305		2028	1,22%	5.000.000	60.750	0	5.000.000
306		2029	0,62%	5.000.000	30.950	0	5.000.000
307		2024	-0,16%	4.000.000	-6.400	4.000.000	0
308	Nieuw af te sluiten		3,50%		140.000	0	4.000.000
Total rubriek a: geldleningen				31.649.024	1.012.538	4.896.079	30.752.945
174	Scholtenhagen	2041	5,55%	82.900	4.376	4.600	78.300
Totaal rubriek b: doorgesluisde geldleningen				82.900	4.376	4.600	78.300
Totaal alle geldleningen				31.731.924	1.016.914	4.900.679	30.831.245

Van de langlopende leningen is voor een bedrag van ongeveer € 4.100.000 doorgeleend. Het betreft voornamelijk hypotheekleningen aan eigen medewerkers.

Kredietenlijst

In onderstaand overzicht zijn alle nog niet geautoriseerde geplande investeringen voor de komende jaren opgenomen. We hebben tevens de jaarlijks terugkerende vervangingen in beeld gebracht. In de (meerjaren) begroting is rekening gehouden met de kapitaallasten van al deze geplande investeringen. In de Begroting 2024 worden de kredieten van de jaarschijf 2024 vastgesteld. Kredieten vanaf 2025 zijn alleen voor het meerjarenperspectief.

Kredietenlijst (bedragen x € 1.000)

Nr.	Overzicht nieuwe kredieten	2024	2025	2026	2027
a	Vervanging verouderde openbare verlichting	500	400	400	400
b	Krediet I&A	215	215	215	215
c	Kredieten riolering	430			
d	Vervanging fietsenstalling	50			
e	Nieuwbouw basisschool Buurse	150	2.109		
f	Renovatie basisschool Sint Bonifatius	25	80	1.740	
	Totaal	1.370	2.804	2.355	615

a. Vervanging verouderde openbare verlichting

Op basis van het areaalbestand (energie slurpende lampen) voor de openbare verlichting en de leeftijd van materialen moet er de komende 10 jaar geïnvesteerd worden in het vervangen van openbare verlichting. Met name de verouderde SOX verlichting (oranje kleur) dient vervangen te worden door energiezuinige ledverlichting.

b. Krediet I&A

Er wordt er een jaarlijks krediet van € 215.000 begroot voor de aanschaf van nieuwe hardware en software.

c. Kredieten riolering

Het betreft hier investeringen in de klimaatopgave en kleinschalig afkoppelen. Hiermee kunnen we meekoppelkansen met andere projecten blijven benutten en gebieden afkoppelen waar we regulier onderhoud uitvoeren. Zodra het krediet is afgewikkeld, wordt deze ten laste gebracht van de voorziening riolering. Dit krediet heeft dus geen invloed op het begrotingsaldo.

d. Vervanging fietsenstalling

Er is bij de aanpak van de oude N18 is geen rekening gehouden met (het vervangen van) de oude fietsenstallingen bij de bushalte ter hoogte van de Veldmaterstraat. Deze verkeert in slechte staat en bevat nog asbesthoudend materiaal. Een fietsenstalling zoals bij de nieuwe rotonde in de Hengelosestraat is gerealiseerd, is ook passend voor een veelgebruikte halte als deze.

e. Nieuwbouw basisschool Buurse

Er wordt uitgegaan van vervangende nieuwbouw als vrijstaand los gebouw of in combinatie met een multifunctionele accommodatie. Er is een voorbereidingskrediet nodig van € 150.000 voor een haalbaarheidsonderzoek, de planvorming en aanbesteding. In bovenstaande tabel hebben we het in december 2022 vastgestelde IHP opgenomen bedrag van € 2.259.000 verminderd met het voorbereidingskrediet als voorlopig bedrag opgenomen voor het jaar 2025. Dit bedrag is op basis van prijspeil 2023. Wij komen nog bij de raad terug voor de vaststelling van het krediet voor de nieuwbouw met een eventuele ophoging in verband met indexatie.

f. Renovatie basisschool Sint Bonifacius

In 2025 wordt gestart met grootschalige renovatie van Sint Bonifacius. De voorbereidingswerkzaamheden starten in 2024 met een haalbaarheidsonderzoek. In 2025 is een voorbereidingskrediet nodig van € 80.000 voor de planvorming en aanbesteding. In bovenstaande tabel hebben we het in december 2022 vastgestelde IHP opgenomen bedrag (€ 1.845.000) minus het voorbereidingskrediet als voorlopig bedrag opgenomen voor het jaar 2025. Dit bedrag is op basis van prijspeil 2023. Wij komen nog bij de raad terug voor de vaststelling van het krediet voor de renovatie met een eventuele ophoging in verband met indexatie.

Kasgeldlimiet

Als de inkomsten van de gemeente (vanuit de algemene uitkering en belastingen) niet gelijk lopen met de uitgaven, wordt er zogenaamd kort geld (kasgeldleningen) aangetrokken. Dit zijn geldleningen met een looptijd korter dan één jaar. De hoofdlijn van de financieringsstrategie is dat maximaal kortlopend wordt gefinancierd binnen de grenzen van de wet Financiering decentrale overheden (Fido). In de wet Fido is bepaald dat de gemeente gemiddeld maximaal 8,5% van het begrotingstotaal van de lasten aan kortlopende schulden mag hebben.

Ontwikkeling kasgeldlimiet

(bedragen x € 1.000)

Berekening kasgeldlimiet (x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
1. Begrotingstotaal	74.052	76.242	77.370	78.046
2. Vastgesteld percentage	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
3. Kasgeldlimiet (1. x 2.)	6.294	6.481	6.576	6.634

Renterisiconorm

Vanuit de wet Fido moeten we rapporteren over de renterisiconorm. Deze norm geeft een kader voor de spreiding van de looptijden in de leningenportefeuille. Volgens de renterisiconorm mag in elk jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal van de lasten geherfinancierd worden. Op die manier worden renterisico's op de vaste schulden over de jaren gespreid. Uit onderstaande tabel blijkt dat de norm in de jaren 2024 t/m 2027 niet wordt overschreden.

Ontwikkeling renterisiconorm en de ruimte in beeld

(bedragen x € 1.000)

Berekening renterisiconorm (x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
1. Begrotingstotaal	74.052	76.242	77.370	78.046
2. Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
3. Renterisiconorm (1. x 2.)	14.810	15.248	15.474	15.609
4. Herfinanciering bestaande leningen	4.000	900	6.900	900
5. Ruimte onder renterisiconorm (3.-4.)	10.810	14.348	8.574	14.709

Renteschema

Om inzicht te hebben in de renteberekening en de bepaling van het omslagpercentage is onderstaand renteschema opgenomen. Dit is overeenkomstig de BBV-regels.

Renteschema (bedragen *€ 1.000)			
a	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.017	
b	De externe rentebaten	-145	
	Totaal door te rekenen externe rente		872
c	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-48	
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
	Per saldo		-48
	Saldo door te rekenen externe rente		824
d1	Rente over eigen vermogen	0	
d2	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0	
	Per saldo		0
	De aan taakvelden toe te rekenen rente		824
e	Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente		824
f	Renteresultaat op het taakveld treasury		0

Als we de werkelijk toegerekende rente uit bovenstaand overzicht delen door het totaal aan investeringen per 1 januari 2024 komen we op een omslagpercentage van 1,82%.

$$\frac{\text{€ } 824.000}{\text{€ } 45.179.000} \times 100\% = 1,82\%$$

Onze gemeente heeft geen renteresultaat begroot.

Rentevisie

De gemiddelde verwachting van vijf banken is dat de rente eind 2023 en in 2024 met ongeveer 0,5% gaat stijgen. Haaksbergen dient eind 2023 of begin 2024 waarschijnlijk een lening af te sluiten van ongeveer € 4.000.000. Omdat niet zeker is of de lening van € 4.000.000 daadwerkelijk in 2024 nodig is, wordt deze ook nog niet vastgelegd. Dit hangt af van de voortgang in de investeringen, zoals de (ver-)bouw van drie basisscholen.

Risicobeheer

Onder financiële risico's worden zowel rente-, krediet-, liquiditeiten- als koersrisico's verstaan. Een belangrijke eis uit de wet Fido is dat de uitvoering van de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en dat het beheer prudent (verstandig) dient te zijn. Om de risico's te beperken, hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Wij bezitten aandelenpakketten uitsluitend in het kader van de publieke taak.
- Er wordt zeer terughoudend omgegaan met het verstrekken van leningen. Er is momenteel alleen een lening verstrekt aan Stichting Groot Scholtenhagen.
- Sinds 2009 is het verstrekken van geldleningen aan medewerkers niet meer toegestaan. De portefeuille met hypotheekleningen voor medewerkers wordt daarom steeds kleiner.
- Met garanties wordt terughoudend omgegaan. Alleen instellingen met een maatschappelijk nut kunnen in aanmerking komen voor een garantstelling. Vaak zijn dit sportverenigingen die een grote investering doen in een sportveld of gebouw. De risico's die hieruit voortvloeien, zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen.
- Wij nemen een achtervangpositie in bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) voor verstrekte leningen aan corporaties. De risico's hiervan zijn ingeschat op nihil aangezien er momenteel geen aanwijzingen zijn dat het WSW niet aan haar garantieverplichtingen kan voldoen en de gemeente aanspreekt op haar achtervangpositie.

- Wij maken geen gebruik van derivaten.

Aandelen

Wij hebben van een aantal nutsbedrijven aandelen in bezit. Deze zijn uit hoofde van de publieke taak aangetrokken. De aandelen zijn tegen de aankoopprijs gewaardeerd, in overeenstemming met de BBV. De geschatte marktwaarde is het totale eigen vermogen van een bedrijf/het totaal aantal uitstaande aandelen x het aantal aandelen dat wij bezitten.

Aankoopwaarde en de geschatte marktwaarde van onze aandelen (bedragen in €)

Aandeel	Aankoopwaarde	Geschatte marktwaarde
BNG	81.585	1.900.000
Twence	0	4.600.000
Crematoria Twente	0	300.000
Enexis	2.665	827.000
Twente Milieu	561.000	561.000

EMU-saldo

Onderstaande tabel is een uitvloeisel van het bestuurlijk akkoord "Beheersen EMU-saldo lokale overheid", waarbij is afgesproken dat elke gemeente onderstaande tabel dient op te nemen in de begroting.

(bedragen x € 1.000)

Nr.	Berekening EMU-saldo / liquiditeitsprognose	2023	2024	2025
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	1.431	506	2.269
2	-/- Mutatie (im)materiële vaste activa	3.621	12.004	3.924
3	+/+ Mutatie voorzieningen	-689	-967	-758
4	-/- Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	86	-5.373	-413
5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	-2.966	-7.092	-1.999

Paragraaf Bedrijfsvoering

In deze paragraaf geven we inzicht in de bedrijfsvoering van onze gemeentelijke organisatie. Hier worden alle relevante activiteiten genoemd aangaande de going concern van de bedrijfsvoering en de bedrijfsvoeringsprojecten. Projecten die onderdeel zijn van het meerjarig programma "Haaksbergen Ster(ke) in Ontwikkeling" zijn opgenomen in het centrale thema "Haaksbergen Ster(ke) in Ontwikkeling" en zijn in deze paragraaf niet opnieuw opgenomen.

Personeel & Organisatie

Wat willen we bereiken?

We willen als gemeente Haaksbergen een aantrekkelijke werkgever zijn voor onze medewerkers. Nu en in de toekomst. De gemeente Haaksbergen is een lerende organisatie. We zorgen voor een prettige en gezonde werkomgeving. We willen een werkgever zijn die inzet op talentontwikkeling. We hebben het hierbij ook over aandacht voor onze medewerkers. We vinden het belangrijk dat we talent aantrekken, behouden, waarderen en ontwikkelen.

We willen een toekomstbestendige, flexibele en vitale organisatie zijn. Dit betekent dat we binnen P&O werken aan een sterke basis. We versterken onze processen. Flexwerken en integrale samenwerking wordt steeds belangrijker. Het programma "Haaksbergen Ster(ke) in ontwikkeling" is de basis voor P&O-beleid. Binnen dit programma worden sturingsinstrumenten ontwikkeld, die bijdragen aan een toekomstbestendige en flexibele organisatie waarin medewerkers duurzaam inzetbaar zijn.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

De uitkomsten van het terugkerende medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) bieden een basis voor ons P&O-beleid. We hebben het hierbij over verdere verbetering en versterking van de interne organisatie. Het biedt inzichten in wat goed en beter kan en hoe de organisatie zich door kan blijven ontwikkelen en wat medewerkers nodig hebben.

We sturen bij in-, door- en uitstroom van medewerkers, zodat de 'juiste medewerker op de juiste plek' zit. Er is sprake van continuïteit qua beleid en personeel, er zijn evenwichtige teams ten aanzien van leeftijd, kennis en kunde. Dit valt onder het project een Leven Lang Ontwikkelen, dat is opgenomen in het programma "Haaksbergen Ster(ke) in Ontwikkeling".

We gaan een strategisch arbeidsmarktbeleid ontwikkelen om de uitdagingen van de arbeidsmarktcrisis het hoofd te bieden. Arbeidsmarktcommunicatie is hier een onderdeel van. We zoeken hierbij een actieve samenwerking met onze regionale samenwerkingspartners. De informatie uit het MTO over waarom medewerkers graag werken bij de gemeente Haaksbergen kunnen we gebruiken als basis voor ons arbeidsmarktbeleid. We zetten in op de onboarding van medewerkers. De medewerkers die worden aangetrokken worden op een goede manier ontvangen en geïnformeerd vanuit onze organisatie.

Wij voeren een uniforme gesprekkencyclus in om inzicht te krijgen in talenten, motivatie en ambities van medewerkers in relatie tot de organisatiedoelstellingen. Dit is geborgd binnen het project een Leven Lang Ontwikkelen binnen het programma "Haaksbergen Ster(ke) in Ontwikkeling".

Integriteit wordt als thema binnen de teams behandeld.

We voeren het verzuimbeleid verder uit, waarbij we inzetten op het eigen regie model en het gedragsmodel. Hierbij dragen we gezamenlijk verantwoordelijkheid voor de vitaliteit

en gezondheid van onze medewerkers met als beoogd effect het ziekteverzuim te minimaliseren.

We dragen zorg voor een (fysiek) veilige en gezonde werkomgeving voor alle medewerkers. Er is aandacht voor arbo-zaken en sociale veiligheid. Het werkplekkenbeleid gaan wij in 2024 uitvoeren. Dit beleidsplan is inclusief het beleid over flexibel en hybride werken en zal bijdragen aan een arbo-technisch verantwoorde fysieke en online omgeving, passend bij goed werkgeverschap.

Formatie	Formatiehuis	Bezetting
Formatie per 1-1-2023	147,8	120,5
Formatie per 1-1-2024	149,7	122,2*

* peildatum 1 augustus 2023

Personeelskosten

(bedragen x € 1.000)

Loonkosten	Begroot 2023	Begroot 2023 na wijzigingen	Mutatie 2023	Begroot 2024
1. Loonkosten formatie (incl. vacatures)	11.729	13.042	679	13.721
2. Loonkosten bovenformatieve medewerkers	257	257	-185	72
3. Inhuur (boven formatie)	328	442	-135	307
4. Detachering	-65	-65	-45	-20
5. Voormalig personeel	130	130	-10	120
Totaal	12.379	13.806	394	14.200

Prestatie-indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Stand Haaksbergen 2^e half jaar 2023	Gemiddelde van de referentie gemeenten	Gestelde norm
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	6,0	-	*
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	4,9	-	*
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	342	-	*
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	18,5 %	17 %	*
Overhead	% van totale lasten	16 %	32%	*

* Voor veel van de indicatoren geldt dat de raad de norm, die wordt nagestreefd, nog niet heeft vastgesteld. Aan het thema normering van prestatie-indicatoren wordt binnen het programma "Haaksbergen Ster(ke) in ontwikkeling" aandacht geschonken.

Informatiemanagement

Zie centrale thema met het programma "Haaksbergen Sterker in ontwikkeling" ([link](#)).

Automatisering

Zie paragraaf verbonden partijen met IT samenwerking gemeente Hengelo ([link](#)).

Privacy en AVG-wetgeving

Privacy gaat erover dat mensen regie houden over hun gegevens: weten welke organisatie welke gegevens verzamelt, wat daarmee gebeurt, hoe lang ze worden bewaard en of ze goed beveiligd zijn. In een digitale samenleving als de onze is de bescherming van persoonsgegevens essentieel. De gemeente heeft hierin een bijzondere positie, omdat zij over veel gevoelige persoonsgegevens beschikt. Zowel inwoners als bedrijven moeten erop kunnen vertrouwen, dat die informatie bij de gemeente in goede handen is.

Uitgangspunt daarbij is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Dit is een Europese verordening, die aansluit op het digitale tijdperk waarin we leven. De verordening geeft betrokkenen meer rechten en organisaties, zoals gemeenten, meer verantwoordelijkheid om zorgvuldig met (digitale) persoonsgegevens om te gaan. En betrokkenen daarover goed te informeren. Daarnaast kennen we in dit verband de Wet politiegegevens (Wpg), die eveneens een Europese basis heeft. Vanaf 2019 geldt de Wpg ook voor onze buitengewone opsporingsambtenaren. Veel verplichtingen zijn vergelijkbaar met de AVG, maar kennen soms net een iets andere uitwerking.

In de afgelopen jaren zijn al verschillende stappen gezet op dit gebied. De praktische vertaling van AVG en Wpg in concrete procedures en werkinstructies had daarbij onze specifieke aandacht. Ook het komende jaar blijven wij werken aan een verdere doorontwikkeling op dit vlak. In de Begroting 2024 zijn daar aanvullende middelen voor opgenomen; onder andere voor de aanstelling van een privacy officer (PO) naast de al bestaande functionaris gegevensbescherming (FG). Op die wijze komt er een duidelijke functiescheiding tussen ondersteuning en advies enerzijds (PO) en toezicht en controle op de naleving anderzijds (FG).

Informatieveiligheid

In 2024 wordt de nieuwe NIS-richtlijn (NIS = Netwerk- en Informatiesystemen) van toepassing op de gemeente. De NIS2 regeling betekent een wettelijke zorgplicht voor informatieveiligheid. Ook komt er een wettelijke meldplicht. De gemeente wordt verplicht meer maatregelen te nemen om cyberbeveiligingsrisico's te beheersen. Informatieveiligheid is en blijft veel aandacht vragen.

We investeren in de belangrijke menselijke factor om de kans op incidenten te reduceren. De implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) wordt gecontinueerd. Via de "éénduidige normatiek single information audit" (ENSIA) leggen we jaarlijks verantwoording af over de status van Informatieveiligheid aan de wettelijke toezichthouders en de raad. Een externe auditor checkt daartoe de zelfevaluatievragenlijst en collegeverklaring en stelt een Assurance Verklaring op.

Inkoop en aanbesteding en contract management

Wat willen we bereiken?

Op de juiste wijze inkopen en aanbesteden is voor ons als gemeente Haaksbergen van groot belang. Zichtbare verbetering van de kwaliteit van ons inkoopproces is wat wij willen bereiken. Zodat er rechtmatig en doelmatig ingekocht wordt en gemeenschapsgelden op controleerbare en verantwoorde wijze worden aangewend en besteed.

Waar mogelijk hebben wij bij aanbestedingstrajecten aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). Inkoop is een effectief instrument om maatschappelijke impact te maken. Hiermee leveren we een bijdrage aan de ambities op het thema duurzaamheid, waaronder klimaat, circulair, milieu en social return. Waar mogelijk zetten wij bij inkopen en het aangaan van contracten in op innovatie. Bij gelijke geschiktheid kopen wij in bij lokale en regionale ondernemers.

Om dit optimaal te kunnen uitvoeren is het belangrijk dat organisatiebreed het inkoopproces geoptimaliseerd wordt en het contractbeheer en contractmanagement gecentraliseerd.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We gaan de huidige inkooptrajecten in kaart te brengen en door middel van een verbeterplan onze inkoopprocessen optimaliseren. Het inkoopstartformulier wordt herzien en we gaan naar uniforme vastlegging met eventuele ondersteuning van een contractmanagementapplicatie. We starten hiervoor een project met als doel het contractbeheer te centraliseren. Wij kijken daarbij integraal naar het gehele inkoopproces en het onderliggende contractmanagement.

Paragraaf Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie, waarin de gemeente Haaksbergen een bestuurlijk en financieel belang heeft.

De vastgestelde Nota Verbonden Partijen Haaksbergen 2016, inclusief addendum, bevat het beleidskader en legt de basis voor verdere verbetering van de sturing en control van verbonden partijen in het algemeen en het verhelderen van de overwegingen die wij maken bij sturing, beheer, verantwoording en toezicht op verbonden partijen, kortom de governance.

Onderstaand een overzicht van de verbonden partijen. In dit overzicht geven we aan welke rechtsvorm, zeggenschap, openbaar belang of welk doel er mee gemoeid is. Ook is, indien dat aan de orde is, melding gemaakt van (financiële) risico's voor de gemeente als deelnemer. Daar waar van toepassing vermelden we het aandelenpercentage. Dit percentage geeft tevens een beeld van eventuele financiële risico's, dat nooit meer kan zijn dan het aandelenpercentage.

Hoewel geen verbonden partij in de letterlijke betekenis van de definitie uit het BBV, zijn in dit overzicht enkele andersoortige samenwerkingsverbanden opgenomen.

Kengetallen van de verbonden partijen zijn opgenomen in tabellen. Het gaat om het verwachte eigen en vreemd vermogen en het verwachte resultaat van de verbonden partijen over het begrotingsjaar 2024. Uiteraard betreffen het gegevens voor zover deze nu bekend zijn. Daarnaast is een tabel opgenomen met het belang en de bijdragen die in 2023 aan verbonden partijen worden gedaan en voor 2024 staan begroot.

De verbonden partijen komen in deze begroting in meerdere programma's voor. De beleidsontwikkelingen en hoe de verbonden partij bijdraagt aan de te bereiken doelen zijn in de diverse programma's opgenomen. Eventueel relevante risico's zijn vermeld in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Gemeenschappelijke regelingen

Verbonden partij	Vorm/zeggenschap	Openbaar belang/doel (incl. eventuele veranderingen)
Gemeenschappelijke Regeling SamenTwente <i>Enschede</i>	Gemeenschappelijke Regeling van de 14 Twentse gemeenten 1 lid AB (+ plv)	Het doel van de gemeenschappelijke regeling Samen Twente is het in zijn rechtsgebied bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van en zorg verlenen aan de bevolking of specifieke groepen daarvan. Daarvoor worden de belangen behartigd op het gebied van Publieke gezondheid, onder de naam GGD Twente; Jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning, onder de naam Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT) en Advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling, onder de naam Veilig Thuis Twente (VTT). In Samen Twente zijn ook de vrijwillige samenwerkingen (coalities): Twentse Koers, Samen14 en Kennispunt Twente ondergebracht. De GR Samen Twente is op 8 juli 2021 van start gegaan en op 2 maart 2022 is de naam Samen Twente geïntroduceerd.
Financiële risico's	In de basis niet meer dan wettelijke verplichtingen. De bedrijfsrisico's worden grotendeels afgedekt door middel van procedures en verzekeringen. Als gevolg van de ontwikkelingen op het gebied van inkoop van Wmo de Jeugd-	

Verbonden partij	Vorm/zeggenschap	Openbaar belang/doel (incl. eventuele veranderingen)
		maatwerkvoorzieningen en op ontwikkelingen in landelijk beleid, kan door de GR Samen Twente meer beroep worden gedaan op gemeenten om inzet van menskracht te leveren. Sinds 2023 geldt de afspraak dat de inzet van menskracht naar rato wordt verdeeld over de gemeenten. Wanneer de gemeente Haaksbergen geen menskracht kan leveren, kan dit tot extra kosten leiden.
Veiligheidsregio Twente <i>Enschede</i>	Gemeenschappelijke regeling tussen de 14 Twentse gemeenten Burgemeester lid AB	De wet Veiligheidsregio, Wet geneeskundige hulpverlening en Wet rampen en zware ongevallen schrijven deze gemeenschappelijke regeling voor. Doel: op basis van de Wet veiligheidsregio's (Wvr) bereidt de VRT zich voor op zware ongevallen, branden, rampen en crises. De VRT inventariseert de risico's en heeft een adviserende taak over deze risico's. Wanneer er een brand, ongeval, ramp of crisis optreedt, beschikt de VRT over de middelen om professioneel en slagvaardig te kunnen optreden. Veiligheidsregio Twente heeft primair tot doel de taken uit de Wet Veiligheidsregio's uit te voeren.
Financiële risico's		De gemeentelijke bijdrage wordt in 2024 niet verhoogd ten opzichte van 2023, met uitzondering van de indexatie.
Stadsbank Oost Nederland <i>Enschede</i>	Gemeenschappelijke regeling met 20 andere gemeenten Lid AB	Op maatschappelijk en zakelijk verantwoorde wijze voorzien in behoefte van geldkredieten, regelen van problematische schulden van personen die in financiële moeilijkheden zijn geraakt, budgetbeheer voeren en voorlichting en advisering over al deze aangelegenheden. Daarnaast voert de SON beschermingsbewind uit en maken zij verzoekschriften Wsnp (Wet schuldsanering natuurlijke personen). De begroting van de stadsbank voor 2024 is gebaseerd op de vernieuwde strategie "Samen lossen we schulden op", bekrachtigt door het Algemeen Bestuur in november 2022. Het toekomstprofiel van de Stadsbank is een klant- en resultaatgerichte expertise organisatie, in optimale verbinding met en faciliterend naar gemeenten en hun regie op het sociaal domein. Samen met gemeenten vergroot de Stadsbank daarmee de impact van de dienstverlening van de Stadsbank in het gemeentelijk sociaal domein. De vernieuwde strategie is vertaald in een meer klant- en resultaatgerichte dienstverlening (klantreis), die in 2023, met bijbehorende financiering, is ingezet. Met deze begroting wordt ook het aangepaste en toekomstbestendige bekostigingsmodel geïmplementeerd. Een model dat zoals voorheen is gebaseerd op solidariteit, gemeenschappelijkheid en flexibiliteit, maar met meer voorspelbaarheid, minder productdifferentiatie en meer ruimte voor ontwikkeling.
Financiële risico's		Volumebeleid gemeenten: indien gemeenten besluiten tot een ingrijpende beperking van het gebruik van diensten van de Stadsbank, heeft dit mogelijk consequenties voor de inkomsten van de bank. De bank kan namelijk niet haar bedrijfsvoering ingrijpend aanpassen. Een substantiële daling van meer dan

Verbonden partij	Vorm/zeggenschap	Openbaar belang/doel (incl. eventuele veranderingen)
	20% heeft een negatief gevolg voor de resultaten en brengt een herschikking van de formatie met zich mee.	
Gemeentelijk Belasting Kantoor Twente <i>Hengelo</i>	Gemeenschappelijke regeling met Hengelo, Enschede, Borne, Losser, Almelo, Oldenzaal en Twenterand <hr/> 1 bestuurder lid AB Lid DB (positie delen met Borne, Oldenzaal en Losser)	Het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen en de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken.
Financiële risico's	Het GBT heeft geen buffers om grote financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Eventuele tegenvallers worden naar rato verdeeld over de gemeenten. Uit de risicoanalyse blijkt dat de financiële risico's beperkt zijn.	
Openbaar Lichaam Crematoria Twente / Crematoria Twente-Oost Nederland BV <i>Enschede</i>	Gemeenschappelijke regeling van 13 gemeenten met een Besloten Vennootschap als onderdeel <hr/> Lid AB	Gemeenschappelijke regeling, met openbaar lichaam gevestigd te Enschede. Instandhouden en exploiteren van crematoria in Enschede, Almelo, Borne en Oldenzaal. Er is een aparte BV opgericht om dividenduitkering mogelijk te maken. De volgende uitgangspunten zijn bij de samenstelling van de Begroting 2024 in aanmerking genomen: prijsstijgingen voor door derden te leveren goederen en/of diensten van 12,7% (incl. correctie voorgaande jaren). Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Resultaten uit deelnemingen worden als bate opgenomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt. De Begroting 2024 sluit met een voordelig saldo van € 360.105.
Financiële risico's	De bedrijfsrisico's zijn grotendeels afgedekt door procedures en verzekeringen.	
Omgevingsdienst Twente (ODT)	Gemeenschappelijke Regeling met de 14 Twentse gemeenten en de provincie Overijssel <hr/> Lid AB (+ plv)	Uitvoering van de, op grond van artikel 5.4, eerste lid en 5.5 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, verplichte basistaken. Het betreft in hoofdzaak de activiteiten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden moet voldaan worden aan vastgestelde normen (de kwaliteitscriteria 2.1.). De begroting voor 2024 is opgesteld met inachtneming van de Herijking Financiering ODT. Dat wil zeggen dat de begroting is opgesteld, aan de hand van het aantal benodigde (productieve) uren per deelnemer, gebaseerd op de regionaal vastgestelde ambities omtrent de VTH samenwerking. Er wordt uitgegaan van één integraal uurtarief waarbij het totaal van de exploitatiebegroting

Verbonden partij	Vorm/zeggenschap	Openbaar belang/doel (incl. eventuele veranderingen)
		wordt gedeeld door het totaal aantal productieve uren uit de Herijking Financiering ODT. Op basis van de door de ODT daadwerkelijk gemaakte uren wordt aan het einde van het jaar per deelnemer afgerekend. Na deze individuele afrekening vindt bij overschotten of tekorten nog een collectieve afrekening plaats op basis van het percentage van de deelnemersbijdrage. Bij het financieel vertalen van producten en uren wordt uitgegaan van een productiviteit van 1360 uur per fte op jaarbasis. Ten gevolge van de herijking stijgt de bijdrage van Haaksbergen de komende jaren substantieel (€ 636.463 na 2e wijziging Begroting 2023 tot € 1017.000 meerjarenraming 2027).
Financiële risico's	Het financiële risico is gering.	
Euregio <i>Enschede/Gronau</i>	Samenwerkingsverband van 104 Duitse en 26 Nederlandse gemeenten 2 leden raad AB Vertegenwoordiging is politiek gerelateerd. Burgemeester is voorzitter	Het stimuleren, ondersteunen en coördineren van regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar leden. De ambities zijn gericht op de doelstelling: een sterke deelregio, één verzorgingsgebied, geïntegreerd en krachtig woon- en werkgebied, waarin de grens niet langer een scheidende en belemmerende uitwerking heeft. Een belangrijke taak is het regionaal beheer van het EU-subsidieprogramma INTERREG.
Financiële risico's	N.v.t.	
Recreatieschap Twente <i>Enschede</i>	Gemeenschappelijke Regeling van de 14 Twentse gemeenten Lid Bestuur (+plv)	De gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Twente is een uitvoeringsorganisatie van en voor de 14 Twentse gemeenten. Zij zijn verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de recreatiegebieden en –voorzieningen in Twente en daarmee bevordert Recreatieschap Twente ook recreatie en toerisme in de regio. Wat zij doen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Exploitatie en (natuur) beheer van de recreatieparken Het Hulsbeek, Het Rutbeek en Het Lageveld). 2. Onderhoud ruim 400 km recreatieve Twentse fietspaden. 3. Ontwikkeling, beheer en onderhoud van ca. 11.000 km routenetwerken (wandeln netwerk, fietsnetwerk, mountainbikenetwerk, paardrijnetwerk, autonetwerk) met 153 ontvangstlocaties en informatielocaties. 4. Subsidieverlening aan Twente Marketing met bijbehorende beleidstaken op het gebied van vrijetijdseconomie in Twente (namens Twenteboard). <p>Het totale aandeel gemeentelijke bijdrage is in 2024 geraamd op € 3.900.000. Deze bijdrage is ten opzichte van de gewijzigde begroting 2023 gestegen met € 900.000. De grootste stijging (€ 400.000) wordt veroorzaakt door het toepassen van de loon- en prijscompensatie-spelregels van de Twentse gemeenten</p>

Verbonden partij	Vorm/zeggenschap	Openbaar belang/doel (incl. eventuele veranderingen)
		<p>voor verbonden partijen. Daarnaast stijgt de gemeentelijke bijdrage door:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het opnemen van rentelasten van de lening die is aangegaan ter financiering van de overgenomen activa van Samen Twente. 2. De inzet van een eigen externe accountant. 3. Lidmaatschappen van de werkgeversorganisatie Samenwerken Gemeentelijke Organisaties en Twentse Kracht. 4. De kosten voor investeringen horende bij de Visie Routenetwerken Twente voor het eerst in de begroting 2024 verwerkt. Dit veroorzaakt een stijging van circa € 400.000. <p>Voor Haaksbergen is de bijdrage in 2024 een totaalbedrag van € 150.865.</p>
Financiële risico's	Gering. De benodigde weerstandscapaciteit voor het Recreatieschap bedraagt afgerond in totaal € 152.000 en wordt bepaald door het inventariseren van risico's. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt afgerond € 150.000 en bestaat uit de algemene reserve en bestemmingsreserves.	

Vennootschappen en coöperaties

Verbonden partij	Vorm/zeggenschap	Openbaar belang/doel (incl. eventuele veranderingen)
<p>Twence Holding BV</p> <p><i>Hengelo</i></p>	<p>Besloten Vennootschap als onderdeel van een holding</p> <hr/> <p>Aandeelhouderschap</p> <p>Percentage aandelen: 3,77%</p>	<p>Het vanuit de zorgtaak van deelnemende overheden beheren en exploiteren van milieuvoorzieningen en het verlenen van diensten op het gebied van milieubeheersing in het algemeen en het bewerken en verwerken van huishoudelijk en bedrijfsafval in het bijzonder. Het produceren en leveren van (duurzame) energie en secundaire grondstoffen en daarmee bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente Haaksbergen.</p> <p>Recente ontwikkelingen: Twence en aandeelhouders hebben de door AVR afvalverwerking aangespannen bodemprocedure gewonnen. AVR is in hoger beroep te gaan.</p> <p>Twence blijft investeren in duurzame energie. Zij levert onder andere sinds kort warmte aan Grolsch en bouwt momenteel een CO² afvanginstallatie, die kan worden ingezet als grondstof voor de glastuinbouw.</p>
Financiële risico's	Bij tegenvallende bedrijfsresultaten valt ook de dividenduitkering lager uit.	
<p>Twente Milieu NV</p> <p><i>Hengelo</i></p>	<p>Naamloze Vennootschap</p> <hr/> <p>Aandeelhouderschap</p>	<p>Sinds 2018 voert Twente Milieu het onderhoud uit in de openbare ruimte. Sinds 2019 is Twente Milieu ook verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval. De gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Wierden en Haaksbergen zijn samen 100% aandeelhouder.</p>

Verbonden partij	Vorm/zeggenschap	Openbaar belang/doel (incl. eventuele veranderingen)
	Percentage aandelen: 6 %	
Financiële risico's	Twente Milieu kent een stabiele positieve meerjarenbegroting. Hierin wordt aangegeven dat de kans dat er zich financiële risico's zullen manifesteren als relatief klein moet worden betiteld. Mogelijk ontstaat er enige druk op de solvabiliteit. Voornamelijk een gevolg van de effecten van stijgende olieprijsen en in de toekomst mogelijk oplopende pensioenlasten als gevolg van de vergrijzing.	
Bank Nederlandse Gemeenten <i>'s-Gravenhage</i>	Naamloze Vennootschap Aandeelhouderschap Percentage aandelen: 0,065%	Bank van en voor overheden en instellingen die maatschappelijk belang behartigen. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Klanten van de BNG zijn overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en nut.
Financiële risico's	De financiële risico's die we lopen bij de BNG worden als nihil beschouwd.	
Enexis Holding NV <i>'s-Hertogenbosch</i>	Naamloze Vennootschap Aandeelhouderschap Percentage aandelen: 0,014%	Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. Het belang van deelneming is het behartigen van het publieke belang van een betrouwbaar en continu transport van nutsvoorziening tegen de laagst mogelijke prijs. Partijen: 6 provinciale en 130 gemeentelijke aandeelhouders.
Financiële risico's	De aandeelhouders lopen een zeer gering risico (een deel van) de boekwaarde van € 6,2 miljoen te moeten afwaarderen. Omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer en vanwege de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. is dit risico zeer gering. Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen wat 10% boven de wettelijke eis ligt.	

Stichtingen en verenigingen

Verbonden partij	Vorm/zeggenschap	Openbaar belang/doel (incl. eventuele veranderingen)
Groot Scholtenhagen <i>Haaksbergen</i>	Stichting Collegelid is voorzitter	Sport- en recreatiepark Groot Scholtenhagen is ontstaan dankzij een schenking door textielabrikant Jordaan van een gedeelte van zijn grondbezit aan de gemeenschap van Haaksbergen. Het dient bij te dragen aan de mogelijkheden tot ontspanning en recreatie voor de bevolking van Haaksbergen. De Stichting Groot Scholtenhagen is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van het gehele sport- en recreatiepark, dat onder meer bestaat uit sportvelden, fiets- en

Verbonden partij	Vorm/zeggenschap	Openbaar belang/doel (incl. eventuele veranderingen)
		wandelpaden, park- en bosplantsoenen, kinderboerderij en monumenten. De stichting draagt op deze wijze bij aan de realisatie van beleidsdoelen op verschillende beleidsterreinen zoals sport, kunst en cultuur en recreatie en toerisme.
Financiële risico's	Het park is met een legaat aan de gemeente geschonken. Voor het beheer daarvan is de Stichting Groot Scholtenhagen opgericht. Als de leden van de stichting stoppen en de stichting het beheer niet meer op zorgvuldige wijze kan uitvoeren, valt de verantwoordelijkheid voor het beheer terug naar de gemeente.	
Stichting Wsw Haaksbergen	Stichting Gemeente-secretaris is bestuurslid	Doelstelling: het namens de gemeente Haaksbergen bieden van formeel werkgeverschap aan werknemers (artikel 2, eerste lid van de Wet sociale werkvoorziening - de Wsw-medewerkers) die in de gemeente Haaksbergen wonen en voorheen werkzaam waren bij Wsw-bedrijf Hameland. Het formeel werkgeverschap wordt ook geboden voor een aantal Wsw-medewerkers, niet woonachtig in Haaksbergen en destijds werkzaam bij het Wsw-bedrijf Hameland. Reden: evenwichtige verdeling onder deelnemers aan de GR Hameland in het kader van de ontmanteling. Voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening is een overeenkomst met een door de gemeente aangewezen SW-bedrijf (SWB te Hengelo) gesloten.
Financiële risico's	N.v.t.	

Overige regelingen/samenwerkingsverbanden

Verbonden partij	Vorm/zeggenschap	Openbaar belang/doel (incl. eventuele veranderingen)
Gemeenschappelijke regeling samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo	Gemeenschappelijke regeling met Borne en Hengelo, waarbij Hengelo als centrumgemeente is aangewezen Tweewekelijks een pfo Hengelo/ Haaksbergen Eens per kwartaal een bestuurlijk overleg met de bestuurders van de deelnemende gemeenten	Namens de colleges van Borne en Haaksbergen is de als centrumgemeente aangewezen gemeente Hengelo de Uitvoeringsorganisatie van de bevoegdheden van de Participatiewet en aanverwante wetten en regelgeving, met uitzondering van de (beleidsmatige) bevoegdheden. Laatstgenoemde bevoegdheden blijven aan de afzonderlijke raden en colleges. De omschrijving van de uitvoeringsbevoegdheden is opgenomen in vastgestelde Mandaatbesluiten samenwerking sociale zaken Borne en Hengelo en Haaksbergen en Hengelo. Exacte omschrijving werkzaamheden die de centrumgemeente Hengelo voor Haaksbergen uitvoert zijn omschreven in de vastgestelde Dienstverleningsovereenkomst Hengelo – Haaksbergen.
Financiële risico's	De uitvoeringsorganisatie rapporteert tweemaandelijks over de resultaten en geeft een prognose over de bestandsontwikkeling. Elk kwartaal vindt er	

Verbonden partij	Vorm/zeggenschap	Openbaar belang/doel (incl. eventuele veranderingen)
	bestuurlijk overleg plaats over beleid en uitvoering. Toename van het aantal bijstandsgerechtigden is een risico dat financiële gevolgen heeft.	
Centrumgemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo	Gemeenschappelijke regeling met Hengelo, Oldenzaal en het openbaar lichaam SWB Midden Twente, waarbij Hengelo als centrumgemeente is aangewezen	In 2022 is Haaksbergen met centrumgemeente Hengelo en mede-deelnemers Oldenzaal en SWB Midden-Twente een samenwerking aangegaan, waarbij het beheer van ICT bij de gemeente Hengelo is ondergebracht. In het najaar van 2022 heeft de "live-gang" plaatsgevonden. De beleidsbepalende bevoegdheden en het recht om financiële kaders te stellen berusten bij de individuele deelnemers.
Financiële risico's	Met de ICT-transitie naar de gemeente Hengelo is de kans op een groot cyberincident gereduceerd. De aansprakelijkheid van partijen jegens elkaar voor schade is per kalenderjaar beperkt tot maximaal 50 % van het bedrag van de jaarlijks te betalen vergoeding voor te verrichten werkzaamheden. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de begroting 2023 hebben we de uitval op applicaties in verband met een cyberaanval op € 400.000 gezet (financieel gevolg € 4.000.000 x incidentie 10%). Jaarlijks worden de structurele kosten voor de samenwerking geïndiceerd op basis van de IMOC (prijs overheidsconsumptie, netto materieel).	
Bestuursovereenkomst Sociaal Economische Structuurversterking (BOK – SES)	Bestuursovereenkomst tussen de Twentse gemeenten m.u.v. Twenterand Bestuurlijk overleg Vertegenwoordiging in Stg. Twenteboard is getrapd. Haaksbergen in cluster met Borne, Hengelo en Hof van Twente	Deze bestuursovereenkomst beschrijft de samenwerking tussen de Twentse gemeenten voor het versterken, verbreden en uitzetten van een gezamenlijke koers van en voor de sociaal economische structuur van Twente. In het bestuurlijk overleg wordt gezamenlijk de inbreng in het bestuur van de Stichting Twenteboard voorbereid, afgestemd en teruggekoppeld. Daarnaast wordt overleg gevoerd en afgestemd over het lobbyen van de gemeenten bij provincie, Rijk, Europese Unie en andere (semi)overheden en haar organisaties ten behoeve van de sociaal economische structuurversterking en andere door het bestuurlijk overleg gekozen onderwerpen.
Financiële risico's	In de overeenkomst is vastgelegd dat bij de start van de bestuursovereenkomst t/m het jaar 2022 elke gemeente een bedrag van € 9,01 per inwoner per jaar beschikbaar stelt. Met dit bedrag wordt mede in de kosten van de Twente Board Development (personeel, huisvesting, materieel etc.) voorzien. In het MJP zijn voor de jaren daarna middelen gereserveerd. De afspraak is verder dat gemeenten zich ten opzichte van elkaar verbinden om zich in te spannen de besluiten die over de financiële inbreng worden gemaakt na te komen.	

bedragen x €1.000

Kengetallen verbonden partijen

Naam verbonden partij	Eigen Vermogen 01-01-2024	Vreemd Vermogen 01-01-2024	Eigen Vermogen 31-12-2024	Vreemd Vermogen 31-12-2024	Verwacht resultaat 2024
Samen Twente	4.774	16.219	4.729	13.999	0
Recreatieschap Twente	740	3.486	871	3.805	0
Veiligheidsregio Twente	463	69.122	55	82.076	0
Stadsbank Oost Nederland	892	14.591	1.290	5.492	0
Gemeentelijk Belasting Kantoor Twente	668	8.126	692	8.199	0
Openbaar Lichaam Crematoria Twente	1.611	0	1.611	0	360
Euregio	2.442	1.471	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Twence Holding BV	176.054	11.928	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Twente Milieu NV	12.660	15.678	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Bank Nederlandse Gemeenten	4.590.000	123.728.000	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Enexis NV	5.263.000	5.517.000	n.n.b.	n.n.b.	15.000
Stichting Groot Scholtenhagen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Stichting WSW	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Omgevingsdienst Twente (ODT)	1.089	715	1.089	824	0

bedragen x
€1.000

Bijdragen aan verbonden partijen

Naam verbonden partij	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Samen Twente	n.v.t.	1.248	1.283
Recreatieschap Twente	n.v.t.	114	151
Veiligheidsregio Twente	1.661	1.712	1.847
Stadsbank Oost Nederland	138	147	160
Gemeentelijk Belasting Kantoor (GBT)	588	594	657
Euregio	7	7	7
Stichting Groot Scholtenhagen	306	401	342
Omgevingsdienst Twente (ODT)	496	636	905
Totaal	3.196	3.611	4.069

Paragraaf Grondbeleid

Algemeen

De basis voor het gemeentelijk grondbeleid is omschreven in de "Nota Grondbeleid 2012" en de nota "Grondprijnsbeleid gemeente Haaksbergen".

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) provincies en gemeenten staat benoemd welke gegevens vermeld moeten worden in de paragraaf grondbeleid.

Daarnaast heeft de rekenkamercommissie in het rapport "Bezint eer ge begint" over het grondbeleid van de gemeente Haaksbergen een aantal aanbevelingen gedaan om de informatiewaarde te verbeteren. Deze hebben wij in de paragraaf Grondbeleid opgenomen, voor zover dit mogelijk is in de begroting.

Deze paragraaf en de daarbij behorende calculaties zijn tot stand gekomen voor het raadsbesluit inzake Brem van 6 september 2023. Brem is daarom nog niet meegenomen in deze begroting.

Tussenactualisatie grondexploitaties voor Begroting 2024

De regels van de BBV verplichten de gemeente jaarlijks de grondexploitaties te actualiseren. Bij deze actualisaties worden de nieuwe ontwikkelingen verwerkt, welke gevolgen kunnen hebben voor de planning, het programma en het verwachte resultaat. Ook wordt aandacht geschonken aan de risico's en eventuele voorzieningen, die daarvoor moeten worden getroffen. Voor de Begroting 2024 hebben wij de grondexploitaties tussentijds geactualiseerd. De grondexploitaties zijn jaaroverschrijdend en over de looptijd van de grondexploitaties leiden de daarin geboekte en nog te realiseren kosten en opbrengsten tot een bepaald verwacht eindresultaat.

Stand van zaken projecten

Marktplan

De heer Ben Roerink en Nordwick B.V. hebben gezamenlijk een plan ontwikkeld voor het zogenaamde 'gat in de Markt', inclusief het terrein van de Bron, het voormalige pand Konings en de omliggende openbare ruimte. Met de omgeving hebben we een participatietraject over de inrichting van de openbare ruimte rondom het Marktplan doorlopen. Eind 2023/begin 2024 actualiseren we de grondexploitatie op basis van dit nieuwe plan en de resultaten van het participatietraject.

Stepelerveld

In 2023 hebben we alle bedrijfskavels verkocht. Bij de Jaarrekening 2023 sluiten we de grondexploitatie Stepelerveld af.

Wissinkbrink

In 2023 zijn we gestart met de verkoop van de vijf woningbouwkavels. In 2024 gaan we verder met de verkoop van de kavels en zullen we het groen rondom de kavels inplanten.

Parameters

Per 1-1-2024 worden de grondexploitaties geactualiseerd. Daarbij gaan we uit van de volgende parameters:

Parameters	2023	2024	2025	2026 e.v.
Kostenstijging GWW	4,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Kostenstijging plankosten	4,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Opbrengstenstijging woningbouw	0,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Opbrengstenstijging bedrijfsterrein	0,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Rente	1,82%	1,82%	1,82%	1,82%
Disconteringsvoet	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

Eindwaarde

In 2023 heeft de gemeente drie actieve grondexploitaties. Onderstaande tabel geeft allereerst aan wat de eindwaarde van de grondexploitatie is. Dit is het geraamde planresultaat bij afsluiting van de grondexploitatie. Deze is ook contant gemaakt per 1-1-2023, wat betekent dat de eindwaarde conform BBV-regelgeving tegen 2% contant is gemaakt.

Exploitatieresultaat	EW	CW	Afsluiting
Marktplan	- 2.314.000	- 2.269.000	2023
Stepelerveld	199.000	195.000	2023
Wissinkbrink	697.000	670.000	2024
Totaal	-1.418.000	-1.404.000	

Meerjarenperspectief

Het exploitatieresultaat op eindwaarde heeft de volgende uitwerking uitgezet in de tijd:

Afsluiting grondexploitaties	2023	2024	2025	2026	2027
Marktplan	- 2.314.000				
Stepelerveld	199.000				
Wissinkbrink		697.000			
Totaal	-2.115.000	697.000			
Inzet verliesvoorziening	2.314.000				
Resultaat na inzet voorziening	199.000	697.000			

Tussentijdse winstneming

Op basis van de BBV-regelgeving dient winst te worden genomen als er voldoende zekerheid bestaat de winsten aan te nemen. Vooralnog wordt verwacht dat de grondexploitatie Wissinkbrink in 2024 aan dit criterium voldoet.

Voorzieningen

Slechts één grondexploitatie heeft een negatief resultaat. Voor het Marktplan is een voorziening opgenomen. De voorziening wordt bepaald op basis van de eindwaarde van deze grondexploitaties. De voorziening per 31-12-2023 bedraagt **€ 2.314.000**. Er is een voorziening van € 2.301.000 opgenomen, hetgeen betekent dat de voorziening wordt opgehoogd met € 13.000.

Weerstandsvermogen

De IFLO-norm is vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken opgesteld om de weerstandscapaciteit te bepalen. Deze norm bestaat uit 10% van de boekwaarden, aldus de gemaakte kosten van de exploitaties, en 10% van de nog te maken kosten. De verwachtingswaarde is 50%, omdat niet alle risico's zich gelijktijdig zullen voorzien. De weerstandscapaciteit per grondexploitatie is als volgt geraamd:

Grondexploitatie	Boekwaarde complex 31-12-2022	10%	Verwachte kosten	10%	Risico totaal	50% IFLO-norm
Marktplan	- 2.496.535	249.654	606.530	60.653	310.307	155.153
Stepelerveld	221.616	22.162	457.228	45.723	67.884	33.942
Wissinkbrink	- 359.192	35.919	617.979	61.798	97.717	48.859
Totaal		307.734		168.174	475.908	237.954

Bij deze berekening wordt de voormalige verliesvoorziening in mindering gebracht op de minimale weerstandscapaciteit. Echter het doel van de weerstandscapaciteit is een buffer te vormen voor aanvullende onverwachte risico's. Dit staat los van de verliesvoorziening, welke dus niet in mindering wordt gebracht op de weerstandscapaciteit. Als gevolg hiervan is de weerstandscapaciteit circa € 106.000 lager dan het voorgaande jaar, in totaal per 01-01-2023 € 238.000.

Paragraaf Taakstellingen en reserveringen

In deze paragraaf informeren wij u over in de begroting opgenomen taakstellingen.

Taakstellingen

De Begroting 2024 en meerjarenperspectief 2025-2027 bevat geen taakstellingen. Met de gemaakte keuzes inzake de voorzieningendiscussie bij de Kadernota 2024 en het verwerken van de kadernota in deze begroting is de taakstelling voorzieningendiscussie gerealiseerd.

Wel wijzen wij hier op een passage die wij in de aanbiedingsbrief van deze begroting hebben opgenomen, hoewel dit voor deze begroting nog geen formele taakstelling betreft:

"Mogelijke ingrijpende maatregelen in de toekomst"

In deze begroting kunnen wij helaas nog niet alle effecten van de (mogelijk) nog door te voeren bezuinigingen zorgvuldig in beeld brengen en overzien. De onzekerheid over de middelen die in de toekomst vanuit het Rijk (vanaf 2026) beschikbaar worden gesteld is momenteel groot. In aanloop naar de Kadernota en Begroting 2025 brengen we in beeld welke mogelijke bezuinigingen onvermijdelijk zijn. Nieuwe uitdagingen zullen de komende tijd een beroep doen op onze gemeentebegroting. Wij zien op dit moment uitdagingen voor de instandhouding van gemeentelijk vastgoed voor bijvoorbeeld onderwijshuisvesting, waaronder Het Assink en sporthallen. Ook deze ontwikkeling vraagt van ons dat wij nu verstandig begroten en geld opzij gaan zetten om deze grote uitgaven in de toekomst te kunnen dragen.

Reserveringen

De begroting bevat enkele reserveringen.

Overzicht reserveringen			Bedragen x € 1.000			
Progr	Reservering	Baten / Lasten	2024	2025	2026	2027
0	Stelpost loon- en prijsontwikkeling meerjarig perspectief	Lasten	0	2.454	4.525	5.565
0	Stelpost prijsstijging 2024	Lasten	286	286	286	286
0	Stelpost vervangingsinvesteringen/prijsstijging investeringskredieten	Lasten	101	126	176	227
Totaal reserveringen			386	2.865	4.987	6.078

Stelpost loon- en prijsontwikkeling meerjarig perspectief

In onze begroting houden we rekening met lopende prijzen. Dat wil zeggen dat we rekening houden met toekomstige prijsstijgingen zowel op de baten (zoals de algemene uitkering) als lasten. Om de verschillende jaarschijven op programma- en taakveldniveau onderling goed vergelijkbaar te houden, ramen we de lasten op budgetniveau op prijspeil 2024. De verwachte prijsstijgingen voor de jaren 2025-2027 worden geraamd op een centrale stelpost loon- en prijsontwikkeling meerjarig perspectief. Vanaf deze begroting hebben we een directe relatie gelegd tussen de verwachte indexatie van de baten (accres en eigen baten) en de mutatie op deze stelpost. Mocht bijvoorbeeld het accres in een toekomstig jaar naar beneden worden bijgesteld, dan leidt dat ook tot een verlaging van deze stelpost en vice versa. Op deze wijze hebben we altijd een actueel en reëel bedrag in onze begroting beschikbaar voor toekomstige loon- en prijsontwikkeling. Bij het opstellen van elke nieuwe begroting valt de eerste jaarschijf van deze stelpost vrij ter dekking van de toegepaste indexaties in die nieuwe begroting. De hoogte van de stelpost, na de mutaties in deze begroting (zie hoofdstuk Financieel- en beleidskader), staat in bovenstaande tabel.

Stelpost prijsstijgingen 2024

Net als in de Begroting 2023-2026 hebben wij een stelpost prijsstijgingen werkbudgetten opgenomen. Deze stelpost is bedoeld voor prijsstijgingen op budgetten in 2024, die op dit moment nog niet zijn voorzien. Het bedrag van € 286.000 is gebaseerd op ruim € 7.000.000 aan prijsgevoelige budgetten, die nog niet afzonderlijk zijn geïndexeerd in deze begroting en de gecombineerde index volgens het hoofdstuk 'Financiële uitgangspunten'. Bij de Eerste bestuursrapportage 2024 wordt deze stelpost ingezet om dan bekende nieuwe prijsstijgingen te kunnen opvangen en een eventueel restant valat dan vrij. Ter illustratie: in het afgelopen jaar hadden we een stelpost van € 444.000 en deze is volledig verdeeld in de Eerste bestuursrapportage 2023 (pagina 8 van die rapportage).

Stelpost vervangingsinvesteringen/prijsstijging investeringskredieten

Met de begroting worden investeringskredieten voor het jaar 2024 geautoriseerd en wordt een doorkijk gegeven naar toekomstige (vervangings-)investeringen voor de jaren 2025-2027 (paragraaf Financiering). Voor deze investeringen is in deze begroting rekening gehouden met de kapitaallasten. Er vallen de komende jaren echter ook kapitaallasten vrij, waarvan de vervangingsinvesteringen nog niet zijn opgenomen in het meerjarenperspectief 2025-2027. Een belangrijke reden hiervoor kan zijn dat, hoewel de kapitaallasten vrijvallen, het nog niet noodzakelijk is om tot een vervangingsinvestering over te gaan in de jaren 2025-2027. Op enig moment is een vervanging wel nodig en op dat moment moeten de kapitaallasten beschikbaar zijn.

Deze stelpost kan ook gebruikt worden ter dekking van indexaties van investeringskredieten. De ophoging van investeringskredieten, ook als gevolg van indexaties, blijft het budgetrecht van de raad. De eerste jaarschijf van deze stelpost wordt uiterlijk bij de eerste bestuursrapportage van het betreffende jaar verdeeld of valt anders vrij.

Financiële begroting per taakveld

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste verschillen weergegeven tussen de Begroting 2024 en de Begroting 2023 (na de Eerste bestuursrapportage 2023).

Een belangrijk deel van de mutaties wordt veroorzaakt door loon- en prijsontwikkeling 2024, de indexatie. Het effect van de indexatie is weergegeven in de meest rechtse kolom. De overige (inhoudelijke) verschillen zijn onder de tabel toegelicht.

Voor de aansluiting hebben we een tabel van de effecten van de indexaties per programma en in totaal opgenomen. Het totaal sluit aan bij het bedrag dat is opgenomen in het hoofdstuk 'Financieel- en beleidskader'.

Indexatie per programma *bedragen x € 1.000*

Prog.	Omschrijving programma	Index 2024
0	Bestuur en Ondersteuning	1.949
1	Veiligheid	-157
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-80
3	Economie	-96
4	Onderwijs	-82
5	Sport, cultuur en recreatie	-227
6	Sociaal domein	-1.146
7	Volksgezondheid en milieu	-204
8	Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	-108
Totaal programma's		-151

0 Bestuur en ondersteuning

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Index 2024
0.1	Bestuur	Baten	1.255	0	0	0	0	0	0
0.1	Bestuur	Lasten	2.222	1.446	1.519	1.421	1.421	1.421	62
	Bestuur - Totaal		-967	-1.446	-1.519	-1.421	-1.421	-1.421	-62
0.2	Burgerzaken	Baten	305	287	372	372	372	372	0
0.2	Burgerzaken	Lasten	595	637	644	634	634	634	24
	Burgerzaken - Totaal		-290	-350	-272	-262	-262	-262	-24
0.3	Gebouwen en gronden	Baten	64	80	80	80	80	80	0
0.3	Gebouwen en gronden	Lasten	82	117	117	117	116	116	0
	Gebouwen en gronden - Totaal		-18	-38	-37	-37	-37	-36	0
0.4	Overhead	Baten	117	21	21	21	21	21	0
0.4	Overhead	Lasten	8.289	10.911	11.799	13.955	15.898	16.537	-1.092
	Overhead - Totaal		-8.172	-10.890	-11.779	-13.934	-15.877	-16.517	1.092
0.5	Treasury	Baten	504	794	504	429	429	429	0
0.5	Treasury	Lasten	248	104	163	83	248	368	0
	Treasury - Totaal		256	690	342	346	182	61	0
0.61	OZB woningen	Baten	4.058	4.129	4.383	4.565	4.727	4.878	112
0.61	OZB woningen	Lasten	0	0	0	0	0	0	0
	OZB woningen - Totaal		4.058	4.129	4.383	4.565	4.727	4.878	112
0.62	OZB niet-woningen	Baten	2.928	3.009	3.191	3.324	3.442	3.552	82
0.62	OZB niet-woningen	Lasten	0	0	0	0	0	0	0
	OZB niet-woningen - Totaal		2.928	3.009	3.191	3.324	3.442	3.552	82
0.63	Parkeerbelasting	Baten	0	0	0	0	0	0	0
0.63	Parkeerbelasting	Lasten	0	0	0	0	0	0	0
	Parkeerbelasting - Totaal		0	0	0	0	0	0	0
0.64	Belastingen Overig	Baten	206	46	46	46	46	46	0
0.64	Belastingen Overig	Lasten	488	545	631	629	626	624	63
	Belastingen Overig - Totaal		-282	-499	-585	-583	-580	-578	-63

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Index 2024
0.7	Algemene uitkering	Baten	45.143	44.790	48.472	51.632	49.120	49.931	826
0.7	Algemene uitkering	Lasten	0	500	0	0	0	0	0
	Algemene uitkering Totaal		45.143	44.290	48.472	51.632	49.120	49.931	826
0.8	Overige baten en lasten	Baten	43	65	20	20	20	20	0
0.8	Overige baten en lasten	Lasten	-57	297	112	112	112	112	14
	Overige baten en lasten - Totaal		100	-232	-92	-92	-92	-92	-14
0.9	Vennootschapsbelasting	Baten	0	0	0	0	0	0	0
0.9	Vennootschapsbelasting	Lasten	50	0	17	17	17	17	0
	Vennootschapsbelasting - Totaal		-50	0	-17	-17	-17	-17	0
0.10	Mutaties reserves	Baten	737	1.522	400	781	1.026	509	0
0.10	Mutaties reserves	Lasten	1.659	250	0	0	0	0	0
	Mutaties reserves - Totaal		-923	1.272	400	781	1.026	509	0
	Totaal programma Bestuur en ondersteuning		42.705	38.663	42.486	43.521	40.210	40.008	1.949

0.2 Burgerzaken

Hogere uitgifte paspoorten

Zoals vermeld ontvangen we meer leges voor het verstrekken van paspoorten door een hoogconjunctuur in de paspoortuitgifte. Ten opzichte van 2023 is dit een verschil van € 85.000. In het meerjarenperspectief van de Begroting 2023 werd al uitgegaan van € 50.000. Nu is dat naar boven bijgesteld. Ook de lasten nemen als gevolg hiervan met € 42.000 toe.

De uitgaven nemen af doordat we in 2023 extra middelen hebben moeten ramen, doordat er een dubbele verkiezing moest worden georganiseerd.

0.4 Overhead

Vanuit de kadernota is ongeveer € 1.016.000 toegevoegd aan de begroting voor onder andere het invullen van vacatures, ontwikkeling arbeidsmarktstrategie en informatiemanagement. Ook is er € 679.000 aan indexatie doorgevoerd op gebied van loon- en prijsontwikkelingen. Het effect in de kolom 'index 2024' is € 1.097.000 negatief, omdat op dit taakveld de stelpost loon- en prijsontwikkeling jaarschijf 2024 vrijvalt. De vrijval bedraagt € 1.776.000 en het effect in de kolom 'index 2024' is daarmee € 1.776.000 -/- € 679.000 = € 1.097.000.

0.5 Treasury

Bij de eerste bestuursrapportage is voor het jaar 2023 een incidenteel dividendvoordeel voor Twence opgenomen van € 347.000. Verder zijn de te betalen en te ontvangen rentekosten en opbrengsten op leningen geactualiseerd vanwege de gestegen marktrente. De rentekosten zijn verhoogd met € 91.000 en renteopbrengsten schatkistbankieren zijn verhoogd met € 75.000. Per saldo dus € 16.000 nadelig.

0.61 - 0.64 Belastingen

De belastingtarieven OZB zijn met 3,9% verhoogd. Ook zijn de uitvoeringskosten GBTwente geïndexeerd.

0.7 Algemene uitkering

De algemene uitkering wordt door het Rijk verdeeld op basis van maatstaven, die periodiek worden herijkt in de circulaires. De raad wordt met raadsinformatiebrieven op de hoogte gehouden van de ontwikkeling van de algemene uitkering. Daarnaast is de behoedzaamheidsstelpost ingezet.

0.8 Overige baten en lasten

Betreft een aanpassing van bovenformatief loon.

0.9 Vennootschapsbelasting

Voor de te betalen vennootschapsbelasting is een bedrag opgenomen van € 17.000.

0.10 Reserves

De mutaties reserves zijn overeenkomstig de tabel reserves en voorzieningen.

1 Veiligheid

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Index 2024
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Baten	0	0	0	0	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Lasten	1.656	1.778	1.893	1.893	1.893	1.893	115
	Crisisbeheersing en Brandweer - Totaal		-1.656	-1.778	-1.893	-1.893	-1.893	-1.893	-115
1.2	Openbare orde en Veiligheid	Baten	1	0	0	0	0	0	0
1.2	Openbare orde en Veiligheid	Lasten	596	675	856	811	672	672	42
	Openbare orde en Veiligheid - Totaal		-596	-675	-856	-811	-672	-672	-42
	Totaal programma Veiligheid		-2.252	-2.453	-2.749	-2.704	-2.565	-2.565	-157

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

1.2 Crisisbeheersing en brandweer

Voor de vitalisering vakantieparken is een budget opgenomen van € 139.000.

2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Index 2024
2.1	Verkeer, wegen en water	Baten	206	115	115	115	115	115	0
2.1	Verkeer, wegen en water	Lasten	3.984	4.174	4.347	4.383	4.270	4.227	77
	Verkeer, wegen en water - Totaal		-3.777	-4.059	-4.232	-4.268	-4.155	-4.112	-77
2.2	Parkeren	Baten	2	0	0	0	0	0	0
2.2	Parkeren	Lasten	36	38	40	40	40	40	2
	Parkeren - Totaal		-34	-38	-40	-40	-40	-40	-2
2.5	Openbaar vervoer	Baten	39	36	36	36	36	36	0
2.5	Openbaar vervoer	Lasten	41	53	54	53	53	53	1
	Openbaar vervoer - Totaal		-2	-17	-18	-17	-17	-17	-1
	Totaal programma Verkeer, vervoer en waterstaat		-3.814	-4.113	-4.289	-4.324	-4.211	-4.168	-80

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

2.1 Verkeer, wegen en water

In de Kadernota 2024 zijn voor de jaren 2024 en 2025 de volgende posten opgenomen:

Onderzoek en investering staat van bruggen

We hebben dit jaren niet gedaan. Nu ontstaat gevaar voor veilig gebruik, waardoor we niet meer aan onze (wettelijke) zorgplicht voldoen. Inzet is nodig omdat we Haaksbergen veilig en bereikbaar willen houden. Hiervoor zijn veilige bruggen en steigers, die voldoen aan de normen noodzakelijk. Om dit te realiseren gaan we bruggen en vlonders renoveren, indien blijkt dat deze niet meer voldoen aan de eisen die hieraan gesteld worden. Aangezien we sterk achterlopen met het onderhoud aan onze bruggen, weten we zeker dat dit noodzakelijk is. Er is structureel € 10.000 opgenomen en € 50.000 incidenteel in 2024.

Infrastructuur

Dit betreft voorbereidingsmiddelen die nodig zijn om het kruispunt oude N18-Scholtenhagenweg aan te passen aan de nieuwe situatie van de oude N18. De inrichting van de kruising is nog gebaseerd op 80 km/h en sluit niet meer aan op de rest van het traject. Een voorbereidingskrediet van € 30.000 in 2024 is nodig om benodigd

onderzoek/voorbereiding te kunnen doen in opmaat naar daadwerkelijke aanpassingen van het kruispunt.

Twente Milieu

Door bezuinigingen als gevolg van het Financieel Herstelplan 2020, zijn achterstanden ontstaan in het onderhoudsniveau van Haaksbergen. Om dit weer op peil te brengen, zijn extra middelen nodig. Op taakveld 2.1 gaat het om € 53.000 aan lasten in 2024 en 2025.

3 Economie

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Index 2024
3.1	Economische ontwikkeling	Baten	39	74	74	74	74	74	0
3.1	Economische ontwikkeling	Lasten	402	407	551	501	501	501	94
	Economische ontwikkeling - Totaal		-363	-332	-476	-426	-426	-426	-94
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Baten	4.046	30	30	30	30	30	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Lasten	3.268	69	54	54	54	54	3
	Fysieke bedrijfsinfrastructuur - Totaal		777	-40	-24	-24	-24	-24	-3
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	Baten	179	102	102	102	102	102	0
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	Lasten	182	214	140	140	140	140	2
	Bedrijfsloket en -regelingen - Totaal		-3	-112	-38	-38	-38	-38	-2
3.4	Economische promotie	Baten	268	204	213	222	230	237	6
3.4	Economische promotie	Lasten	210	303	280	280	260	260	2
	Economische promotie - Totaal		59	-98	-67	-58	-30	-23	3
	Totaal programma Economie		470	-582	-605	-546	-518	-511	-96

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

3.1 Economische ontwikkeling

Opstellen visie en beleid economie

De uitgaven worden verhoogd met € 50.000. Dit bedrag is nodig voor het opstellen van visie en beleid economie.

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

De lasten worden verminderd met € 18.000 door een correctie op de doorbelaste rente. Dit heeft een structureel effect. Dit heeft van doen met de vrijval van kapitaallasten voor het voorbereidingskrediet Stepelerveld II. Deze komt ten laste van het grondbedrijf.

3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

De uitgaven worden in 2024 verlaagd met € 76.000. Dit komt door de aframing op de uitgaven van het actieplan Centrum Haaksbergen, zoals in de Eindejaarsrapportage 2022 is vastgesteld. Het actieplan Centrum Haaksbergen betreft een project dat meerdere jaren loopt. Naast dat het project meerdere jaren beslaat, zijn wij ook geconfronteerd met nutsbedrijven die de planning hebben vertraagd en de coronacrisis, vandaar dat hier incidenteel minder uitgaven verwacht worden dan oorspronkelijk begroot.

3.4 Economische promotie

Bij de Eindejaarsrapportage 2022 is vastgesteld incidenteel € 45.000 uit de corona compensatiemiddelen over te hevelen naar 2023 voor de economische versterking van het gebied Groot Scholtenhagen.

Economische promotie evenementen

In 2024 en 2025 wordt € 20.000 geraamd aan de uitgavenkant voor promotie van evenementen die Haaksbergen op de kaart zetten voor zowel voor eigen inwoner als toerist.

4 Onderwijs

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Index 2024
4.1	Openbaar basisonderwijs	Baten	0	0	0	0	0	0	0
4.1	Openbaar basisonderwijs	Lasten	32	125	131	131	131	131	6
	Openbaar basisonderwijs - Totaal		-32	-125	-131	-131	-131	-131	-6
4.2	Onderwijshuisvesting	Baten	156	153	47	59	59	59	3
4.2	Onderwijshuisvesting	Lasten	1.288	1.164	1.046	1.391	1.566	1.521	19
	Onderwijshuisvesting - Totaal		-1.132	-1.011	-998	-1.332	-1.507	-1.462	-16
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenz.	Baten	600	642	340	340	340	340	3
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenz.	Lasten	1.275	1.280	1.767	1.767	1.767	1.767	64
	Onderwijsbeleid en leerlingenz. - Tot		-675	-638	-1.428	-1.428	-1.428	-1.428	-61
	Totaal programma Onderwijs		-1.839	-1.775	-2.557	-2.891	-3.066	-3.021	-82

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

4.2 Onderwijshuisvesting

Materiële instandhouding Het Palet

In 2023 en de jaren daarvoor heeft de gemeente de energielasten, het waterverbruik en schoonmaakkosten van de locatie aan de Holthuiserstraat voor haar rekening genomen. Hiervoor ontving de gemeente een bijdrage voor materiële instandhouding van Stichting Keender. Met de sloop van het gebouw vervallen deze kosten en de bijdrage, wat tot een nadeel leidt ter grootte van € 17.000.

Kapitaallasten onderwijshuisvesting

Vanaf het jaar 2024 waren er al kapitaallasten geraamd voor (een deel van) de nieuwbouw van Het Palet. Deze starten echter pas in het jaar 2025. Verder zijn er in 2023 een aantal kredieten vervroegd afgeboekt vanwege de sloop van schoolgebouwen, waardoor kapitaallasten zijn komen vrij te vallen. Dit geeft een incidenteel voordeel in 2024. Vanaf 2025 worden deze voordelen ingezet ter dekking van de kapitaallasten van Het Palet.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Leerlingenvervoer financieel effect aanbesteding

In 2023 zijn nieuwe contracten afgesloten voor het doelgroepenvervoer, waaronder het leerlingenvervoer. Het nieuwe contract is op 1 augustus 2023 ingegaan. In het oude contract was een tarief per rit opgenomen en in het nieuwe contract een tarief per kilometer. Dit heeft een zeer forse kostenstijging tot gevolg voor de gemeente, die wij niet in deze orde van grootte hebben voorzien. Voor de toelichting verwijzen wij naar het hoofdstuk Financieel- en beleidskader waar deze mutatie uiteen is gezet.

Specifieke uitkering Nationaal Programma Onderwijs

In het jaar 2022 en 2023 hebben wij van het Rijk gelden ontvangen om invulling te geven aan het Nationaal Programma Onderwijs. In het jaar 2024 ontvangen wij deze gelden niet meer. Hierdoor ontstaat ten opzichte van de eerste bestuursrapportage voor hetzelfde bedrag een lagere bate en last.

Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid

Van het Rijk ontvangen wij voor een onderwijsperiode jaarlijks een bijdrage voor het uitvoeren van beleid om onderwijsachterstanden tegen te gaan. Het overgebleven geld mag jaarlijks worden meegenomen naar het daaropvolgende jaar. Voorgaand jaar heeft een afrekening plaatsgevonden over de onderwijsperiode 2019 t/m 2022. Een restant van het overgebleven budget kon worden meegenomen naar het jaar 2023. Hierdoor vallen de baten en lasten over 2024 lager uit dan ten opzichte van de Eerste bestuursrapportage 2023.

5 Sport, cultuur en recreatie

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Index 2024
5.1	Sportbeleid en activering	Baten	338	55	17	17	13	0	0
5.1	Sportbeleid en activering	Lasten	826	622	598	731	794	657	17
	Sportbeleid en activering - Totaal		-488	-567	-581	-714	-781	-657	-17
5.2	Sportaccommodaties	Baten	347	296	318	363	363	363	0
5.2	Sportaccommodaties	Lasten	521	620	550	518	514	508	2
	Sportaccommodaties - Totaal		-174	-324	-232	-154	-150	-145	-2
5.3	Cultuur	Baten	236	224	224	224	224	224	0
5.3	Cultuur	Lasten	775	629	715	676	660	658	31
	Cultuur - Totaal		-539	-406	-492	-453	-436	-434	-31
5.4	Musea	Baten	0	0	0	0	0	0	0
5.4	Musea	Lasten	57	60	127	127	127	127	0
	Cultuur - Totaal		-57	-60	-127	-127	-127	-127	0
5.5	Cultureel erfgoed	Baten	8	9	9	9	9	9	0
5.5	Cultureel erfgoed	Lasten	66	60	57	57	57	57	2
	Cultureel erfgoed - Totaal		-58	-51	-49	-49	-49	-49	-2
5.6	Media	Baten	0	0	0	0	0	0	0
5.6	Media	Lasten	563	456	542	542	542	542	17
	Media - Totaal		-563	-456	-542	-542	-542	-542	-17
5.7	Openbaar groen en recreatie	Baten	18	78	78	78	78	78	0
5.7	Openbaar groen en recreatie	Lasten	2.261	2.465	2.631	2.611	2.453	2.452	159
	Openbaar groen en recreatie - Totaal		-2.244	-2.387	-2.554	-2.534	-2.375	-2.374	-159
	Totaal programma Sport, cultuur en recreatie		-4.124	-4.250	-4.576	-4.572	-4.460	-4.329	-227

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

5.2 Sportaccommodaties

Vanuit de voorzieningendiscussie is een taakstelling verhogen sporttarieven vastgesteld. Dit zorgt voor een stijging in de begrote inkomsten. Door het wegvallen van incidentele middelen, dalen de uitgaven op het betreffende taakveld.

5.3 Cultuur

De stijging in uitgaven wordt veroorzaakt door indexatie van verschillende subsidiebudgetten.

5.4 Musea

Vanuit de voorzieningendiscussie is de subsidie voor de Museum Buurtspoorweg verhoogd, waardoor de uitgaven in de Begroting 2024 zijn toegenomen.

5.6 Media

Het behoud van de bibliotheekfunctie in De Kappen is in de Kadernota 2024 financieel verwerkt. Dit zorgt ervoor dat de uitgaven in de Begroting 2024 ten opzichte van de Begroting 2023 op het taakveld stijgen.

6 Sociaal Domein

Nieuwe indeling Taakvelden

In de zomer van 2022 is het nieuwe Iv3-Informatievoorschrift Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen voor het verslagjaar 2023 gepubliceerd. Dit voorschrift bepaalt onder andere dat de indeling van de taakvelden voor programma 6 Sociaal Domein met ingang van het verslagjaar 2023 wijzigen.

De belangrijkste wijzigingen zijn:

1. Twee bestaande taakvelden hebben een nieuwe naam gekregen om te verduidelijken welke kosten eraan toegerekend moeten worden:
 - a. De naam van het taakveld '6.2 Wijkteams' is gewijzigd naar '6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen'.
 - b. De naam van het taakveld '6.4 Begeleide participatie' is gewijzigd naar '6.4 Wsw en beschutwerk'.

2. De taakvelden op het gebied van de individuele voorzieningen Wmo en Jeugdzorg zijn verder opgedeeld naar categorie zorg:
 - a. 6.71 Maatwerkvoorzieningen 18+ (Wmo): 6.71a t/m 6.71d.
 - b. 6.72 Maatwerkvoorzieningen 18- (Jeugd): 6.72a t/m 6.74c.
 - c. 6.81 Geëscaleerde zorg 18+ (Wmo): 6.81a.
 - d. 6.82 Geëscaleerde zorg 18- (Jeugd): 6.82a en 6.82b.
3. Tenslotte zijn een aantal taken verplaatst naar andere taakvelden, waar zij beter tot hun recht komen. De belangrijkste verplaatsingen zijn:
 - a. Cliëntondersteuning en Informatiewijzer sociale kaart zijn verplaatst van taakveld 6.1 naar 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen.
 - b. De algemene voorzieningen, zoals bijvoorbeeld de dagbesteding bij de Greune, zijn verplaatst naar de taakvelden waar ook de maatwerkvoorzieningen staan.
 - c. Schuldhulpverlening is verplaatst van taakveld 6.71 naar taakveld 6.3 Inkomensregelingen.
 - d. De eigen bijdragen voor Wmo zijn verplaatst naar het taakveld waar ook de lasten van dezelfde voorziening staan.

Hieronder is het overzicht voor programma 6 Sociaal Domein opgenomen op basis van deze nieuwe indeling. De kolom werkelijk 2022 is op basis van de oude indeling. Een vergelijking tussen 2022 en de jaren vanaf 2023 is op dit programma vanwege de wijziging in de indeling slechts beperkt te maken (alleen voor de ongewijzigde taakvelden).

Begrote baten en lasten			bedragen x € 1.000						
Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Index 2024
6.1	Samenkracht en burgerp.	Baten	3.029	40	30	30	30	30	2
6.1	Samenkracht en burgerp.	Lasten	4.095	2.326	2.584	2.538	2.398	2.398	119
	Samenkracht en burgerp. - Totaal		-1.065	-2.286	-2.554	-2.508	-2.368	-2.368	-117
6.2	Wijkteams	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.2	Wijkteams	Lasten	293	746	900	900	807	807	26
	Wijkteams - Totaal		-293	-746	-900	-900	-807	-807	-26
6.3	Inkomensregelingen	Baten	4.786	5.463	5.782	5.912	6.048	6.185	0
6.3	Inkomensregelingen	Lasten	7.691	8.237	8.243	8.470	8.683	8.906	13
	Inkomensregelingen - Totaal		-2.905	-2.774	-2.461	-2.558	-2.635	-2.721	-13
6.4	Begeleide participatie	Baten	603	562	566	554	563	573	0
6.4	Begeleide participatie	Lasten	2.813	2.619	2.570	2.527	2.477	2.382	1
	Begeleide participatie - Totaal		-2.210	-2.057	-2.004	-1.973	-1.914	-1.808	-1
6.5	Arbeidsparticipatie	Baten	20	255	0	0	0	0	0
6.5	Arbeidsparticipatie	Lasten	457	698	435	435	435	435	3
	Arbeidsparticipatie - Totaal		-436	-443	-435	-435	-435	-435	-3
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Baten	26	0	0	0	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Lasten	990	1.328	1.441	1.441	1.441	1.441	78
	Maatwerkvoorzieningen (WMO) - Totaal		-965	-1.328	-1.441	-1.441	-1.441	-1.441	-78
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	Baten	0	189	178	195	294	294	0
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	Lasten	0	2.504	2.699	2.699	2.622	2.622	165
	Hulp bij het huishouden (WMO) - Totaal		0	-2.316	-2.520	-2.504	-2.328	-2.328	-165
6.71B	Begeleiding (WMO)	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.71B	Begeleiding (WMO)	Lasten	0	1.956	2.124	2.124	2.124	2.124	172
	Begeleiding (WMO) - Totaal		0	-1.956	-2.124	-2.124	-2.124	-2.124	-172
6.71C	Dagbesteding (WMO)	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.71C	Dagbesteding (WMO)	Lasten	0	513	542	542	542	542	42
	Dagbesteding (WMO) - Totaal		0	-513	-542	-542	-542	-542	-42
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	Lasten	0	6	7	7	7	7	1
	Overige maatwerkarrangementen (WMO) - Totaal		0	-6	-7	-7	-7	-7	-1

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Index 2024
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	Lasten	0	1.511	1.679	1.679	1.679	1.679	88
	Jeugdhulp begeleiding - Totaal		0	-1.511	-1.679	-1.679	-1.679	-1.679	-88
6.72B	Jeugdhulp behandeling	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.72B	Jeugdhulp behandeling	Lasten	0	2.943	3.587	3.587	3.587	3.587	225
	Jeugdhulp behandeling - Totaal		0	-2.943	-3.587	-3.587	-3.587	-3.587	-225
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	Lasten	0	387	547	547	547	547	34
	Jeugdhulp dagbesteding - Totaal		0	-387	-547	-547	-547	-547	-34
6.73A	Pleegzorg	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.73A	Pleegzorg	Lasten	0	328	393	393	393	393	25
	Pleegzorg - Totaal		0	-328	-393	-393	-393	-393	-25
6.73B	Gezinsgericht	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.73B	Gezinsgericht	Lasten	0	142	243	243	243	243	15
	Gezinsgericht - Totaal		0	-142	-243	-243	-243	-243	-15
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	Lasten	0	653	433	433	433	433	27
	Jeugdhulp met verblijf overig - Totaal		0	-653	-433	-433	-433	-433	-27
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	Lasten	0	241	159	159	159	159	10
	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf - Totaal		0	-241	-159	-159	-159	-159	-10
6.74C	Gesloten plaatsing	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.74C	Gesloten plaatsing	Lasten	0	674	524	524	524	524	37
	Gesloten plaatsing - Totaal		0	-674	-524	-524	-524	-524	-37
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	Lasten	0	243	259	286	314	343	30
	Beschermd wonen (WMO) - Totaal		0	-243	-259	-286	-314	-343	-30
6.82A	Jeugdbescherming	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.82A	Jeugdbescherming	Lasten	0	552	473	473	473	473	35
	Jeugdbescherming - Totaal		0	-552	-473	-473	-473	-473	-35
6.82B	Jeugdreclassering	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.82B	Jeugdreclassering	Lasten	0	49	26	26	26	26	2
	Jeugdreclassering - Totaal		0	-49	-26	-26	-26	-26	-2
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Baten	16	0	0	0	0	0	0
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Lasten	4.882	0	0	0	0	0	0
	Maatwerkdienstverlening 18+ - Totaal		-4.866	0	0	0	0	0	0
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Lasten	5.650	0	0	0	0	0	0
	Maatwerkdienstverlening 18- - Totaal		-5.650	0	0	0	0	0	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	Baten	203	0	0	0	0	0	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	Lasten	-17	0	0	0	0	0	0
	Geëscaleerde zorg 18+ - Totaal		220	0	0	0	0	0	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	Baten	0	0	0	0	0	0	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	Lasten	767	0	0	0	0	0	0
	Geëscaleerde zorg 18- - Totaal		-767	0	0	0	0	0	0
	Totaal programma Sociaal Domein		-18.936	-22.147	-23.312	-23.343	-22.979	-22.988	-1.146

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Aanvraag en verstrekking van kinderopvangtoeslag Sociale Medische Indicatie

Als gevolg van wijzigingen in de landelijke verslaggevingsregels zijn de lasten voor de aanvraag en verstrekking kinderopvangtoeslag Sociale Medische Indicatie verplaatst van taakveld 6.3 Bijzondere bijstand naar taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie.

Collectieve vervoersvoorziening-Regiotaxi

In de Begroting 2023 was rekening gehouden met een stijging in de tarieven voor collectief vervoer als gevolg van de prijsontwikkelingen ten aanzien van brandstof en lonen. Het contract voor het collectieve vervoer is met één jaar verlengd met de huidige vervoerder, totdat het nieuwe contract met de andere vervoerder in werking treedt. Per 1 augustus stijgen hiermee de kosten met 18%. Deze kostenstijging valt lager uit dan de stijging die werd verwacht.

Odensehuis

Het Odensehuis is sinds januari 2023 een pilot. Een Odensehuis is een informatie, advies en ontmoetingsgroep voor mensen met (beginnende) dementie, mantelzorgers en hun familie en vrienden. De pilot is een succes gebleken, maar op dit moment zit het Odensehuis vol. Een structurele uitbreiding van dagdelen is wenselijk. Hiervoor is op 12 juli 2023 een aanvraag ingediend. De kosten hiervoor bedragen € 90.000.

Motie Jongerenwerk

In de raadsvergadering van 9 november 2022 is unaniem de motie jongeren aangenomen. Samen met jongeren is eind 2022 een plan opgesteld. Om uitvoering te geven aan het plan is voor de jaren 2024 en 2025 een bedrag in de begroting opgenomen ter grootte van € 50.000.

Project Grip op Sociaal Domein

Voorgaand jaar was een bedrag opgenomen voor het project Grip op Sociaal Domein. Dit betrof een incidentele bijdrage, die daarom in de Begroting 2024 en het meerjarenperspectief niet meer is meegenomen.

6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Optimalisering verbinding regionaal en gemeentelijk beleid

In toenemende mate wordt er vanuit de regio (dat wil zeggen Samen Twente onderdeel OZJT en Samen14) een beroep op gemeenten gedaan om inzet in menskracht te leveren voor het uitvoeren van gezamenlijke regionale taken en opdrachten. Sinds 2023 geldt de afspraak dat de gevraagde inzet in menskracht naar rato over de gemeenten wordt verdeeld en er een financiële verrekening tussen gemeenten plaatsvindt op basis van de geleverde inzet (meer of minder dan het gemeentelijk aandeel in het totaal).

6.3 Inkomensregelingen

In de Begroting 2024 en meerjarenperspectief 2025-2027 zijn de Rijksbijdragen BUIG verwerkt, zoals deze medio 2023 door de uitvoeringsorganisatie is aangereikt. In de Eindejaarsrapportage 2022 is rekening gehouden met een voordeel door minder instroom en hogere uitstroom van bijstandsgerechtigden.

6.4 Wsw en beschut werk

Zoals bij de Eindejaarsrapportage 2022 is aangegeven zijn de personeelskosten voor de Wsw € 52.000 lager uitgevallen dan begroot. Dat is te herleiden uit de uitstroom van mensen die in de Wsw zaten.

6.5 Arbeidsparticipatie

Hier heeft een administratieve wijziging plaatsgevonden binnen de uitgaven en inkomsten.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

Als gevolg van de vergrijzing en de toename van chronische ziekten zien wij een stijging van de vraag naar Wmo hulpmiddelen wat resulteert in een kostenstijging.

6.71b t/m d Wmo maatwerkvoorzieningen

Bij verlenging van het contract is de gemeente verplicht een onderzoek te verrichten naar reële tarieven. Mochten deze tarieven hoger liggen dan de huidige tarieven dan moeten deze voor de jaren 2023 en 2024 daarop worden aangepast. Het onderzoek loopt nog. Uit de voorlopige uitkomsten is gebleken dat de reële tarieven fors hoger liggen dan de huidige tarieven. Deze kostenstijging wordt gedempt, doordat de vraag naar deze voorzieningen afneemt als gevolg van meer gebruik van algemene voorzieningen.

6.72a t/m 6.74c Jeugd maatwerkvoorzieningen

Ook de contracten Jeugd maatwerkvoorzieningen zijn meegenomen in het lopend onderzoek naar de reële tarieven, zoals beschreven bij de Wmo maatwerkvoorzieningen. Ook bij de Jeugd maatwerkvoorzieningen laten de voorlopig gepresenteerde resultaten zien, dat de reële tarieven beduidend hoger liggen dan de huidige tarieven. Net als bij de Wmo maatwerkvoorzieningen hebben wij in deze begroting rekening gehouden met de voorlopige resultaten.

6.82a en b Jeugdbescherming- en reclassering

De verwachte daling van de kosten jeugdbescherming- en reclassering wordt met name veroorzaakt door de daling in het aantal kinderen dat een maatregel krijgt opgelegd. Naar verwachting zal dit een voordeel opleveren van € 124.000. Daartegenover staat een tariefstijging van 6,66%.

7 Volksgezondheid en milieu

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Index 2024
7.1	Volksgezondheid	Baten	6	20	0	0	0	0	0
7.1	Volksgezondheid	Lasten	1.030	1.072	1.158	1.158	1.158	1.158	104
	Volksgezondheid - Totaal		-1.024	-1.052	-1.158	-1.158	-1.158	-1.158	-104
7.2	Riolering	Baten	3.636	3.843	4.150	4.150	4.150	4.150	0
7.2	Riolering	Lasten	2.596	2.893	3.182	3.186	3.186	3.186	0
	Riolering - Totaal		1.040	950	968	964	964	964	0
7.3	Afval	Baten	2.633	2.433	2.679	2.679	2.679	2.679	0
7.3	Afval	Lasten	2.222	2.104	2.290	2.290	2.290	2.290	6
	Afval - Totaal		411	328	389	389	389	389	-6
7.4	Milieubeheer	Baten	423	7	584	584	584	584	0
7.4	Milieubeheer	Lasten	1.142	743	1.615	1.625	1.625	1.625	83
	Milieubeheer - Totaal		-719	-737	-1.031	-1.041	-1.041	-1.041	-83
7.5	Begraafplaatsen	Baten	45	177	185	153	153	153	0
7.5	Begraafplaatsen	Lasten	209	236	331	267	266	264	11
	Begraafplaatsen - Totaal		-164	-58	-146	-114	-113	-111	-11
	Totaal programma Volksgezondheid en milieu		-456	-569	-978	-959	-958	-956	-204

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

7.2 Riolering

Vanwege de huidige inflatie zijn de kosten voor de riolering toegenomen. Daar staat tegenover dat ook de inkomsten via de rioolheffingen zijn verhoogd.

7.3 Afval

De kosten voor afvalinzameling en -verwerking zijn gestegen, wat ook leidt tot lagere inkomsten via de afvalstoffenheffing.

7.4 Milieubeheer

Zowel de baten als lasten op het gebied van bodemasbestsanering stijgen. Per saldo is het neutraal.

7.5 Begraafplaatsen

Er wordt groot onderhoud gepleegd aan de wandelpaden bij begraafplaats Waarveld. Bij regenachtige dagen staan ze deels onder water. Verder zijn de onderhoudskosten geïndexeerd.

8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Index 2024
8.1	Ruimtelijke Ordening	Baten	456	243	140	140	140	140	0
8.1	Ruimtelijke Ordening	Lasten	1.581	1.645	1.593	1.467	1.291	1.290	44
	Ruimtelijke Ordening - Totaal		-1.126	-1.402	-1.453	-1.327	-1.151	-1.150	-44
8.2	Grondexploitatie	Baten	223	15	15	15	15	15	0
8.2	Grondexploitatie	Lasten	387	75	74	74	74	74	0
	Grondexploitatie - Totaal		-164	-60	-59	-59	-59	-59	0
8.3	Wonen en bouwen	Baten	819	1.202	1.158	1.162	695	695	0
8.3	Wonen en bouwen	Lasten	2.087	2.353	2.559	2.469	2.001	2.001	64
	Wonen en bouwen - Totaal		-1.268	-1.152	-1.402	-1.307	-1.307	-1.306	-64
	Totaal programma Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening		-2.558	-2.615	-2.914	-2.694	-2.517	-2.515	-108

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

8.1 Ruimte en leefomgeving

In de Eindejaarsrapportage 2022 heeft een budgetoverheveling plaatsgevonden, die betrekking had op de invoering van de nieuwe Omgevingswet.

8.3 Wonen en bouwen

Het verschil wordt veroorzaakt doordat de legesinkomsten achterlopen ten opzichte van de prognose, omdat we minder (grotere) vergunningaanvragen hebben ontvangen ten opzichte van afgelopen jaren. Dit kwam al naar voren bij de Eindejaarsrapportage 2022, en is ook verwerkt in de Eerste Bestuursrapportage 2023 en Kadernota 2024.

Totaaloverzicht baten en lasten per programma

In onderstaand totaaloverzicht zijn de overhead, vennootschapsbelasting, onvoorzien, algemene dekkingsmiddelen en de mutatie reserves conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) separaat onderaan het overzicht gepresenteerd. Als gevolg daarvan wijken de totalen van programma 0 en programma 3 af van de totalen, die in het vorige hoofdstuk 'Financiële begroting per taakveld' zijn gepresenteerd.

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
0.1	Bestuur	Baten	1.255	0	0	0	0	0
0.1	Bestuur	Lasten	2.222	1.446	1.519	1.421	1.421	1.421
	Bestuur - Totaal		-967	-1.446	-1.519	-1.421	-1.421	-1.421
0.2	Burgerzaken	Baten	305	287	372	372	372	372
0.2	Burgerzaken	Lasten	595	637	644	634	634	634
	Burgerzaken - Totaal		-290	-350	-272	-262	-262	-262
0.3	Gebouwen en gronden	Baten	64	80	80	80	80	80
0.3	Gebouwen en gronden	Lasten	82	117	117	117	116	116
	Gebouwen en gronden - Totaal		-18	-38	-37	-37	-37	-36
0.5	Treasury	Baten	176	88	145	70	70	70
0.5	Treasury	Lasten	248	104	163	83	248	368
	Treasury - Totaal		-72	-16	-17	-13	-177	-298
0.61	OZB woningen	Lasten	0	0	0	0	0	0
	OZB woningen - Totaal		0	0	0	0	0	0
0.62	OZB niet-woningen	Lasten	0	0	0	0	0	0
	OZB niet-woningen - Totaal		0	0	0	0	0	0
0.63	Parkeerbelasting	Baten	1	0	0	0	0	0
0.63	Parkeerbelasting	Lasten	0	0	0	0	0	0
	Parkeerbelasting - Totaal		1	0	0	0	0	0
0.64	Belastingen Overig	Lasten	488	545	631	629	626	624
	Belastingen Overig - Totaal		-488	-545	-631	-629	-626	-624
0.7	Algemene uitkering	Lasten	0	500	0	0	0	0
	Algemene uitkering Totaal		0	-500	0	0	0	0
0.8	Overige baten en lasten	Baten	43	65	20	20	20	20
0.8	Overige baten en lasten	Lasten	-57	297	112	112	112	112
	Overige baten en lasten - Totaal		100	-232	-92	-92	-92	-92
0.11	Resultaat baten en lasten	Baten	0	0	0	0	0	0
0.11	Resultaat baten en lasten	Lasten	0	0	0	0	0	0
	Resultaat baten en lasten - Totaal		0	0	0	0	0	0
	Totaal programma Bestuur en ondersteuning		-1.735	-3.128	-2.569	-2.454	-2.615	-2.733
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Baten	0	0	0	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Lasten	1.656	1.778	1.893	1.893	1.893	1.893
	Crisisbeheersing en Brandweer - Totaal		-1.656	-1.778	-1.893	-1.893	-1.893	-1.893
1.2	Openbare orde en Veiligheid	Baten	1	0	0	0	0	0
1.2	Openbare orde en Veiligheid	Lasten	596	675	856	811	672	672
	Openbare orde en Veiligheid - Totaal		-596	-675	-856	-811	-672	-672
	Totaal programma Veiligheid		-2.252	-2.453	-2.749	-2.704	-2.565	-2.565

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
2.1	Verkeer, wegen en water	Baten	206	115	115	115	115	115
2.1	Verkeer, wegen en water	Lasten	3.984	4.174	4.347	4.383	4.270	4.227
	Verkeer, wegen en water - Totaal		-3.777	-4.059	-4.232	-4.268	-4.155	-4.112
2.2	Parkeren	Baten	2	0	0	0	0	0
2.2	Parkeren	Lasten	36	38	40	40	40	40
	Parkeren - Totaal		-34	-38	-40	-40	-40	-40
2.5	Openbaar vervoer	Baten	39	36	36	36	36	36
2.5	Openbaar vervoer	Lasten	41	53	54	53	53	53
	Openbaar vervoer - Totaal		-2	-17	-18	-17	-17	-17
	Totaal programma Verkeer, vervoer en waterstaat		-3.814	-4.113	-4.289	-4.324	-4.211	-4.168
3.1	Economische ontwikkeling	Baten	39	74	74	74	74	74
3.1	Economische ontwikkeling	Lasten	402	407	551	501	501	501
	Economische ontwikkeling - Totaal		-363	-332	-476	-426	-426	-426
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Baten	4.046	30	30	30	30	30
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Lasten	3.268	69	54	54	54	54
	Fysieke bedrijfsinfrastructuur - Totaal		777	-40	-24	-24	-24	-24
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	Baten	179	102	102	102	102	102
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	Lasten	182	214	140	140	140	140
	Bedrijfsloket en -regelingen - Totaal		-3	-112	-38	-38	-38	-38
3.4	Economische promotie	Baten	0	0	0	0	0	0
3.4	Economische promotie	Lasten	210	303	280	280	260	260
	Economische promotie - Totaal		-210	-303	-280	-280	-260	-260
	Totaal programma Economie		202	-786	-819	-769	-749	-749
4.1	Openbaar basisonderwijs	Baten	0	0	0	0	0	0
4.1	Openbaar basisonderwijs	Lasten	32	125	131	131	131	131
	Openbaar basisonderwijs - Totaal		-32	-125	-131	-131	-131	-131
4.2	Onderwijshuisvesting	Baten	156	153	47	59	59	59
4.2	Onderwijshuisvesting	Lasten	1.288	1.164	1.046	1.391	1.566	1.521
	Onderwijshuisvesting - Totaal		-1.132	-1.011	-998	-1.332	-1.507	-1.462
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenz.	Baten	600	642	340	340	340	340
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenz.	Lasten	1.275	1.280	1.767	1.767	1.767	1.767
	Onderwijsbeleid en leerlingenz. - Totaal		-675	-638	-1.428	-1.428	-1.428	-1.428
	Totaal programma Onderwijs		-1.839	-1.775	-2.557	-2.891	-3.066	-3.021
5.1	Sportbeleid en activering	Baten	338	55	17	17	13	0
5.1	Sportbeleid en activering	Lasten	826	622	598	731	794	657
	Sportbeleid en activering - Totaal		-488	-567	-581	-714	-781	-657
5.2	Sportaccommodaties	Baten	347	296	318	363	363	363
5.2	Sportaccommodaties	Lasten	521	620	550	518	514	508
	Sportaccommodaties - Totaal		-174	-324	-232	-154	-150	-145
5.3	Cultuur	Baten	236	224	224	224	224	224
5.3	Cultuur	Lasten	775	629	715	676	660	658
	Cultuur - Totaal		-539	-406	-492	-453	-436	-434
5.4	Musea	Baten	0	0	0	0	0	0
5.4	Musea	Lasten	57	60	127	127	127	127
	Cultuur - Totaal		-57	-60	-127	-127	-127	-127
5.5	Cultureel erfgoed	Baten	8	9	9	9	9	9
5.5	Cultureel erfgoed	Lasten	66	60	57	57	57	57
	Cultureel erfgoed - Totaal		-58	-51	-49	-49	-49	-49

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
5.6	Media	Baten	0	0	0	0	0	0
5.6	Media	Lasten	563	456	542	542	542	542
	Media - Totaal		-563	-456	-542	-542	-542	-542
5.7	Openbaar groen en recreatie	Baten	18	78	78	78	78	78
5.7	Openbaar groen en recreatie	Lasten	2.261	2.465	2.631	2.611	2.453	2.452
	Openbaar groen en recreatie - Totaal		-2.244	-2.387	-2.554	-2.534	-2.375	-2.374
	Totaal programma Sport, cultuur en recreatie		-4.124	-4.250	-4.576	-4.572	-4.460	-4.329
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Baten	3.029	40	30	30	30	30
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	4.095	2.326	2.584	2.538	2.398	2.398
	Samenkracht en burgerparticipatie - Totaal		-1.065	-2.286	-2.554	-2.508	-2.368	-2.368
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Baten	0	0	0	0	0	0
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Lasten	293	746	900	900	807	807
	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen - Totaal		-293	-746	-900	-900	-807	-807
6.3	Inkomensregelingen	Baten	4.786	5.463	5.782	5.912	6.048	6.185
6.3	Inkomensregelingen	Lasten	7.691	8.237	8.243	8.470	8.683	8.906
	Inkomensregelingen - Totaal		-2.905	-2.774	-2.461	-2.558	-2.635	-2.721
6.4	WSW en beschut werk	Baten	603	562	566	554	563	573
6.4	WSW en beschut werk	Lasten	2.813	2.619	2.570	2.527	2.477	2.382
	WSW en beschut werk - Totaal		-2.210	-2.057	-2.004	-1.973	-1.914	-1.808
6.5	Arbeidsparticipatie	Baten	20	255	0	0	0	0
6.5	Arbeidsparticipatie	Lasten	457	698	435	435	435	435
	Arbeidsparticipatie - Totaal		-436	-443	-435	-435	-435	-435
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Baten	26	0	0	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Lasten	990	1.328	1.441	1.441	1.441	1.441
	Maatwerkvoorzieningen (WMO) - Totaal		-965	-1.328	-1.441	-1.441	-1.441	-1.441
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	Baten	0	189	178	195	294	294
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	Lasten	0	2.504	2.699	2.699	2.622	2.622
	Hulp bij het huishouden (WMO) - Totaal		0	-2.316	-2.520	-2.504	-2.328	-2.328
6.71B	Begeleiding (WMO)	Baten	0	0	0	0	0	0
6.71B	Begeleiding (WMO)	Lasten	0	1.956	2.124	2.124	2.124	2.124
	Begeleiding (WMO) - Totaal		0	-1.956	-2.124	-2.124	-2.124	-2.124
6.71C	Dagbesteding (WMO)	Baten	0	0	0	0	0	0
6.71C	Dagbesteding (WMO)	Lasten	0	513	542	542	542	542
	Dagbesteding (WMO) - Totaal		0	-513	-542	-542	-542	-542
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	Baten	0	0	0	0	0	0
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	Lasten	0	6	7	7	7	7
	Overige maatwerkarrangementen (WMO) - Totaal		0	-6	-7	-7	-7	-7
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	Baten	0	0	0	0	0	0
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	Lasten	0	1.511	1.679	1.679	1.679	1.679
	Jeugdhulp begeleiding - Totaal		0	-1.511	-1.679	-1.679	-1.679	-1.679
6.72B	Jeugdhulp behandeling	Baten	0	0	0	0	0	0
6.72B	Jeugdhulp behandeling	Lasten	0	2.943	3.587	3.587	3.587	3.587
	Jeugdhulp behandeling - Totaal		0	-2.943	-3.587	-3.587	-3.587	-3.587
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	Baten	0	0	0	0	0	0
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	Lasten	0	387	547	547	547	547
	Jeugdhulp dagbesteding - Totaal		0	-387	-547	-547	-547	-547
6.73A	Pleegzorg	Baten	0	0	0	0	0	0
6.73A	Pleegzorg	Lasten	0	328	393	393	393	393
	Pleegzorg - Totaal		0	-328	-393	-393	-393	-393

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
6.73B	Gezinsgericht	Baten	0	0	0	0	0	0
6.73B	Gezinsgericht	Lasten	0	142	243	243	243	243
	Gezinsgericht - Totaal		0	-142	-243	-243	-243	-243
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	Baten	0	0	0	0	0	0
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	Lasten	0	653	433	433	433	433
	Jeugdhulp met verblijf overig - Totaal		0	-653	-433	-433	-433	-433
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	Baten	0	0	0	0	0	0
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	Lasten	0	241	159	159	159	159
	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf - Totaal		0	-241	-159	-159	-159	-159
6.74C	Gesloten plaatsing	Baten	0	0	0	0	0	0
6.74C	Gesloten plaatsing	Lasten	0	674	524	524	524	524
	Gesloten plaatsing - Totaal		0	-674	-524	-524	-524	-524
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	Baten	0	0	0	0	0	0
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	Lasten	0	243	259	286	314	343
	Beschermd wonen (WMO) - Totaal		0	-243	-259	-286	-314	-343
6.82A	Jeugdbescherming	Baten	0	0	0	0	0	0
6.82A	Jeugdbescherming	Lasten	0	552	473	473	473	473
	Jeugdbescherming - Totaal		0	-552	-473	-473	-473	-473
6.82B	Jeugdreclassering	Baten	0	0	0	0	0	0
6.82B	Jeugdreclassering	Lasten	0	49	26	26	26	26
	Jeugdreclassering - Totaal		0	-49	-26	-26	-26	-26
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Baten	16	0	0	0	0	0
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Lasten	4.882	0	0	0	0	0
	Maatwerkdienstverlening 18+ - Totaal		-4.866	0	0	0	0	0
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Baten	0	0	0	0	0	0
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Lasten	5.650	0	0	0	0	0
	Maatwerkdienstverlening 18- - Totaal		-5.650	0	0	0	0	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	Baten	203	0	0	0	0	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	Lasten	-17	0	0	0	0	0
	Geëscaleerde zorg 18+ - Totaal		220	0	0	0	0	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	Baten	0	0	0	0	0	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	Lasten	767	0	0	0	0	0
	Geëscaleerde zorg 18- - Totaal		-767	0	0	0	0	0
	Totaal programma Sociaal Domein		-18.936	-22.147	-23.312	-23.343	-22.979	-22.988
7.1	Volksgezondheid	Baten	6	20	0	0	0	0
7.1	Volksgezondheid	Lasten	1.030	1.072	1.158	1.158	1.158	1.158
	Volksgezondheid - Totaal		-1.024	-1.052	-1.158	-1.158	-1.158	-1.158
7.2	Riolering	Baten	3.636	3.843	4.150	4.150	4.150	4.150
7.2	Riolering	Lasten	2.596	2.893	3.182	3.186	3.186	3.186
	Riolering - Totaal		1.040	950	968	964	964	964
7.3	Afval	Baten	2.633	2.433	2.679	2.679	2.679	2.679
7.3	Afval	Lasten	2.222	2.104	2.290	2.290	2.290	2.290
	Afval - Totaal		411	328	389	389	389	389
7.4	Milieubeheer	Baten	423	7	584	584	584	584
7.4	Milieubeheer	Lasten	1.142	743	1.615	1.625	1.625	1.625
	Milieubeheer - Totaal		-719	-737	-1.031	-1.041	-1.041	-1.041

Begrote baten en lasten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving taakveld	Baten / Lasten	Werkelijk 2022	Begroot 2023 *	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
7.5	Begraafplaatsen	Baten	45	177	185	153	153	153
7.5	Begraafplaatsen	Lasten	209	236	331	267	266	264
	Begraafplaatsen - Totaal		-164	-58	-146	-114	-113	-111
	Totaal programma Volksgezondheid en milieu		-456	-569	-978	-959	-958	-956
8.1	Ruimtelijke Ordening	Baten	456	243	140	140	140	140
8.1	Ruimtelijke Ordening	Lasten	1.581	1.645	1.593	1.467	1.291	1.290
	Ruimtelijke Ordening - Totaal		-1.126	-1.402	-1.453	-1.327	-1.151	-1.150
8.2	Grondexploitatie	Baten	223	15	15	15	15	15
8.2	Grondexploitatie	Lasten	387	75	74	74	74	74
	Grondexploitatie - Totaal		-164	-60	-59	-59	-59	-59
8.3	Wonen en bouwen	Baten	819	1.202	1.158	1.162	695	695
8.3	Wonen en bouwen	Lasten	2.087	2.353	2.559	2.469	2.001	2.001
	Wonen en bouwen - Totaal		-1.268	-1.152	-1.402	-1.307	-1.307	-1.306
	Totaal programma Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening		-2.558	-2.615	-2.914	-2.694	-2.517	-2.515
	Totaal		-35.512	-41.835	-44.763	-44.709	-44.120	-44.023
0.4	Overhead	Baten	117	21	21	21	21	21
0.4	Overhead	Lasten	8.289	10.911	11.799	13.955	15.898	16.537
	Overhead - Totaal		-8.172	-10.890	-11.779	-13.934	-15.877	-16.517
0.9	Vennootschapsbelasting	Baten	0	0	0	0	0	0
0.9	Vennootschapsbelasting	Lasten	50	0	17	17	17	17
	Vennootschapsbelasting - Totaal		-50	0	-17	-17	-17	-17
0.8	Onvoorzien	Lasten	0	40	40	40	40	40
	Onvoorzien - Totaal		0	-40	-40	-40	-40	-40
0.5	Algemene dekkingsmiddelen - dividenden	Baten	327	706	359	359	359	359
0.61	Algemene dekkingsmiddelen - OZB woningen	Baten	4.058	4.129	4.383	4.565	4.727	4.878
0.62	Algemene dekkingsmiddelen - OZB niet-woningen	Baten	2.928	3.009	3.191	3.324	3.442	3.552
0.64	Algemene dekkingsmiddelen - overige belastingen	Baten	206	46	46	46	46	46
0.7	Algemene dekkingsmiddelen - algemene uitkering	Baten	45.143	44.790	48.472	51.632	49.120	49.931
3.4	Algemene dekkingsmiddelen - woonforensen- en toeristenbelasting	Baten	268	204	213	222	230	237
	Algemene dekkingsmiddelen - Totaal		52.931	52.885	56.664	60.148	57.924	59.003
	Totaal baten		78.030	69.685	74.158	77.730	75.279	76.492
	Totaal lasten		68.832	69.526	74.052	76.242	77.370	78.046
	Totaal saldo baten en lasten		9.197	159	106	1.488	-2.091	-1.554
0.10	Mutaties reserves	Baten	736	1.522	400	781	1.026	509
0.10	Mutaties reserves	Lasten	1.659	250	0	0	0	0
	Mutaties reserves - Totaal		-924	1.272	400	781	1.026	509
	TOTAAL baten		78.765	71.207	74.558	78.511	76.305	77.001
	TOTAAL lasten		70.492	69.776	74.052	76.242	77.370	78.046
	TOTAAL SALDO BATEN EN LASTEN		8.273	1.431	506	2.269	-1.065	-1.045

* incl. eerste bestuursrapportage 2023

Financiële uitgangspunten

Loon- en prijscompensatie

Percentage loon- en prijsontwikkeling

Onderwerp	2024			Bron
	Aanp. 2023	2024	Totaal	
Salarislasten	0,4%	5,2%	5,6%	CEP loonvoet overheid
Jeugd	2,4%	4,3%	6,7%	NZA (75% personeel, 25% materieel)
Jeugd maatregelhulp	2,1%	4,5%	6,7%	NZA (83% personeel, 17% materieel)
Wmo	2,4%	4,3%	6,7%	NZA (75% personeel, 25% materieel)
Huishoudelijke ondersteuning	1,7%	4,9%	6,6%	NZA (100% personeel)
GR'en/verbonden partijen				Conform begrotingen 2024 GR'en
Contractueel	2,2%	4,2%	6,5%	Cf. contract of CEP gecombineerde index
Overige prijsgevoelige budgetten		4,2%	4,2%	CEP gecombineerde index
Subsidies	2,2%	4,2%	6,5%	CEP gecombineerde index

Volume ontwikkeling Wmo en jeugd		2,0%
----------------------------------	--	------

Belastingen en heffingen		3,9%	3,9%	CEP index prijs mat. overheidscons. (IMOC)
Overige baten		4,2%	4,2%	Cf. contract of CEP gecombineerde index

De kolom 'aanp. 2023' betekent dat wij het ten tijde van de Begroting 2023 bekende indexpercentage vergelijken met het actuele indexpercentage 2023 en hier voor 2024 een correctie op toepassen. De reden hiervoor is dat verschillen tussen begroting en realisatie zich hiermee alleen incidenteel in 2023 voordoen en niet structureel doorwerken naar toekomstige jaren. Er vindt geen nacalculatie in het jaar 2023 plaats.

Salarislasten

In deze begroting is rekening gehouden met de consequenties van de CAO en de verwachte ontwikkeling van de index 'loonvoet overheid' uit het Centraal Economisch Plan (CEP) 2023. De huidige CAO loopt van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2022. Voor 2024 is rekening gehouden met 5,6%.

Loon-prijscompensatie Jeugd en Wmo

Voor de loon-prijscompensatie Jeugd en Wmo baseren wij ons op de indexatiepercentages van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZA). Voor 2023 is gerekend met een percentage voor loon-prijscompensatie variërend van 6,59 tot 6,70%, afhankelijk van het type zorg (Jeugd, Jeugd maatregelhulp, huishoudelijke ondersteuning en overige WMO-zorg), conform de contracten. Voor de volumeontwikkeling gaan we uit van een groei van 2%. Voor Wmo sluit dit aan bij de ontwikkeling van de vergrijzing. Voor Jeugd sluit het aan bij de bevolkingsgroei en groei van de vraag naar Jeugdzorg.

Contracten en overige prijsgevoelige budgetten

De budgetten waarbij sprake is van een wettelijke of contractuele verplichting tot indexatie en de overige prijsgevoelige budgetten zijn verhoogd met een percentage voor prijscompensatie. Wij baseren ons hierbij vanaf deze begroting op de ontwikkeling van de zogenaamde 'gecombineerde index'. Wij zijn tot het inzicht gekomen dat deze index ook door het Rijk wordt gebruikt bij de loon- en prijsontwikkeling van accres in de algemene uitkering en daarmee leidt de gecombineerde index tot een evenwichtigere en reëlere index voor onze budgetten.

De gecombineerde index wordt opgebouwd door drie indexen: 'loonvoet sector overheid' (60%), prijs materiële overheidsconsumptie (IMOC) (20%) en prijs overheidsinvesteringen (IBOI, 20%). In de afgelopen jaren hebben wij de index 'prijs materiële overheidsconsumptie' (IMOC) gebruikt. Deze index kijkt vooral naar de prijsontwikkeling van goederen en diensten. Bij gebruik hiervan ontstaat er een risico op een financieel verschil tussen het indexeren van budgetten en de ontwikkeling van de algemene uitkering. Zeker in de huidige tijd van hoge inflatie.

De berekening van de gecombineerde index voor 2024 op basis van het CEP 2023 is als volgt:

Berekening CEP - gecombineerde index

Type index (aandeel in %)	2024			Bron
	Aanp. 2023	2024	Totaal	
Loonvoet sector overheid (60%)	1,7%	5,2%	6,9%	CEP (Centraal Economisch Plan)
Index prijs materiele overheidsconsumptie (IMOC, 20%)	3,6%	3,9%	7,5%	CEP (Centraal Economisch Plan)
Index prijs overheidsinvesteringen (IBOI, 20%)	2,5%	1,6%	4,1%	CEP (Centraal Economisch Plan)
Gecombineerde index (accres loon- en prijsontwikkeling)	2,2%	4,2%	6,5%	

GR/verbonden partijen

De indexatie voor gemeenschappelijke regelingen (GR) en verbonden partijen is gebaseerd op de begrotingen 2024 van de gemeenschappelijke regelingen en verbonden partijen.

Subsidies

Voor subsidies hanteren wij vanaf deze begroting de gecombineerde index.

Belastingen en heffingen

Voor de verhoging van de belastingen en heffingen gaan wij voor 2024 net als 2023 uit van de index 'prijs materiële overheidsconsumptie' (IMOC) en stappen wij vanaf 2025 over naar de gecombineerde index. De reden hiervoor is dat wij voor het tot standkomen van deze financiële uitgangspunten al zijn gestart met de voorbereiding van de belastingverordeningen 2024 en hierbij nog rekening is gehouden met de index IMOC. Voor belastingen en heffingen passen wij bij de berekening van het percentage 2024 geen aanpassing/correctie 2023 toe, omdat vorig jaar in de Begroting 2023 bewust gekozen is voor een vast indexatiepercentage van 1,5%.

Het hier opgenomen indexpercentage betreft overigens alleen de prijs- en looncompensatie. De OZB wordt aanvullend verhoogd ter dekking van de afschaffing van de hondenbelasting. In de paragraaf lokale heffingen gaan we hier nader op in.

Overige baten

Voor de verhoging van de overige baten stappen wij voor 2024 wel over naar de gecombineerde index, tenzij in een overeenkomst een andere afspraak is gemaakt (zoals bij huurovereenkomsten). Ook bij de overige baten passen wij geen aanpassing/correctie 2023 toe, omdat wij voor de beperkte baten die dit betreffen ook hier in 2023 het vaste indexatiepercentage van 1,5% hebben toegepast.

Ontwikkeling belastingdruk

De ontwikkeling van de belastingdruk is uitgewerkt in de paragraaf Lokale heffingen.

Omslagpercentage

In 2023 is het omslagpercentage 1,82% (paragraaf Financiering).

Gemeentefondsuitkering

De gemeentefondsuitkering is gebaseerd op de Meicirculaire 2023.

Onvoorzien

Er is jaarlijks € 40.000 opgenomen voor onvoorziene ontwikkelingen.

Afschrijvingen en rentetoerekening

Op investeringen is de Financiële Verordening 2017 van toepassing. De afschrijving en rentetoerekening starten op 1 januari van het jaar ná afronding en/of ingebruikname van een actief. De rente berekenen we over de boekwaarde per 1 januari.

Incidentele baten en lasten en structureel saldo

In onderstaande tabel hebben wij de incidentele baten en lasten per programma samengevat. Voor het beoordelen hiervan volgen we de BBV. Het aanmerken van voor- en nadelen, die uiteindelijk bepalend zijn voor het berekenen van het structurele begrotingssaldo, zijn aan deze regels gebonden.

Begrotingssaldo totaal			<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Baten saldo totaal			74.158	77.730	75.279	76.492
Lasten saldo totaal			74.052	76.242	77.370	78.046
Begrotingssaldo voor reservemutaties			106	1.488	-2.091	-1.554
Saldo van reservemutaties			400	781	1.026	509
Begrotingssaldo totaal			506	2.269	-1.065	-1.045

Structurele-incidentele baten en lasten			<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Programma	Omschrijving	Bron	2023	2024	2025	2026
Baten						
8	Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	CDOKE regeling	1e berap 2023	463	467	
0	Bestuur en Ondersteuning	Hogere rente opbrengsten	Begroting 2024-2027	75		
Incidenteel saldo baten			538	467	0	0
Structureel saldo baten (baten totaal -/- baten incidenteel)			73.620	77.262	75.279	76.492
Lasten						
0	Bestuur en Ondersteuning	Kennisondersteuning BRP applicatie	Begroting 2023-2026	10		
0	Bestuur en Ondersteuning	Archief	Begroting 2023-2026	50		
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	Vervanging straatmeubilair	Begroting 2023-2026	35	35	
6	Sociaal domein	Maatschappelijke begeleiding	1e berap 2023	46		
8	Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	CDOKE regeling	1e berap 2023	463	467	
0	Bestuur en Ondersteuning	Participatie: adviseur inwonerbetrokkenheid	Kadernota 2024	96	96	
0	Bestuur en Ondersteuning	Arbeidsmarktstrategie	Kadernota 2024	130		
0	Bestuur en Ondersteuning	Versterken informatiemanagement	Kadernota 2024	400	400	
0	Bestuur en Ondersteuning	Verbetering dienstverlening	Kadernota 2024	150	100	
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	Infrastructuur	Kadernota 2024	30		
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	Onderzoek en investering staat van bruggen	Kadernota 2025	50		
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	Twente Milieu - achterstanden onderhoudsniveau	Kadernota 2024	53	53	
5	Sport, cultuur en recreatie	Sluiting Zwembad	Kadernota 2024	0	300	
5	Sport, cultuur en recreatie	Twente Milieu - achterstanden onderhoudsniveau	Kadernota 2024	50	50	
5	Sport, cultuur en recreatie	Renovatie groen/bomen	Kadernota 2024	100	100	
6	Sociaal domein	Optimalisering verbinding regionaal en gemeentelijk beleid	Kadernota 2024	93	93	
8	Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	Leefbaar buitengebied, leader en NLPG	Kadernota 2025	250	175	
8	Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	Medewerker verduurzaming maatschappelijk vastgoed	Kadernota 2024	86	86	
0	Bestuur en Ondersteuning	Verplichting LAA (landelijke aanpak adreskwaliteit)	Begroting 2024-2027	28	28	
1	Veiligheid	Vitalisering vakantieparken	Begroting 2024-2027	139	139	
3	Economie	Opstellen van visie en beleid economie	Begroting 2024-2027	50		
3	Economie	Economische promotie evenementen	Begroting 2024-2027	20	20	
5	Sport, cultuur en recreatie	Motie voorzieningen: zwembad 2 jaar langer open houden - sloopkosten van 2025 naar 2027	Begroting 2024-2027		-300	300
5	Sport, cultuur en recreatie	Verkenning mogelijkheid omnisportvereniging	Begroting 2024-2027	3		
5	Sport, cultuur en recreatie	Keuring en belijning atletiekbaan / Reiniging atletiekbaan	Begroting 2024-2027	25		
5	Sport, cultuur en recreatie	Huiskamer van Haaksbergen: Vertaling ontwerp en plan nav Kadernota	Begroting 2024-2027	30		
5	Sport, cultuur en recreatie	Subsidiebijdrage	Begroting 2024-2027	15	15	
5	Sport, cultuur en recreatie	Werkbudget Nota Cultuurbeleid	Begroting 2024-2027	8		
5	Sport, cultuur en recreatie	Toekomstvisie park De Blanckenborgh	Begroting 2024-2027	15		
6	Sociaal domein	Motie Jongerenwerk	Begroting 2024-2027	50	50	
6	Sociaal domein	Odensehuis	Begroting 2024-2027	90	90	
7	Volksgesondheid en milieu	Groot onderhoud Waarveld	Begroting 2024-2027	54		
8	Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	Vorbereidingskosten Woonvisie	Begroting 2024-2027	50		
8	Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	Grondzaken jurist	Begroting 2024-2027	100		
Incidenteel saldo lasten			2.768	1.997	400	300
Structureel saldo lasten (lasten totaal -/- lasten incidenteel)			71.284	74.245	76.970	77.746
Totaal incidenteel saldo voor reservemutaties (incidentele baten -/- incid. lasten)			-2.230	-1.530	-400	-300
Totaal structureel saldo voor reservemutaties (structurele baten -/- struct. lasten)			2.336	3.017	-1.691	-1.254
Reservemutaties						
0	Bestuur en Ondersteuning	Versterken informatiemanagement uit algemene reserve	Kadernota 2024	400	400	400
0	Bestuur en Ondersteuning	Motie voorzieningen: zwembad 2 jaar langer open houden - dekking uit algemene reserve	Begroting 2024-2027	0	381	626
Incidenteel saldo reservemutaties			400	781	1.026	509
Structureel saldo reservemutaties (saldo reservemut. -/- incid. saldo reservemut.)			0	0	0	0
Totaal incidenteel (incidentele baten -/- incid. lasten + incid. saldo reservemut.)			-1.830	-748	626	209
Totaal structureel (structurele baten -/- struct. lasten + struct. saldo reservemut.)			2.336	3.017	-1.691	-1.254

Bijlage 1 Reserves en voorzieningen

Op het moment van totstandkoming van deze Begroting 2024 zijn wij nog bezig met het opstellen van een nota reserves en voorzieningen. De planning is nog in 2023 een nieuwe nota reserves en voorzieningen aan de raad voor te leggen ter vaststelling. Onderstaande bijlage is nog opgesteld volgens de huidige nota reserves en voorzieningen 2012.

Reserves

Mutaties en verloop reserves

Bedragen x € 1.000

Omschrijving reserve	begroot 1-1-2023	mutatie 2023	begroot 31-12-2023	mutatie 2024	begroot 31-12-2024	mutatie 2025	begroot 31-12-2025	mutatie 2026	begroot 31-12-2026	mutatie 2027	begroot 31-12-2027
Algemene reserve											
Algemene reserve*	14.539	1.681	16.220	106	16.326	1.488	17.814	-2.091	15.723	-1.554	14.169
Algemene reserve totaal	14.539	1.681	16.220	106	16.326	1.488	17.814	-2.091	15.723	-1.554	14.169
Bestemmingsreserves											
Aankoop kunstaankopen	13	0	13	0	13	0	13	0	13	0	13
Ontheemden	863	0	863	-863	0	0	0	0	0	0	0
Budgetoverheveling	1.522	-1.522	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Bestemmingsreserves	2.398	-1.522	876	-863	13	0	13	0	13	0	13
Totaal Eigen vermogen	16.937	159	17.096	-757	16.339	1.488	17.827	-2.091	15.736	-1.554	14.182

Algemene reserve

Eén van de doelstellingen uit het Financieel Herstelplan 2020 was de algemene reserve te laten groeien naar een saldo van minimaal € 3.000.000. Deze doelstelling is aangescherpt met het vaststellen van de nieuwe nota risicomanagement en weerstandsvermogen in mei 2023. De nieuwe doelstelling is het streven naar een weerstandratio van 2,0. Het risicoprofiel is in deze begroting berekend op € 4.200.000. Zonder rekening te houden met de andere bronnen van weerstandscapaciteit (zoals de onbenutte belastingcapaciteit), betekent dit een benodigde algemene reserve van € 8.400.000. Zoals in bovenstaande tabel weergegeven, wordt de algemene reserve op basis van de huidige begroting ultimo 2023 € 16.220.000. Dit betekent dat de doelstelling op dit moment gerealiseerd is.

In 2024, 2025 en 2026 vindt een onttrekking van € 400.000 plaats ter dekking van incidenteel geraamde uitgaven voor informatiemanagement (Kadernota 2024). Daarnaast vinden in 2025, 2026 en 2027 onttrekkingen plaats van € 381.000, € 626.000 en € 509.000 ter dekking van het 2 jaar langer open houden van het zwembad naar aanleiding van de bij de Kadernota 2024 aangenomen motie.

Het jaarlijkse begrotingsresultaat is in dit overzicht verrekend met de algemene reserve. De begrote onttrekkingen en het jaarlijkse begrotingsresultaat leiden tot een ontwikkeling van een verwachte stand van de algemene reserve per 1 januari 2024 van € 16.220.000 naar € 14.169.000 per 31 december 2027.

Bestemmingsreserve kunstaankopen

In de Begroting 2024 en meerjarenperspectief 2025-2027 zijn geen toepassingen voorzien.

Bestemmingsreserve ontheemden

Bij de Jaarrekening 2022 is de bestemmingsreserve ontheemden ingesteld met een voorlopige einddatum van december 2024. Voor het opvangen van Oekraïners en het huisvesten van vluchtelingen in de crisishulpverlening heeft de gemeente een vergoeding ontvangen van het Rijk. Het saldo tussen ontvangen middelen en gedane uitgaven was in 2022 € 863.000. Dit bedrag is in de bestemmingsreserve gestort. De reserve is bedoeld voor kosten extra woningen en extra kosten door groter beroep op sociale voorzieningen

door Oekraïners en reguliere vluchtelingen. Wij leggen via de bestuursrapportages en jaarrekening verantwoording aan de raad af over de besteding van de bestemmingsreserve. In de Eindejaarsrapportage 2023 gaan wij in op de besteding van middelen. In bovenstaand overzicht hebben wij om die reden en de voorlopige einddatum van december 2024 het volledige saldo in 2024 als onttrekking opgenomen.

Bestemmingsreserve budgetoverheveling

Voor een beter inzicht storten en onttrekken wij budgetoverhevelingen sinds 2020 via een aparte bestemmingsreserve in plaats van via de algemene reserve. Er is conform het raadsbesluit bij de Eindejaarsrapportage 2022 € 1.522.000 overgeheveld naar 2023. Dit bedrag wordt in 2023 weer onttrokken. De toevoeging 2023 en onttrekking 2024 wordt bepaald bij de Eindejaarsrapportage 2023 en is op het moment van totstandkoming van de Begroting 2024 nog niet in te schatten. Dit geldt ook voor de meerjarige toevoegingen en onttrekkingen.

Voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving voorziening	begroot 1-1-2023	mutatie 2023	begroot 31-12-2023	mutatie 2024	begroot 31-12-2024	mutatie 2025	begroot 31-12-2025	mutatie 2026	begroot 31-12-2026	mutatie 2027	begroot 31-12-2027
Pensioenen wethouders	2.063	-41	2.022	-55	1.968	-52	1.915	-51	1.865	-49	1.816
De Greune	109	-109	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verlof sparen	545	0	545	0	545	0	545	0	545	0	545
Verplichtingen en risico's	2.717	-150	2.567	-55	2.513	-52	2.460	-51	2.410	-49	2.361
Egalisatie afvalstoffen	1.128	0	1.128	0	1.128	0	1.128	0	1.128	0	1.128
Egalisatie riolering	4.969	-446	4.523	-446	4.077	-446	3.631	-446	3.185	-446	2.739
Door derden bekemd	6.097	-446	5.651	-446	5.205	-446	4.759	-446	4.313	-446	3.867
Onderhoud panden	586	-170	416	-375	41	32	73	7	80	-5	75
Wegenfonds	512	-3	509	-12	497	-291	206	28	234	-21	213
Gelijkmatige verdeling lasten	1.098	-173	925	-387	538	-259	279	35	314	-26	288
Totaal voorziening	9.912	-768	9.144	-888	8.256	-758	7.498	-461	7.037	-521	6.516

Pensioenen wethouders

Het doel is op elk moment te kunnen voldoen aan de verplichting tot het uitbetalen van toekomstige aanspraken van wethouders op ouderdomspensioenen. Voorheen lag dit tijdstip bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Binnen de nu geldende wet APPA bestaat voor wethouders ook het recht op pensioenoverdracht na afloop van de wethouders- en/of wachtgeldperiode. Het is mogelijk dat in de toekomst een externe (landelijke) pensioenregeling voor wethouders wordt voorgesteld, in welk geval alle pensioenverplichtingen ineens afgekocht moeten worden. Verder worden jaarlijks de pensioenbetalingen van voormalig bestuurders aan de voorziening onttrokken.

Voorziening De Greune

Voor de afwikkeling van de inrichting van De Greune, Stepelo en Hoeve is in 2018 deze voorziening gevormd. De verwachting is dat deze eind 2023 afloopt. De verantwoording vindt plaats in de Jaarrekening 2023.

Egalisatievoorziening afvalstoffen

Het doel van deze voorziening is al te grote schommelingen binnen de jaarlijkse exploitatie van de afvalstoffen te voorkomen, waardoor een stabiel tarievenbeleid kan worden gevoerd.

Egalisatievoorziening rioolbeheer

Het doel van deze voorziening is al te grote schommelingen binnen de jaarlijkse exploitatie van de rioleringen te voorkomen, waardoor een stabiel tarievenbeleid kan worden gevoerd. De egalisatievoorziening rioolbeheer is te onderscheiden in een egalisatie-, onderhoud- en spaarcomponent vervangingsinvesteringen.

Onderhoud gemeentelijke panden

De jaarlijkse kosten voor groot onderhoud fluctueren sterk. Om hierop in te spelen, hebben wij per 1 januari 2015 een voorziening Groot onderhoud gemeentelijke panden ingesteld. Groot voordeel van een voorziening is dat, bij gelijke jaarlijkse dotatie, pieken

en dalen in de onderhoudskosten kunnen worden opgevangen. Elk jaar wordt de MJOP herijkt op basis van het uitgevoerde onderhoud.

Voorziening wegenfonds

Het onderhoud van wegen kan onderscheiden worden in groot en klein onderhoud. Het klein onderhoud wordt gedekt uit de exploitatiebudgetten. Het groot onderhoud wordt gedekt uit de voorziening wegenfonds, zodat pieken en dalen per jaar worden geëgaliseerd. De hoogte van deze voorziening en de jaarlijkse storting hierin is gebaseerd op de nota Beleidsplan Wegbeheer, vastgesteld in de raad in 2021.

Bijlage 2 Geprognosticeerde balans

Bedragen x € 1.000

	Stand per 31-12-2022	Begroot per 31-12-2023	Begroot per 31-12-2024	Begroot per 31-12-2025	Begroot per 31-12-2026	Begroot per 31-12-2027
Activa						
Immateriële vaste activa	1.632	1.653	1.572	1.493	1.413	1.333
Materiële vaste activa	45.049	48.649	60.734	64.738	61.800	58.752
Financiële vaste activa	5.786	5.280	4.775	4.271	3.766	3.262
Totaal vaste activa	52.467	55.582	67.082	70.501	66.979	63.346
Voorraad	327	413	30	0	0	0
Uitzettingen	19.243	9.626	6.300	6.300	6.300	6.300
Liquide middelen	30	250	250	250	250	250
Overlopende activa	2.585	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100
Totaal vlottende activa	22.185	11.389	7.680	7.650	7.650	7.650
Totaal activa	74.652	66.971	74.762	78.151	74.629	70.996

Bedragen x € 1.000

	Stand per 31-12-2022	Begroot per 31-12-2023	Begroot per 31-12-2024	Begroot per 31-12-2025	Begroot per 31-12-2026	Begroot per 31-12-2027
Passiva						
Eigen Vermogen	16.937	17.096	16.339	17.827	15.736	14.182
Voorzieningen	9.912	9.144	8.256	7.498	7.037	6.516
Vaste schuld	32.633	31.732	30.831	37.931	37.030	40.129
Totaal vaste passiva	59.482	57.971	55.426	63.256	59.803	60.827
Vlottende schuld	11.078	4.000	14.336	9.895	9.827	5.169
Overlopende passiva	4.092	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Totaal vlottende passiva	15.170	9.000	19.336	14.895	14.827	10.169
Totaal passiva	74.652	66.971	74.762	78.151	74.629	70.996

Bijlage 3 Algemene dekkingsmiddelen

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Algemene uitkeringen	-48.472	-51.632	-49.120	-49.931
Dividenden	-359	-359	-359	-359
Ongebonden lokale heffingen	-7.833	-8.157	-8.445	-8.713
Saldo van de financieringsfunctie	0	0	0	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0
Totaal	-56.664	-60.148	-57.924	-59.003

Bijlage 4 Gemeentefonds

Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven			
Maatstaf	Berekende Aantallen	Gewicht / %	Uitkering
1g-2 WOZ niet-woningen eigenaren	3.868.382,00	-0,2933	-1.134.596,44
1h-2 WOZ niet-woningen gebruikers	3.331.006,00	-0,2231	-743.147,44
1a Waarde woningen eigenaren	28.208.000,00	-0,089	-2.510.512,00
Subtotaal			-4.388.255,88

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is			
Maatstaf	Berekende Aantallen	Gewicht	Bedrag in basis
8a-3 Bijstandsontvangers	267	5.065,98	1.352.616,66
2 Inwoners	24.502,00	375,87	9.209.566,74
7c-4 Huishoudens met laag inkomen boven drempel	1.995,90	3.758,76	7.502.109,08
12b-2 Inwoners met een migratieachtergrond	1.550,00	386,11	598.470,50
3c Eenpersoonshuishoudens	3.070,00	166,02	509.681,40
8b Loonkostensubsidie	49	5.065,98	248.233,02
4a Inwoners: jongeren jonger dan 18 jaar (vanaf uitkeringsjaar 2019)	4.205,00	563,9	2.371.199,50
8f-2 Doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	132	1.024,75	135.267,00
5d-2 Inwoners 75+ met drempel	1.504,88	1.325,29	1.994.402,42
7m-2 Laag opleidingsniveau met drempel	2.149,80	263,56	566.601,29
14a-2 Lokale centrumfunctie (max 20km)	23.710,00	10,86	257.490,60
14b-2 Regionale centrumfunctie (max 60km)	18.970,00	154,81	2.936.745,70
14c-2 Landelijke centrumfunctie	16.150,00	45,41	733.371,50
15e Leerlingen VO	1.120,00	384,9	431.088,00
15h-3 Onderwijsachterstand	493,38	150,84	74.421,44
38 Bedrijfsvestigingen	2.775,00	134,78	374.014,50
36 Kernen	6	114.504,98	687.029,88
36a Kernen met 500 of meer adressen	1	75.166,66	75.166,66
34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	1.816,00	31,4	57.022,40
35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	4.217,60	13,42	56.600,13
32b-2 Omgevingsadressendichtheid (vanaf UJR 2016, miv septembercirc.)	11.504,72	86,66	996.999,21
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	97	2.935,95	284.787,15
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	164	10.743,51	1.761.935,64
23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	97	7.900,96	766.393,12
22a Oppervlakte bebouwing woonkern	164	6.810,69	1.116.953,16
19 Oppervlakte binnenwater	74	126,1	9.331,40
16 Oppervlakte land	10.476,00	39	408.564,00
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	10.476,00	25,72	269.442,72
24b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	11.041,00	11,81	130.394,21
25b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016) *	11.041,00	52,99	585.062,59
39 Vast bedrag	1	980.357,93	980.357,93
Subtotaal			37.481.319,55

Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)	
Uitkeringsfactor	1,395
Subtotaal (B x C (=uf))	52.286.440,77

Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is		
Maatstaf	Berekende Aantallen	Uitkering
56g Suppletie-uitkering nieuw verdeelstelsel 2023	-2.275.180,00	-2.275.180,00
Subtotaal		-2.275.180,00

Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is		
Maatstaf	Berekende Aantallen	Uitkering
170 Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en	40.860,00	40.860,00
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	36.918,00	36.918,00
223 Armoedebestrijding kinderen (DU)	71.963,00	71.963,00
393 Versterking omgevingsveiligheidsdiensten (DU)	4.000,00	4.000,00
421 Extra capaciteit BOAs (DU)	32.849,00	32.849,00
428 Wet kwaliteitsborging bouw (DU)	17.055,00	17.055,00
Subtotaal		203.645,00

Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein		
Maatstaf	Berekende Aantallen	Uitkering
260 Participatie (IU)	2.244.104,00	2.244.104,00
Subtotaal		2.244.104,00

Onderdeel G - Aanvullingen van de gebruiker		
Aanvullingen van de gebruiker	Opgave	Uitkering
Gemeenteposten:		
Stelpost BTW compensatiefonds		402.000,00
Subtotaal		402.000,00

Totaal uitkering 2024:	48.472.753,89
-------------------------------	----------------------

Bijlage 5 Interbestuurlijk toezicht

Het is de verantwoordelijkheid van iedere overheid om haar eigen taken, ook die in medebewind, goed uit te voeren en financieel stabiel te zijn. Horizontale controle door de raad is leidend. Het interbestuurlijke toezicht door de provincie is een wettelijke taak als onderdeel van het geheel aan 'checks and balances' voor een goed functioneren van het openbaar bestuur. De provincie beoordeelt hoe een aantal medebewindstaken door gemeenten wordt uitgevoerd. De systematiek die de provincie Overijssel hanteert, is gebaseerd op een bestuursovereenkomst die de colleges van elke gemeente met Gedeputeerde Staten zijn aangegaan. In aansluiting op de veranderende maatschappij, wil de provincie deze taak samen met gemeenten zoveel mogelijk vanuit partnerschap oppakken. Gemeenten onderschrijven deze insteek. Partnerschap staat centraal zonder uit te sluiten dat, waar nodig, sturend door de provincie wordt opgetreden. Dit is uitgangspunt van de herziene Overijsselse bestuursovereenkomst IBT, welke tijdens de Twentse en Zwolse burgemeesterskring op respectievelijk 11 februari en 11 maart 2022 door provincie en gemeenten is ondertekend.

Wij hebben toegezegd de raad in de reguliere verantwoordingsdocumenten op de hoogte te houden van de afspraken en ontwikkelingen op de diverse domeinen. Deze afspraak maakt ook provinciebreed deel uit van de herziene bestuursovereenkomst.

Algemeen

De beoordeling door de provincie gaat gepaard met het toekennen van een verkeerslichtkleur (groen-oranje-rood). Dit gebeurt per domein en op basis van de kleuring op de afzonderlijke domeinen wordt de totaalkleur toegekend. De kleuring heeft een signaalfunctie en is niet bedoeld als 'goed' of 'fout'. Op de domeinen die oranje of rood kleuren ziet de provincie risico's, waarop in haar ogen actie nodig is en waarover de provincie, in aansluiting op het kader IBT, het gesprek wil voeren met de gemeente. De bevindingen op de afzonderlijke domeinen vormen input voor het voorliggende integrale totaalbeeld. Dit totaalbeeld is het gewogen gemiddelde van de genoemde zes domeinen.

Domein Financiën

De nu voorliggende Begroting 2024 maakt onderdeel uit van de interbestuurlijke beoordeling over het jaar 2023. In december spreekt de provincie zich uit over de toezichtsvorm. Gelet op het feit dat de voorgestelde begroting ons inziens reëel en structureel sluitend over het jaar 2024 is, is het aannemelijk dat het toezicht regulier (repressief) zal zijn. Het beeld over de huidige begroting (2023) is onderstaand opgenomen.

De Begroting 2023 is op 9 november 2022 vastgesteld door de raad en tijdig aangeleverd bij de provincie. De begroting is door de provincie getoetst aan de hand van de toezichtcriteria. Op 13 december 2022 heeft de provincie ons geïnformeerd over de toezichtvorm. Wij hebben de raad hierover geïnformeerd in de raadsinformatiebrief van 23 december 2022. De provincie is van oordeel dat onze begroting structureel en reëel in evenwicht is. Hierdoor vallen wij onder het reguliere (repressieve) toezicht. Ook heeft de provincie een eerste indicatie gegeven van de te verwachten IBT kleuring voor het domein financiën in 2023. Deze kleuring is voorlopig oranje, omdat wij in de Begroting 2023 een tekort hebben gepresenteerd voor de jaarschijf 2026.

Conform onze bestendige gedragslijn is onze begroting gebaseerd op de meicirculaire. De Septembercirculaire 2022 heeft positieve effecten op de Begroting 2023 en de meerjarenraming, waardoor de jaarschijf 2026 sluitend is. Deze effecten zijn verwerkt in

de Eindejaarsrapportage 2022, welke de raad op 21 december 2022 heeft vastgesteld. De Begroting 2023 en het meerjarenperspectief is hierop gewijzigd. De provincie heeft daarom in haar besluit van 18 april 2023 de IBT kleuring voor het domein financiën in 2023 op **groen** gezet. Daarnaast heeft de provincie een aantal aandachtspunten benoemd waarover de raad in de raadsinformatiebrief van 23 december 2022 als volgt geïnformeerd is:

Actualiteit beheerplannen

Uit de Begroting 2023 blijkt dat een deel van de beheerplannen niet actueel is. De provincie vraagt hier terecht aandacht voor. In de actualisatie hebben wij al stappen gezet. Zo hebben wij in 2021 het wegenbeheerplan geactualiseerd. In de Begroting 2023 hebben we expliciet aandacht aan de beheerplannen besteed. Het beleidsplan voor groenbeheer en het rioolplan worden in 2023 geactualiseerd. Hiermee hebben we de beheerplannen met de grootste financiële impact op orde.

Toelichting op de incidentele baten en lasten

De provincie wil graag in de eerstvolgende begroting een toelichting op de incidentele baten en lasten, zodat zij kan vaststellen of de opgenomen posten daadwerkelijk incidenteel zijn. Wij blijven inzetten op het verbeteren van onze begroting en zullen opvolging geven aan deze wens van de provincie in de Begroting 2024.

Domein Wabo

Op basis van de uitgevoerde IBT toetsing op het domein Wabo, de onderlinge samenhang van de documenten en de gesprekken, is het kleurbeeld voor Haaksbergen oranje. Wij streven er naar het domein Wabo naar een groene kleuring te brengen. Onze inzet is dit in 2023 te realiseren.

Verbeterpunten vorig jaar

De gemeente is met de verbeterpunten uit het beeld 2022 aan de slag gegaan. Dit heeft geresulteerd in verbeteringen, maar nog niet in die mate dat aan alle verbeterpunten is voldaan.

Beleidskader

De gemeente Haaksbergen beschikt over actueel VTH-beleid voor de thuishaken en is daarnaast bezig met de doorontwikkeling van dit VTH-beleid. Deze doorontwikkeling uit zich in het uitvoeringsprogramma. Het VTH-beleid bevat onder andere strategieën, een probleemanalyse en een actuele risicoanalyse. Deze risicoanalyse behoeft een actualisatie bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Daarnaast bevat het VTH-beleid doelstellingen, maar deze doelstellingen moeten nog verder worden uitgewerkt.

In oktober 2022 is het doorontwikkelde Twentse VTH-beleid met nadere uitwerking vrijgegeven om door de colleges te worden vastgesteld. De vaststelling van dit beleidsplan vindt gelijktijdig met het geactualiseerde VTH beleid voor de thuishaken plaats. De indicatoren uit de VTH-beleidsplannen moeten nog nader worden vormgegeven, hiervoor zijn nog geen streefwaarden. Hiervoor worden de komende jaren ervaringscijfers opgebouwd.

Na een Overijssels breed aanbestedingstraject is in 2022 de risicoanalysetool gevuld. De gemeente Haaksbergen heeft de risicoanalysetool voor de milieutaken ook aangeschaft voor de thuishaken. De invulling van deze tool vindt plaats met verwerking van de Wet kwaliteitsborging bouwen. Deze wijziging heeft ook invloed op de beschikbare capaciteit voor toezicht en handhaving op het domein Wro.

Uitvoeringsprogramma

Het uitvoeringsprogramma 2023 is tijdig vastgesteld. In het uitvoeringsprogramma is aangegeven welke activiteiten in 2023 uitgevoerd worden. Het is niet altijd duidelijk hoe de activiteiten bijdragen aan de beleidsdoelen, met name voor de doelen die zijn opgesteld

per taakveld zoals het taakveld bouwen. In het uitvoeringsprogramma 2023 zijn wel doelen opgenomen die conform de kwaliteitsverordening ingaan op de dienstverlening, uitvoeringskwaliteit en financiën.

In het uitvoeringsprogramma 2023 zijn voor de taken die belegd zijn bij de Omgevingsdienst Twente nieuwe doelen uit het geactualiseerde beleid opgenomen. De indicatoren en streefwaarden moeten nog worden vormgegeven. Aan de doelen zijn werkzaamheden gekoppeld. De Omgevingsdienst Twente heeft in 2022 een nieuwe manier van rapporteren ontwikkeld. Deze geeft een beter beeld en leent zich beter voor eventuele bijsturing.

Rapportage en evaluatie

Het jaarverslag 2022 is tijdig vastgesteld. Het jaarverslag geeft inzicht in de uitgevoerde activiteiten. Uit het jaarverslag blijkt onvoldoende of de activiteiten hebben bijgedragen aan het realiseren van de voorgenomen doelen. In het jaarverslag geeft Haaksbergen op hoofdlijnen inzicht in het voldoen aan de kritieke massa zoals beschreven in de kwaliteitscriteria. Daarbij wordt niet altijd gemotiveerd afgeweken, indien de kwaliteitscriteria niet (geheel) konden worden nageleefd.

Verbeterpunten

Voor 2023 heeft de gemeente Haaksbergen de volgende verbeterpunten:

1. Ga in 2023 aan de slag met de doorontwikkeling van de doelstellingen uit het VTH-beleid, maak deze meetbaar en koppel hier streefwaarden aan.
2. Geef in het uitvoeringsprogramma 2024 aan hoe de activiteiten die worden uitgevoerd zijn gekoppeld en bijdragen aan het realiseren van de beleidsdoelen voor de thuishaken.
3. Laat in het jaarverslag 2022 zien of de activiteiten hebben bijgedragen aan het realiseren van de voorgenomen doelen en of deze zijn gerealiseerd.
4. Werk in 2023 verder aan de uitbreiding van de capaciteit en benoem de risico's bij het niet uitvoeren van taken.
5. Geef in 2023 gedetailleerder inzicht in het voldoen aan de kritieke massa van de kwaliteitscriteria en motiveer indien niet geheel wordt nageleefd.
6. Stel het doorontwikkelde Twentse VTH-beleid, gericht op de ODT-taken, vast in 2023.
7. Ontwikkel in 2023 indicatoren en streefwaarden bij de doelen uit het geactualiseerde VTH-beleid en neem deze over in het uitvoeringsprogramma 2024 voor de taken belegd bij de Omgevingsdienst Twente.
8. Stel in 2023 de risicoanalyse voor de taken belegd bij de Omgevingsdienst Twente vast en betrek deze bij het uitvoeringsprogramma 2024.

Jaarlijks worden in het kader van interbestuurlijk toezicht meerdere ambtelijke en bestuurlijke gesprekken gevoerd en informeert de gemeente de provincie over de voortgang op genoemde taakvelden. Voor het onderdeel Wabo en het onderdeel Toezicht en handhaving RO worden de jaarprogramma's en -verslagen naar de provincie gestuurd. De gesprekken met de provincie als interbestuurlijk toezichthouder staan in het teken van continu verbetering en verhoging van de kwaliteit.

Tabel 1 Lopend Verbeterplan IBT Wabo/RO 2022 e.v.

Omschrijving verbeterpunt	Uitgevoerde actie	Afgerond	Geplande actie	Uitvoeringsmaand
1. Ga in 2023 aan de slag met de doorontwikkeling van de doelstellingen uit het VTH-beleid, maak deze meetbaar en koppel hier streefwaarden aan.	Met de medewerkers OO en VTO sessie georganiseerd om: - beleidsplan bespreken en nader uitwerken; - concrete doelen en indicatoren uitwerken		Verdere uitwerking naar prioritering onderwerp bij capaciteitsplanning	Continu proces
2. Geef in het uitvoeringsprogramma 2024 aan hoe de			Zie ook punt 1	Continu proces

activiteiten die worden uitgevoerd zijn gekoppeld en bijdragen aan het realiseren van de beleidsdoelen voor de thuishaken.				
3. Laat in het jaarverslag 2022 zien of de activiteiten hebben bijgedragen aan het realiseren van de voorgenomen doelen en of deze zijn gerealiseerd.	<i>Dit punt wordt verder meegenomen voor jaarverslag over 2023</i>	<i>Jaarverslag 2022 is vastgesteld in maart 2023</i>	<i>Verbetering onderbouwing doelen en realisatie. Vóór 1 april vaststelling door college Jaarverslag. Daarna ter info aan de raad en de provincie.</i>	<i>Continu proces voor 1 april 2024</i>
4. Werk in 2023 verder aan de uitbreiding van de capaciteit en benoem de risico's bij het niet uitvoeren van taken.	<i>De risico's worden benoemd in het jaarverslag. In het uitvoeringsprogramma 2024 inzicht geven in het de beschikbare capaciteit afgezet tegen de benodigde capaciteit.</i>	2023		2024
5. Geef in 2023 gedetailleerder inzicht in het voldoen aan de kritieke massa van de kwaliteitscriteria en motiveer indien niet geheel wordt nageleefd.	<i>Kwaliteitscriteria worden omgezet in verordening uitvoering en handhaving. In het uitvoeringsprogramma 2024 zal inzicht gegeven worden in de kritieke massa van de kwaliteitscriteria.</i>		<i>November 2023 verordening in de raad</i>	<i>December 2023</i>
6. Stel het doorontwikkelde Twentse VTH-beleid, gericht op de OD-taken, vast in 2023	.		<i>In combinatie met de vaststelling van het VTH beleid voor de thuishaken.</i>	<i>Voor 1 januari 2024</i>
7. Ontwikkel in 2023 indicatoren en streefwaarden bij de doelen uit het geactualiseerde VTH-beleid en neem deze over in het uitvoeringsprogramma 2024 voor de taken belegd bij de Omgevingsdienst Twente.	<i>Wordt meegenomen bij de actualisatie van het VTH beleidsplan</i>			<i>Continu proces. Opgesteld op basis van ervaringscijfers</i>
8. Stel in 2023 de risicoanalyse voor de taken belegd bij de Omgevingsdienst Twente vast en betrek deze bij het uitvoeringsprogramma 2024.	<i>Is gekoppeld aan de vaststelling van het VTH beleidsplan ODT</i>			<i>Voor 1 januari 2024</i>

Domein Wro

De gemeente Haaksbergen wordt in het provinciale toezicht positief beoordeeld op de criteria van het domein Wro. Dit maakt dat het kleurbeeld voor het afgelopen jaar **groen** is. Toezicht en handhaving op de naleving van ruimtelijke plannen, buiten de toezicht en handhaving in het kader van vergunningverlening, krijgt in de gemeente Haaksbergen voldoende aandacht in het VTH-programma 2023.

Het VTH-programma 2023 vermeldt, evenals in het VTH-programma 2022, dat Haaksbergen geen gebiedstoezicht heeft. Wij onderzoeken of invoering daarvan mogelijk is binnen de nieuwe organisatiestructuur en de beschikbare middelen. Het programma geeft inzicht in de capaciteit die ingezet wordt op nalevingstoezicht voor ruimtelijke ordening. Het wel of niet invoeren van de Omgevingswet en de daarmee samenhangende Wet Kwaliteitsborging Bouwen heeft invloed op de beschikbare en in te zetten capaciteit voor gebiedstoezicht. Naar verwachting kan na de invoering van de WKB een verschuiving plaatsvinden van toezicht bouwen naar toezicht ruimtelijke plannen. Dit wordt verwerkt in het VTH beleidsplan en het uitvoeringsprogramma 2024 voor de thuishaken.

Domein Informatie- en archiefbeheer

Het kleurbeeld op het domein archief is **oranje**. Uit het IBT totaalbeeld blijkt dat er meerdere aandachtspunten zijn in dit domein, die een gestructureerde aanpak vragen.

In 2023 is een KPI-rapportage opgesteld voor zowel overgebrachte archiefbescheiden als voor niet-overgebrachte archiefbescheiden. Beide rapportages geven een gedetailleerd totaalbeeld van de stand van zaken van de kritische prestatie indicatoren. Op basis van deze rapportages is een 'verbeterplan informatiehuishouding' opgesteld. Deze bevat geprioriteerde maatregelen om het informatie- en archiefbeheer (beter) op orde te krijgen. De uitvoering van het verbeterplan is gestart in 2023 en zal in 2024 vervolgd worden. De raad zal periodiek geïnformeerd worden over de voortgang.

Het informatie- en archiefbeheer maakt onderdeel uit van het informatiemanagement van de gemeente Haaksbergen. Wij hebben de ambitie het informatiemanagement te versterken. We zoeken daarvoor de samenwerking met de gemeente Hengelo. Bij een samenwerking met Hengelo zal ook het positioneren van het informatie- en archiefbeheer onderwerp van het versterken van het informatiemanagement zijn.

Domein Statushouders

Op 1 januari 2023 zijn we begonnen met een nieuwe taakstelling van 30 te huisvesten statushouders. In de eerste helft van 2023 hebben we 34 statushouders gehuisvest. Dat is een realisatie van 4 meer.

De tweede helft van 2023 is de taakstelling 38, maar doordat we in de eerste helft een extra realisatie van 4 statushouders hebben bewerkstelligd, is de feitelijke taakstelling nog 34. Op dit moment hebben we 13 statushouders gehuisvest en daarmee is de taakstelling formeel 21, waarbij nog 15 statushouders nareiziger zijn. Met het oog op de die nareizigers, hebben we de taakstelling in 2023 bijna behaald.

De grote opdracht van het huisvesten van statushouders is een nationaal probleem. Daarom heeft het Rijk erop aangedrongen bij de provincie dat er een intensivering van het beoordelingskader IBT moet plaatsvinden. De provincie heeft dit opgepakt en er heeft een aantal aanpassingen plaatsgevonden. In het aangescherpte toezichtkader wordt meegewogen of eventuele achterstanden in huisvesting uit vorige perioden zijn weggewerkt. Indien het er naar uitziet dat een gemeente de taakstelling niet gaat halen, wordt een ambtelijk overleg ingepland. Daarbij wordt informatie opgevraagd en geëvalueerd welke stappen genomen kunnen worden om aan de taakstelling te voldoen. In een dergelijk geval wordt de frequentie van monitoring geïntensiveerd van maandelijks naar tweewekelijks. Wij voldoen op dit moment aan de taakstelling.

Domein Erfgoed

Het kleurbeeld op dit domein is **groen**. Haaksbergen heeft een actuele erfgoedverordening uit 2018. Bij het aanstellen van een nieuwe adviescommissie ruimtelijke kwaliteit in het kader van de nieuwe Omgevingswet, zal deze verordening geactualiseerd worden. Er is een Erfgoedraad benoemd. Het VTH proces met betrekking tot monumenten is zorgvuldig vormgegeven. Wel is er weinig capaciteit voor handhaving en heeft het thema monumenten daarin geen prioriteit. Dit wordt gedaan op basis van

het zogenaamde piep-systeem. Archeologische verwachtingswaarden zijn geborgd in de bestemmingsplannen, daarnaast wordt er gebruikt gemaakt van de Cultuurhistorische Atlas van de provincie.

Bijlage 6 Trendontwikkeling indicatoren 'Haaksbergen Ster(ke) in Ontwikkeling'

Het meten van het programmadoel stelt ons in staat de maatschappelijk wenselijke effecten van "Haaksbergen Ster(ke) in Ontwikkeling" te monitoren. Daarmee onderschrijft de uitvoering van het programma het redeneringsprincipe 'van buiten naar binnen'. De burgerpeiling van 'waar-staat-je-gemeente', welke elke twee jaar wordt uitgevoerd, vormt het meetinstrument voor het meten van het programmadoel:

Herstel van vertrouwen en verbinding met de samenleving om effectief en efficiënt de Haaksbergse samenleving te bedienen/faciliteren op basis van wettelijke plichten, behoeften en wensen.'

De volgende peilingen zijn voor het monitoren van het meerjarig programma van belang:

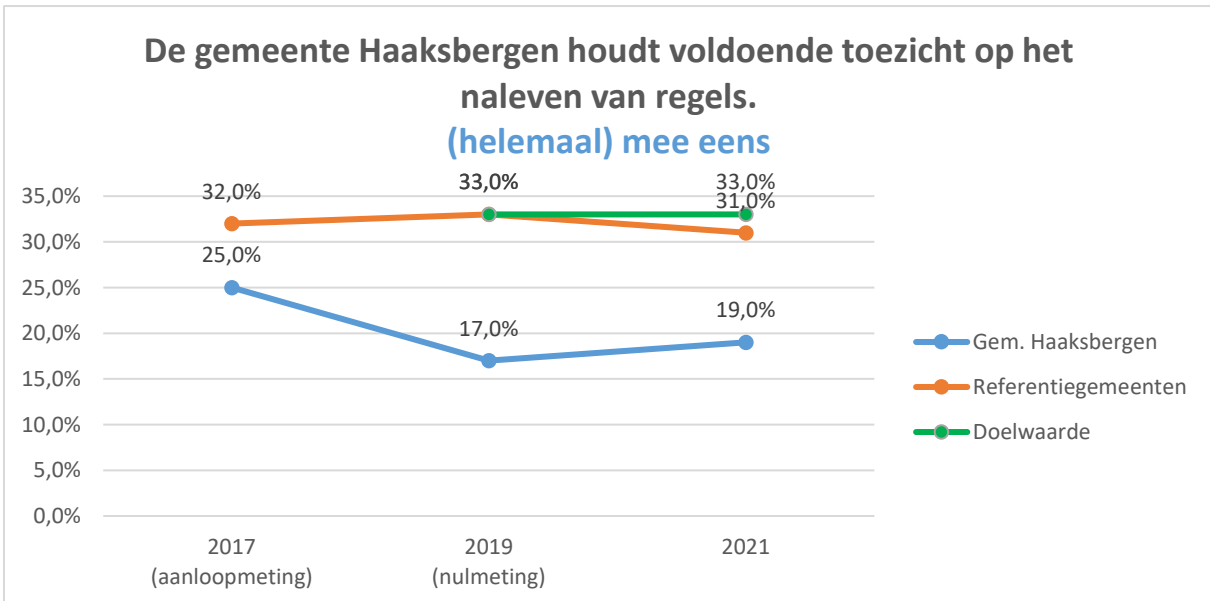
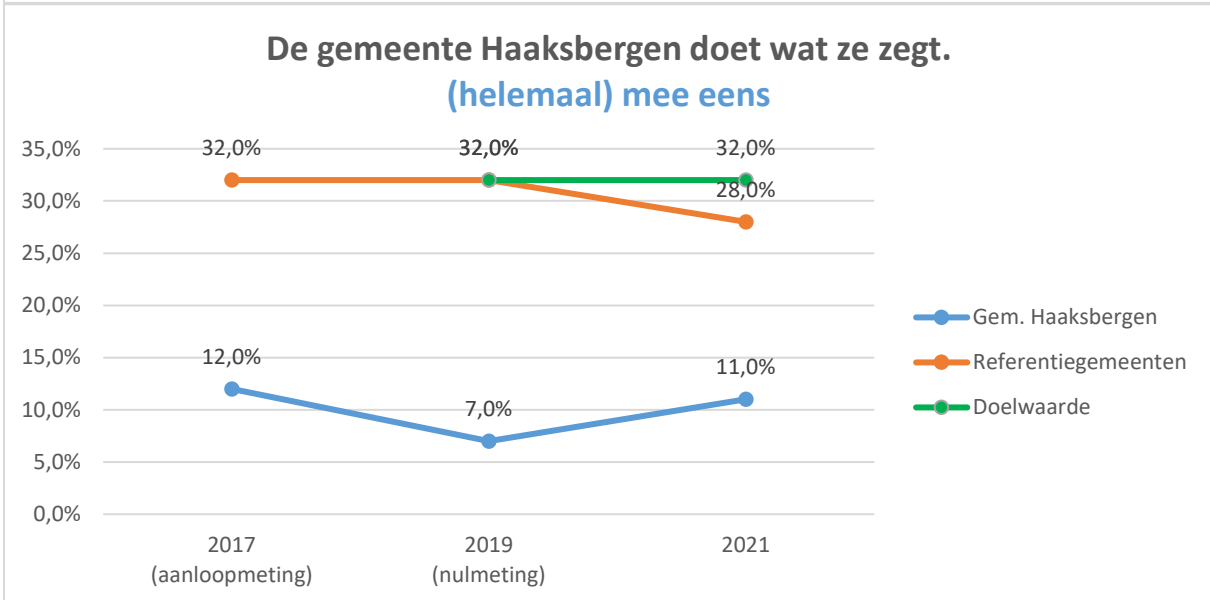
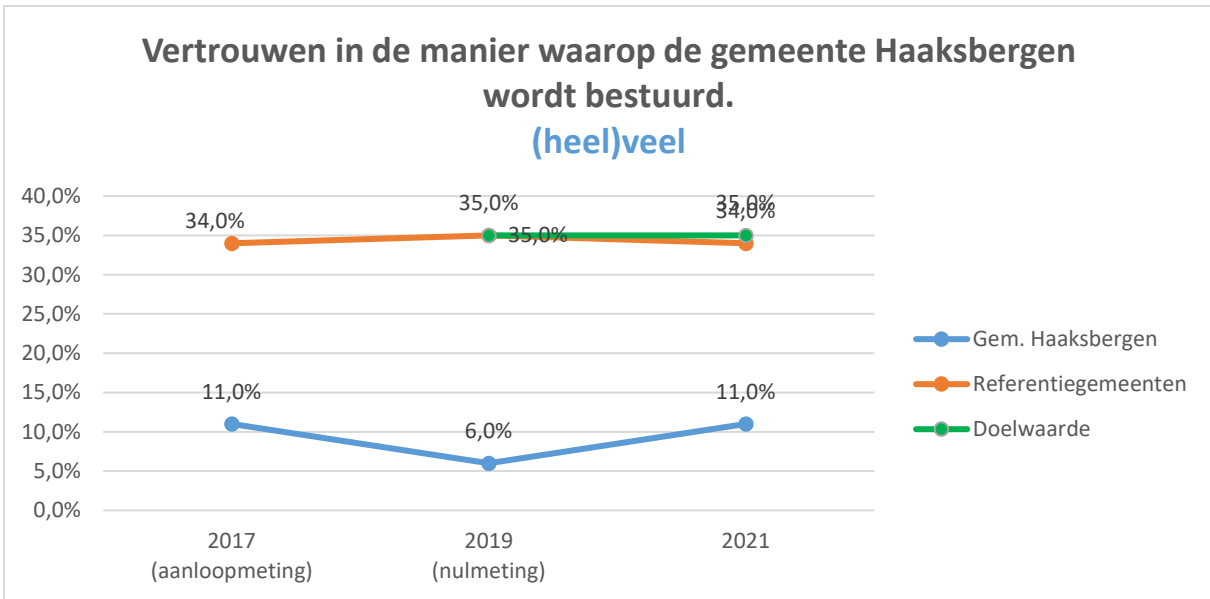
2017	Aanloopmeting	Reeds uitgevoerd
2019	Nulmeting	Reeds uitgevoerd
2021	Tussenpeiling	Huidige rapportage
2023	Tussenpeiling	Uitvoering najaar 2023
2025	Tussenpeiling	Nog te plannen
2027	Eindmeting	Nog te plannen

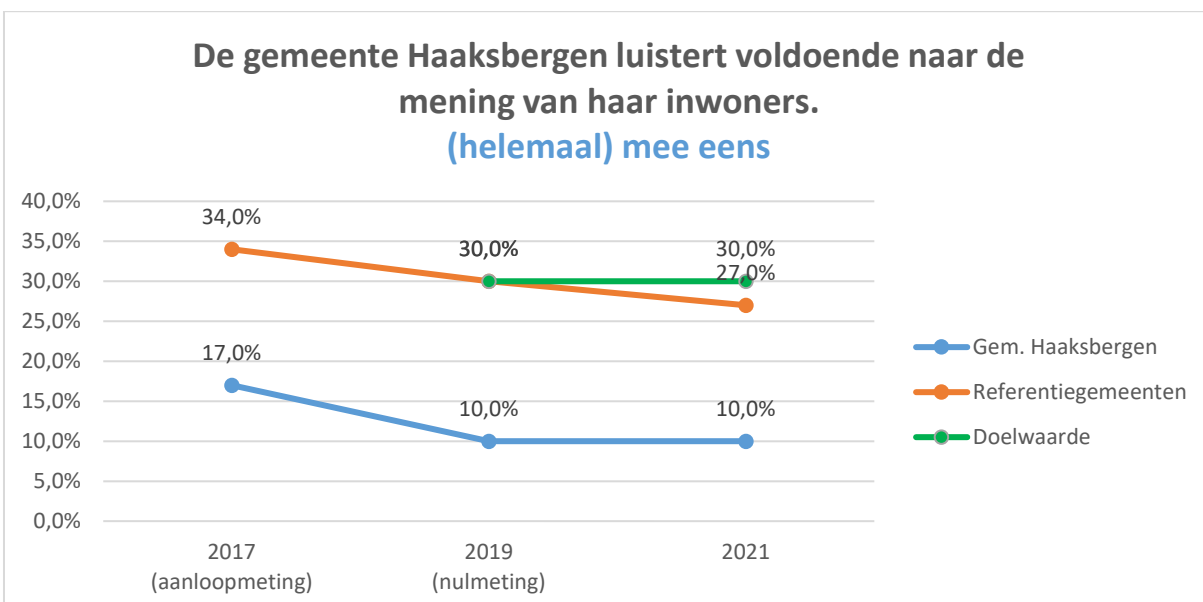
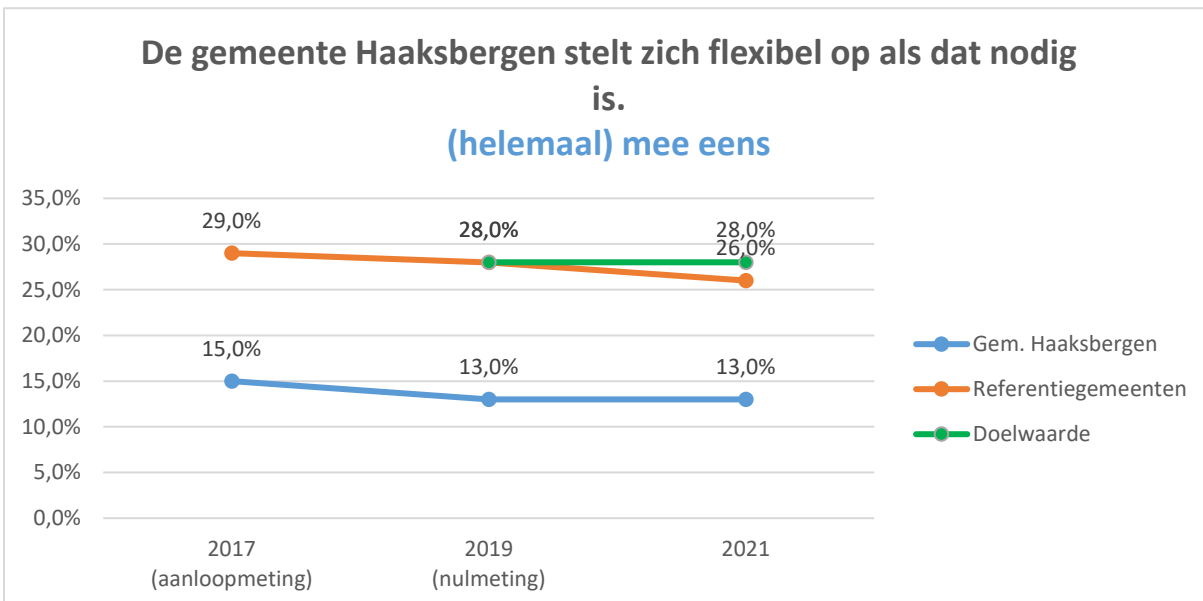
Bovenstaande betekent dat in de periode dat deze begroting wordt vastgesteld de burgerpeiling wordt uitgezet. De resultaten van de tussenpeiling 2023 worden in februari 2024 verwacht. Zoals gebruikelijk worden de resultaten in de commissie Samenleving & Bestuur toegelicht.

De peiling van 2017 wordt gezien als de aanloopmeting. Deze meting laat zien waar we vandaan komen en plaatst de nulmeting, tussenpeilingen en eindmeting in perspectief. De peiling van 2019 wordt gezien als de nulmeting, aangezien de vaststelling van het meerjarig programma en de start daarvan in 2020 heeft plaatsgevonden. De jaren 2021, 2023 en 2025 vormen de tussenpeilingen. Deze tussenpeilingen geven aan waar we staan ten opzichte van ons programmadoel. Op basis van deze tussenpeilingen zijn we in staat bij te sturen in de uitvoering van het programma. De peiling van 2027 zal als eindmeting voor het programma dienen, waarin we kunnen concluderen of het programmadoel gerealiseerd is.

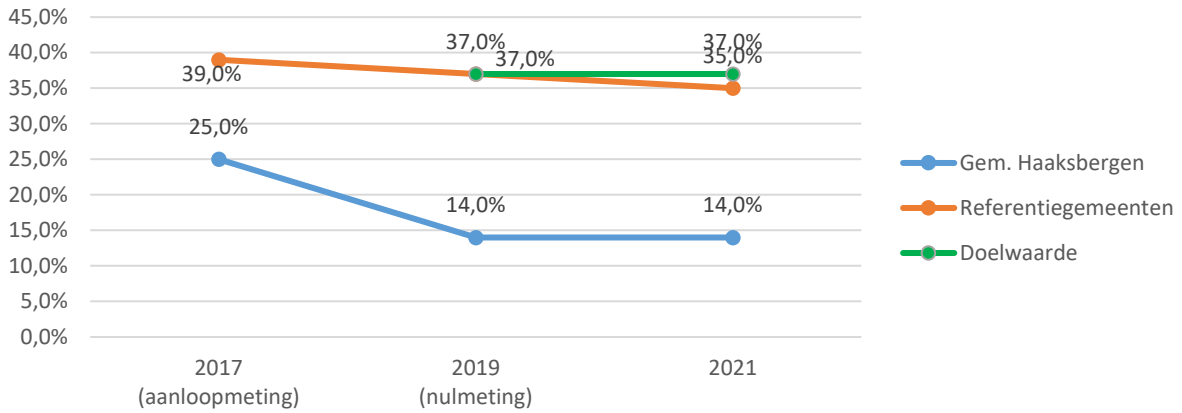
Resultaten tussenpeiling 2021

Onderstaand wordt per prestatie-indicator een grafiek weergegeven met daarin de resultaten van de aanloopmeting (2017), nulmeting (2019) en de eerste tussenpeiling (2021). In oktober/november 2023 wordt een nieuwe burgerpeiling uitgevoerd.

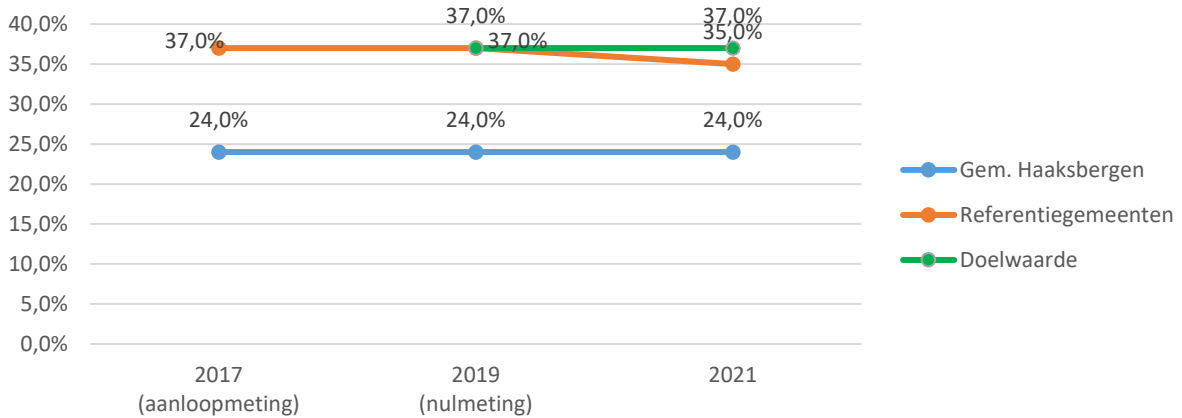

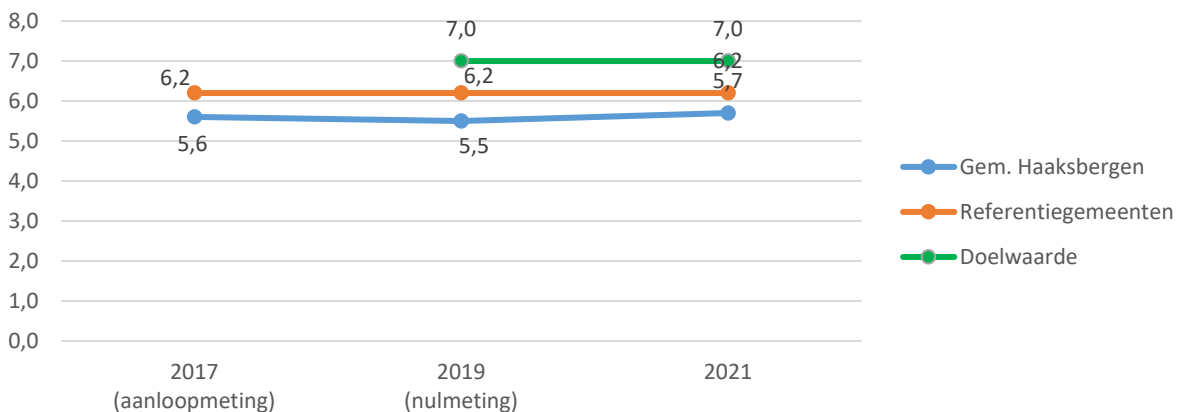
De gemeente Haaksbergen betreft inwoners voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen.
(helemaal) mee eens

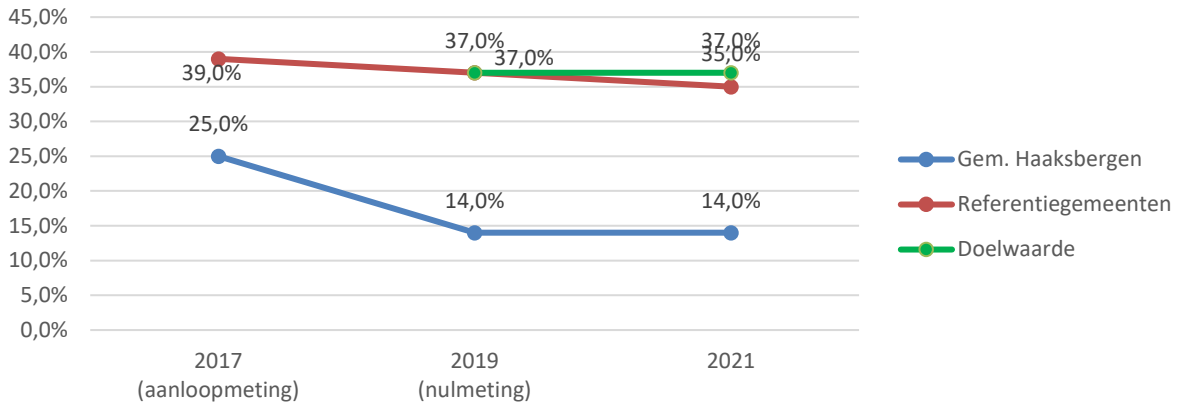
Inwoners en organisaties krijgen voldoende ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren.
(helemaal) mee eens

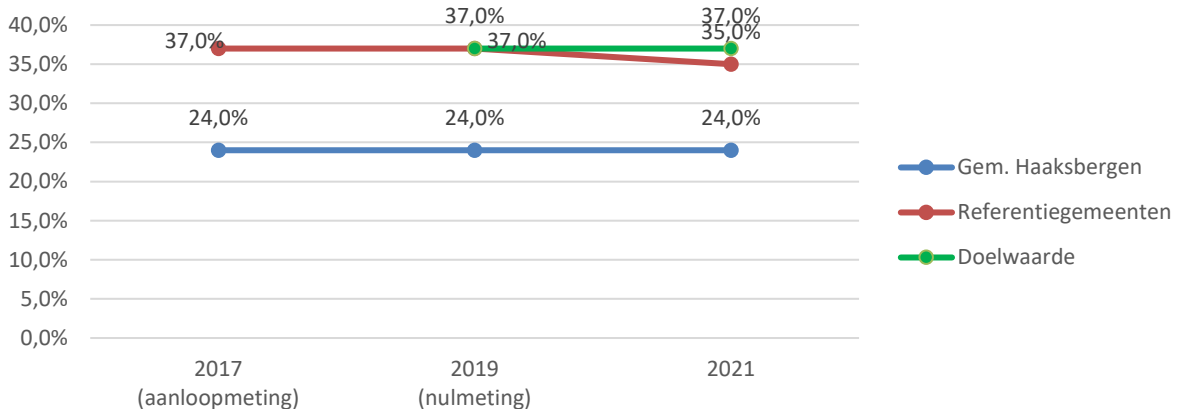
Wijze waarop de gemeente inwoners en organisaties betreft bij (de uitvoering van) het beleid en de samenwerking zoekt.
Rapportcijfer

De gemeente Haaksbergen betreft inwoners voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen.
(helemaal) mee eens

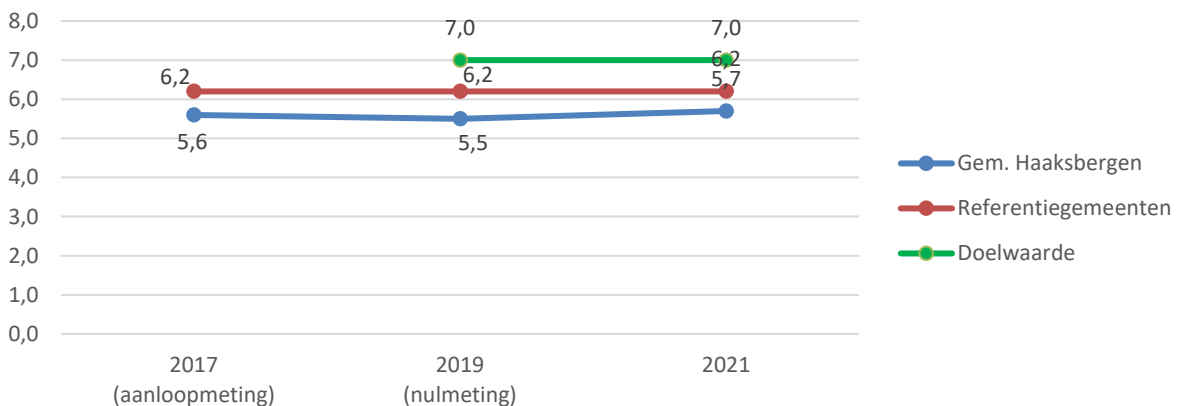

Inwoners en organisaties krijgen voldoende ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren.
(helemaal) mee eens

Wijze waarop de gemeente inwoners en organisaties betreft bij (de uitvoering van) het beleid en de samenwerking zoekt.

Rapportcijfer

Bijlage 7 Portefeuilleverdeling

	Omschrijving Taakveld	Portefeuillehouder
0	Programma bestuur en ondersteuning	
0.1	Bestuur	mr. drs. R.G. Welten
0.2	Burgerzaken	mr. drs. R.G. Welten
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	drs. J.H. Scholten
0.4	Overhead	mr. J.H. Niemans / mr. drs. R.G. Welten
0.5	Treasury	mr. J.H. Niemans
0.61	OZB woningen	mr. J.H. Niemans
0.62	OZB niet woningen	mr. J.H. Niemans
0.63	Parkeerbelasting	mr. J.H. Niemans
0.64	Belastingen overig	mr. J.H. Niemans
0.7	Algemene uitkering en gemeentefonds	mr. J.H. Niemans
0.8	Overige baten en lasten	mr. J.H. Niemans
0.9	Vennootschapsbelasting	mr. J.H. Niemans
0.10	Mutaties reserves	mr. J.H. Niemans
0.11	Resultaat rekening van baten en lasten	mr. J.H. Niemans
1	Programma veiligheid	
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	mr. drs. R.G. Welten
1.2	Openbare orde en veiligheid	mr. drs. R.G. Welten
2	Programma verkeer en vervoer	
2.1	Verkeer en vervoer	drs. J.H. Scholten
2.2	Parkeren	drs. J.H. Scholten
2.5	Openbaar vervoer	drs. J.H. Scholten
3	Programma economie	
3.1	Economische ontwikkeling	mr. J.H. Niemans
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	drs. J.H. Scholten
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	mr. J.H. Niemans
3.4	Economische promotie	mr. J.H. Niemans
4	Programma onderwijs	
4.1	Openbaar basisonderwijs	P. van Zwanenburg
4.2	Onderwijshuisvesting	drs. J.H. Scholten
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	P. van Zwanenburg
5	Programma sport, cultuur en recreatie	
5.1	Sportbeleid en activering	P. van Zwanenburg
5.2	Sportaccommodaties	drs. J.H. Scholten
5.3	Cultuur	P. van Zwanenburg
5.4	Musea	P. van Zwanenburg
5.5	Cultureel erfgoed	P. van Zwanenburg
5.6	Media	P. van Zwanenburg
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	drs. J.H. Scholten / mr. J.H. Niemans

6	Programma sociaal domein	
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	P. van Zwanenburg
6.2	Wijkteams	P. van Zwanenburg
6.3	Inkomensregelingen	P. van Zwanenburg
6.4	Begeleide participatie	P. van Zwanenburg
6.5	Arbeidsparticipatie	P. van Zwanenburg
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	P. van Zwanenburg
6.7	Maatwerkdienstverlening 18+	P. van Zwanenburg
6.8	Maatwerkdienstverlening 18-	P. van Zwanenburg
6.9	Geëscaleerde zorg 18+	P. van Zwanenburg
6.10	Geëscaleerde zorg 18-	P. van Zwanenburg
7	Programma volksgezondheid en milieu	
7.1	Volksgezondheid	P. van Zwanenburg
7.2	Riolering	drs. J.H. Scholten
7.3	Afval	mr. J.H. Niemans
7.4	Milieubeheer	Mr. J.H. Niemans
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	mr. drs. R.G. Welten
8	Programma volkshuisvesting en RO	
8.1	Ruimtelijke ordening	drs. J.H. Scholten
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	drs. J.H. Scholten
8.3	Wonen en bouwen	drs. J.H. Scholten

Bijlage 8 Afkortingenlijst

A

AB	-	Algemeen Bestuur
Appa	-	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
AR	-	Algemene reserve
AVG	-	Algemene Verordening Gegevensbescherming

B

BOA	-	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BBV	-	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BCF	-	Btw-compensatiefonds
BUIG	-	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BNG	-	Bank Nederlandse Gemeenten
BRP	-	Basisregistratie personen
Btw	-	Belasting toegevoegde waarde

C

CEV	-	Coördinator externe verwijzers
COELO	-	Centrum Onderzoek Economie Lagere Overheden
COVID-19	-	Coronavirus

D

E

F

Fido	-	Wet financiering decentrale overheden
Fte	-	Fulltime equivalent

G

GBTwente	-	Gemeentelijk Belastingkantoor Twente
GGD	-	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GOAB	-	Gemeentelijke Onderwijsachterstandenbeleid
GRP	-	Gemeentelijk Rioleringsplan
GVVP	-	Gemeentelijke Verkeers- en Vervoersplan

H

HOV	-	Haaksbergse Ondernemers Vereniging
-----	---	------------------------------------

I

IOAW	-	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	-	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte zelfstandigen
IKC	-	Integraal Kindcentrum
IVP	-	Integraal Veiligheidsplan

J

K

KGO	-	Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving
-----	---	----------------------------------

L

LEADER	-	Europees subsidieprogramma voor plattelandontwikkeling
LED	-	Light Emitting Diode
LSA	-	Lokale Samenwerkingsagenda

M

N

O

ODT	-	Omgevingsdienst Twente
OLCT	-	Openbaar Lichaam Crematoria Twente
OZB	-	Onroerendezaakbelasting
OZJT	-	Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente

P

PGB	-	Persoonsgebonden budget
POC	-	Percentage of completion

Q

R

RIEC	-	Regionaal Informatie en Expertisecentrum
------	---	--

S

SON	-	Stadsbank Oost-Nederland
SPUK	-	Regeling specifieke uitkering stimulering sport
SWB	-	Sociaal Werkvoorzieningsbedrijf

T

U

V

VAB	-	Vrijkomende Agrarische Bebouwing
VNG	-	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VRT	-	Veiligheidsregio Twente
VTT	-	Veilig Thuis Twente
VVE	-	Voorschoolse- en Vroegschoolse Educatie

W

WAK	-	Week van de Amateurkunst
WAZO	-	Wet arbeid en zorg
Wlz	-	Wet langdurige zorg
Wmo	-	Wet maatschappelijke ondersteuning
Wnra	-	Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
WOZ	-	Waardering onroerende zaken
Wsnp	-	Wettelijke schuldsanering natuurlijke personen
Wsw	-	Wet sociale werkvoorziening

X

Y

Z

ZIN	-	Zorg in Natura
-----	---	----------------